

**Strategia de dezvoltare locala
pentru perioada
2021 - 2027
a unitatii administrativ
teritoriale Tarcea,
judetul Bihor**

Cuvânt înainte

Manifestarile „europenizarii” se simt din ce in ce mai mult in tara noastra si trebuie cu multa munca si perseverenta sa sustinem procesul de dezvoltare prin care trece lumea in care traim.

In comuna noastra, administratia locala, primaria, este pionul principal in acest complex mecanism care face legatura intre stat - care detine o multitudine de instrumente cu care poate contribui la dezvoltarea societatii si a mediului in care traim pe de o parte si cetatenii pe de alta parte.

Rolul administratiei in acest caz este de a crea o strategie de dezvoltare prin care sa atraga finantari prin instrumentele structurale oferite de Uniunea Europeana. Aceasta strategie este instrumentul de referinta de la care porneste orice proiect nou, benefic societatii, si care necesita contributia fiecarui cetatean in parte.

Cu multa rabdare si incredere din partea locuitorilor comunei, dar si a administratiei publice, tot ce ne-am propus sa facem, vom duce pana la final cu succes!

Primar comuna Tarcea
Vajna Anton Árpád

CUPRINS

Introducere	1
Date istorice	2 - 3
Capitolul I Analiza situatiei existente	4
I.1. Caracteristici generale ale comunei Tarcea	4 - 7
I.2. Demografie	8 - 12
I.3. Dezvoltare economică	13 - 20
I.4. Terenuri și locuințe	21 - 22
I.5. Infrastructură și echiparea teritoriului	23
I.6. Servicii publice	24 - 28
I.7. Cultura, traditii si obiceiuri	29 - 31
I.8. Mediu	32 - 33
I.9. Aprecieri generale privind comuna Tarcea	34 - 35
I.10. Analiza SWOT	36 - 47
Capitolul II Strategia de dezvoltare	48
II.1. Principii strategice	48 - 49
II.2. Viziune, obiective strategice, obiective specifice	50 - 52
II.3. Prioritati de dezvoltare. Teme orizontale	53 - 55
II.4. Analiza reglementarilor europene, nationale, regionale	56 - 71
II.5. Prioritati nationale si regionale de investitii pentru finantarea din fondurile europene 2021 - 2027	72 - 79
II.6. Coerenta cu politicile existente	80 - 82
II.7. Surse de finantare	83 - 84
II.8. Implementarea si monitorizarea strategiei	85 - 86
II.9. Analiza factorilor interesati	87 - 88
II.10. Portofoliu de proiecte	89 - 101
II.11. Plan de actiune locala de incluziune a cetatenilor romi	102 - 108
Bibliografie	109

INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare locala a Comunei Tarcea pentru perioada 2021 - 2027 este rezultatul vointei comunitatii locale din Tarcea, care are la baza colaborarea dintre membrii comunitatii si reprezentantii administratiei publice. Obiectivul acestei Strategii este de a sustine eforturile viitoare de dezvoltare ale comunei, prin stabilirea unor directii strategice care au la baza analiza a 4 factori importanti: resurse, puncte slabe, oportunitati si amenintari cu care se confrunta comuna Tarcea.

Etapete metodologice principale ale Procesul de Planificare Strategica sunt urmatoarele:

1. Realizarea analizei preliminare. Planificarea strategica presupune o analiza preliminara a caracteristicilor comunitatii vizate. Aceasta analiza cuprinde elemente diverse precum elemente de istorie a comunitatii, analiza de mediu, analiza cadrului strategic la nivel national, regional si judetean. Principala misiune a analizei preliminare se refera la structurarea mediului in care se plaseaza comunitatea si la identificarea capacitatilor reale detinute de aceasta.

2. Stabilirea viziunii asupra dezvoltarii strategice a comunitatii.

Pasul al doilea se refera la stabilirea unei viziuni asupra dezvoltarii strategice a comunei Tarcea. Aceasta viziune trebuie sa tina seama de elementele principale ale analizei preliminare.

3. Analiza sectoriala a domeniilor strategice principale. Aceasta analiza se realizeaza pe domenii. In cadrul fiecarui domeniu au fost elaborate sinteze de lucru pe baza carora au fost organizate dezbateri publice. Domenii strategice principale identificate pentru comuna Tarcea sunt:

- dezvoltare si competitivitate economica;
- dezvoltare rurala si infrastructura (urbanism, transport, mediu etc);
- dezvoltarea resurselor umane (educatie, pregatire continua, relatia cu unitatile de invatamant, etc);

- dezvoltare comunitara (cultura, tineret, sport, ong-uri, social, sanatate).

Metodologia presupune urmatoarele elemente principale:

- analiza SWOT (puncte slabe, puncte tari, oportunitati, amenintari);
- identificarea problemelor strategice pe baza analizei SWOT;
- elaborarea de strategii sectoriale care sa raspunda problemelor strategice identificate;
- modalitati de evaluare a rezultatelor pe termen mediu si lung.

Toate sintezele de lucru au fost supuse dezbaterii publice, la care au fost invitate sa ia parte toate partile interesate. Sintezele au fost modificate pe baza acestor dezbateri publice, pentru ca ele trebuie sa reflecte realitatea si sa reprezinte dorintele si interesele comunitatii.

4. Articularea documentului strategic. Acest document strategic principal a fost elaborat in urma definirii strategiilor sectoriale bazate pe sintezele de lucru si dezbaterile publice. Acesta este necesar sa fie analizat de Consiliul Local si de societatea civila din comuna Tarcea, forma lui finala putand fi asumata ca document de planificare strategica pentru comunitate.

Strategia de Dezvoltare Locala va fi instrumentul de lucru al administratiei publice locale care va orienta gandirea, decizia si actiunea catre obiectivele superioare sau catre premisele obiectivelor, fara ca pe parcurs sa existe abateri datorate urgentelor sau avantajelor si dezavantajelor ce pot interveni in anumite momente. Strategia reprezinta un raspuns planificat, integrat la conditiile locale socio-economice, de infrastructura si de mediu cu scopul de a evidentia oportunitatile pe care le avem ca cetateni ai Romaniei, stat membru in Uniunea Europeana. Politica actuala a Uniunii Europene este concentrata pe dezvoltarea durabila a societatii din toate punctele de vedere. Pentru aceasta, ea pune la dispozitia statelor membre diverse instrumente financiare menite a rezolva problemele economice si sociale.

DATE ISTORICE

Comuna Tarcea este situata in partea de nord a judetului Bihor. Este o comuna asezata pe terasa estica a Vaii Ierului, cu numeroase petici mlastinoase, altitudinea maxima fiind 123 m, pe soseaua DN19 care leaga orasele Oradea (60 de km) si Satu Mare (75 de km), la poalele unor dealuri joase.

Pe teritoriul comunei Tarcea au existat in Evul Mediu urmatoarele localitati: Adoni, Tarcea, Galospetreu, Apati, Zehun, Papharasztja, Pusztaszentmihaly, Kupoc, dintre care doar primele trei au supravietuit pana in zilele noastre, celelalte au disparut in perioada secolelor XIV-XVI.

Satul Tarcea

Satul Tarcea este o localitate veche, prima atestare documentara provenind din anul 1163, in care este amintita sub denumirea de Thorsa. Mai tarziu poate fi regasit in documentele istorice figurand ca: Torsa, Tarcha, Tarcia, tarczia, Tarcza, Dartsfa, Tarsta, É R-Tarcsa(1851). In timpul

dominatiei otomane comuna a fost complet distrusa, intre anii 1692 - 1695 fiind nelocuata.

An	Total	Romani	Maghiari	Germani	Altii	Evrei	Rromi	Ucraineni	Sarbi	Slovaci
1880a	912	326	535	2	6+43	-	-	-
1880b	912	342	562	2	6	-	-	-
1890a	941	362	571	-	8	6	-	-
1900a	1070	303	767	-	-	-	-	-
1910a	1100	136	963	1	-	-	-	-
1920n	1132	518	574	-	40	40
1930a	1225	574	646	-	5	3	-	-	-	-
1930n	1225	586	585	1	53	21	31	-	-	-
1941a	1262	65	1196	1	-	-	-	-	-	-
1941n	1262	63	1164	1	34	-	33	-	-	-
1956	1375
1966a	1313	532	781	-	-	-	-	-	-	-
1966n	1313	572	741	-	-	-	-	-	-	-
1977n	1156	431	638	1	86	-	83	1	-	2
1992n	1001	304	321	-	76	-	76	-	-	-

An	1869	1880	1890	1900	1910	1930	1941	1992
Total	870	912	941	1070	1100	1225	1262	1001
Ortodocsi	-	-	-	-	6	11	7	202
Greco catolici	407	399	403	503	481	579	565	148
Romano catolici	27	39	26	37	64	62	82	71
Reformati	414	415	457	478	515	532	520	512
Evangelici	-	1	-	2	-	1	2	-
Unitarie	-	-	-	-	-	-	-	1
Izraeliti	22	58	55	50	34	21	8	-
Altii	-	-	-	-	-	19	78	67
Baptisti	19	78	66

Satul Adoni

Satul Andoni situat la 6 km de centrul comunei, a fost cunoscut sub numele Adony, Odun, Odon, Adan, Eeradon. In secolul al XIII - lea este amintit Odon, fiul lui Ivanka, ca mosier, asadar probabil el era cel care a daruit numele satului. In anul 1262 asezarea este in posesiunea neamului Gutkeled. La sfarsitul secolului al XIII - lea proprietarul este baronul Kereki János, apoi episcopul Éberhard din Zagrab.

Toate cele trei biserici existente au fost ridicate în secolul al XVIII-lea: cea reformată la mijlocul secolului, cea romano catolică în 1786 iar cea greco catolică în 1790.

De la inceputul secolului al XV - lea, pana la sfarsitul secolului inca si locuitorii din Adoni, Szepes si Udoryak au posedat aici teritorii. Cu cativa ani inainte cel mai renumit strand termal a functionat aici in Adoni.

An	1869	1880	1890	1900	1910	1930	1941	1992
Total	761	716	795	901	961	1027	952	855
Ortodocsi	10	-	-	-	-	4	4	35
Greco catolici	76	85	96	165	135	216	32	15
Romano catolici	163	129	143	233	246	282	365	416
Reformati	480	466	518	481	542	496	525	384
Evanghelici	-	1	-	-	-	-	-	-
Unitarieni	-	-	-	-	1	-	-	-
Izraeliti	32	35	38	22	37	24	23	-
Altii	-	-	-	-	-	5	3	5
Baptisti	5	3	1

In anul 1886 asezarea avea 716 de locuitori. Locuitorii satului sunt 95% maghiari. Cateva familii de romani si de rromi mai locuiesc in afara de ei in Adoni.

An	Total	Romani	Maghiari	Germani	Altii	Evrei	Rromi	Ucraineni	Slovaci
1880a	716	16	664	4	1+31	-	1
1880b	716	17	694	4	1	-	1
1890a	795	-	794	1	-	-	-
1900a	901	2	886	13	-	-	-
1910a	961	-	960	1	-	-	-
1920n	814	98	689	1	26	26
1930a	1027	77	936	1	13	13	-	-	-
1930n	1027	196	792	1	38	24	-	14	-
1941a	952	7	945	-	-	-	-	-	-
1941n	952	11	901	-	40	23	17	-	-
1956	1091
1966a	1094	96	998	-	-	-	-	-	-
1966n	1094	112	982	-	-	-	-	-	-
1977n	961	62	983	-	16	-	16	-	-
1992n	855	38	782	-	35	-	35	-	-

În cursul secolului al XIX-lea Adoni se afla în posesia familiilor Szilágyi, Haller, Fényes și Okolicsányi. De la aceștia din urmă a ajuns în proprietatea lui Nicolae Dobozy iar mai târziu la Otto Szilassy, care și-a amenajat reședința în vechiul conac al contelui Nicolae Haller, ridicat la începutul secolului.

La sfârșitul secolului al XIX-lea Adoni făcea parte din raionul Valea lui Mihai, împreună cu satele Bagamer, Tarcea, Cheșereu, Valea lui Mihai, Șimian, Galoșpetreu, Otomani, Pișcolt, Sălacea și Vășad. Numărul caselor era de 140

iar al locuitorilor de 901. Aparținea de oficiul poștal din Tarcea, respectiv de stația de tren Valea lui Mihai. Următoarele puste țineau de Adoni: Asztaghely, Halom și Bélye.

Satul Galospetreu

Satul Galospetreu situat la 5 km de centrul comunei, a aparut in Regestrum Varadiensis in anul 1291 sub denumirea de Villa Petri in Nyr, localitatea este inasa mult mai veche, cea existenta inainte a fost distrusa in anul 1241 de tatar. Pe raza localitatii s-au descoperit urme de locuire din secolele IX-XII, precum si o mica necropola din secolul al X-lea, descoperita in anul 1942.

An	Total	Romani	Maghiari	Germani	Altii	Evrei	Rromi	Ucraineni	Slovaci
1880a	1032	85	899	4	2+42	-	2
1880b	1032	89	937	4	2	-	2
1890a	1194	24	1164	5	1	1	1
1900a	1349	63	1284	2	-	-	-
1910a	1374	41	1333	-	-	-	-
1920n	1358	420	897	-	41	41
1930a	1552	474	1048	1	29	28	-	1	-
1930n	1552	494	1024	1	33	28	-	-	1
1941a	1640	3	1637	-	-	-	-	-	-
1941n	1640	13	1627	-	-	-	-	-	-
1956	1930
1966a	1956	247	1707	-	2	-	-	-	1
1966n	1956	605	1350	-	1	-	-	-	1
1977n	1467	307	1149	-	11	-	10	-	1
1992n	1025	122	868	-	35	-	35	-	-

An	1869	1880	1890	1900	1910	1930	1941	1992
Total	1273	1032	1194	1349	1374	1552	1640	1025
Ortodocsi	-	-	4	-	3	3	-	33
Greco catolici	276	274	330	422	426	525	471	239
Romano catolici	113	51	140	128	124	167	176	60
Reformati	715	603	618	740	760	795	880	662
Evanghelici	-	1	7	4	-	1	-	-
Izraeliti	169	103	95	55	61	35	24	-
Altii	-	-	-	-	-	26	89	31
Baptisti	26	89	28

O diploma emisa de autoritatile religioase din Cluj atesta satul Tarcea, in anul 1338, sub numele de "Tharcha iuxta fluv. Eer". In secolul al XV-lea apartine domeniului Capitolului din Oradea. In anul 1403 diplomele il atribuie varmeghiei Satu Mare. In timpul stapanirii turcesti satul Tarcea nu este locuit, pentru a se repopula doar incepand cu anul 1720.

CAPITOLUL I ANALIZA SITUATIEI EXISTENTE

I.1 CARACTERISTICI GENERALE ALE COMUNEI TARCEA

AMPLASARE SI ACCESIBILITATE

Comuna Tarcea este situata la 47.44 grade latitudine si 22.18 grade longitudine, in partea de nord-vest a judetului Bihor, intr-o predominanta zona de campie. Comuna Tarcea se invecineaza la sud-est cu comuna Buduslau, la est cu comuna Salacea, la nord-est cu comuna Curtuiseni, la nord-vest cu orasul Valea lui Mihai, iar la vest cu comuna Simian si comuna Cherechiu. Ca distanta rutiera de cele mai importante aglomerari urbane se afla la o distanta de 60 km de municipiul Oradea si la 7 km de orasul Valea lui Mihai.

Comuna Tarcea este strabatuta de soseaua internationala E671. Este o comuna asezata pe terasa estica a Vaii Ierului, cu numeroase petici mlastinoase, altitudinea maxima fiind de 123 m. Comuna Tarcea este formata din trei sate: Tarcea, Andoni si Galospetreu.

Satul Adoni se gaseste la 3 km de centrul de comuna, putand fi accesat de pe soseaua internationala DN19, pe un drum de acces asfaltat de 1km.

Satul Galospetreu este situat tot pe terasa estica a Vaii Ierului, dar este situat departe de soselele principale. Poate fi accesat de pe drumul DN19, pe drumul de acces dinspre Tarcea, DC4 la distanta de 4- 5 Km, pe un drum de acces asfaltat.

In cadrul comunei si a satelor componente exista statii de autobuze, transportul cu mijloacele auto asigurand legatura cu orasele.

Aeroportul cel mai apropiat se afla la Oradea.

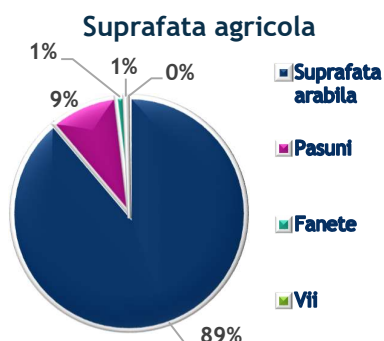
SUPRAFATA

Suprafata totala a comunei Tarcea este de 6456 ha, din care extravilan 5925 ha si intravilan 531 ha.

Din suprafata comunei Tarcea de 6456 ha, suprafata agricola este de 5749 ha din care:

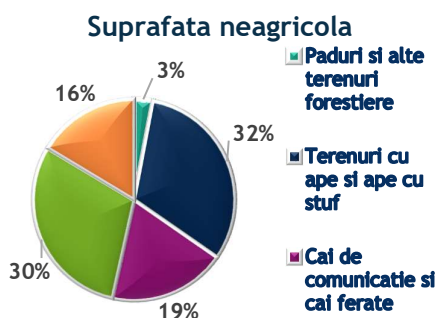
- Suprafata arabila - 5106 ha;

- Pasuni - 538 ha;
- Fanete - 68 ha;
- Vii - 27 ha;
- Livezi si pepiniere pomicole - 10 ha.

Suprafata neagricola de 707 ha este compusa din:

- Paduri si alte terenuri forestiere - 21 ha;
- Terenuri cu ape si ape cu stuf - 224 ha;
- Cai de comunicatie si cai ferate - 133 ha;
- Terenuri ocupate cu constructii si curti - 213 ha;
- Terenuri degradate si neproductive - 116 ha.

ORGANIZARE ADMINISTRATIVA

Comuna Tarcea cuprinde in structura sa administrativa trei sate: satul resedinta Tarcea, care de altfel da si numele comunei, Andoni si Galospetreu. Autoritatile administratiei publice locale din comuna Tarcea sunt Consiliul Local Tarcea, aparatul propriu al acestuia denumit Primaria comunei Tarcea si Primarul comunei Tarcea. Comuna Tarcea este persoana juridica de drept public. Are patrimoniu propriu si capacitate juridica deplina. Autoritatile administratiei publice prin care se realizeaza autonomia locala in comuna Tarcea sunt Consiliul Local, ca autoritate deliberativa si Primarul, ca autoritate executiva.

Consiliul local se compune din consilieri locali alesi in conditiile stabilite de legea pentru alegerea autoritatilor administratiei publice locale. Consiliul local are initiativa si hotaraste, in conditiile legii, in toate problemele de interes local, cu exceptia celor care sunt date prin lege in competenta altor autoritati ale administratiei publice locale sau centrale.

Aparatul de specialitate al Primarului comunei Tarcea este organizat si functioneaza in temeiul OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ. Comuna Tarcea are un primar si un viceprimar, alesi in conditiile legii. Functia de primar si functia de viceprimar sunt functii de demnitate publica. Viceprimarul este subordonat primarului si, in situatiile prevazute de lege, inlocuitorul de drept al acestuia, situatie in care exercita, in numele primarului, atributiile ce ii revin acestuia. Primarul poate delega o parte din atributiile sale viceprimarului. Aparatul de specialitate al Primarului comunei Tarcea este organizat si functioneaza in temeiul OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ.

Aparatul de specialitate al primarului cuprinde 12 de functii si este structurat conform organigramei aprobate prin hotarare a Consiliului Local al comunei Tarcea. Consiliul Local Tarcea este format din 11 consilieri. Primaria comunei Tarcea numara in componenta sa 7 functionari publici si personal contractual in numar de 5, respectiv 2 functii de demnitate publica si 2 posturi vacante.

RELIEF

Forma de relief predominanta este campia. Comuna se situeaza in Campia Ierului, campie joasa, mlastinoasa. Pentru coborarea nivelului freatic al apelor, in perioada vechiului regim, s-au facut o serie de hidroamelioratii. Zona mlastinoasa existenta odinioara a fost desecata, in sa pe o suprafata mica, in prezent fiind caracteristice plante ca: stuful, papura, rogozul. In partea de nord a comunei, apare un relief de coline foarte mici, coline ce nu sunt decat resturi din dunele de nisip de odinioara, dune ce se intalnesc in Valea lui Mihai.

CLIMA

Clima este una temperat - continental - moderata. Acest climat se datoreaza in special circulatiei maselor de aer oceanic, ce-si fac simtite influenta pana in judetul Bihor, mase ce permit o nebulozitate accentuata si o atenuare a amplitudinilor termice anuale.

Temperatura medie anuala este de 11°C. Temperatura medie a lunii ianuarie este de 2°C. In iernile aprige se inregistreaza temperaturi foarte joase, acestea ajungand pana la - 23°C. Temperatura medie a lunii iulie este de 22°C. In general, prima zi cu inghet, apare in prima jumatate a lunii noiembrie, iar ultima in perioada 10 - 21 aprilie. Brumele apar dupa 11 octombrie. Nu s-au inregistrat valori extreme.

Fiind influentata de masele de aer oceanice, umiditatea aerului este de 76 - 80% si o nebulozitate de aproape 7.1 in perioada octombrie - martie, ce scade vara pana in jur de 5.0. Numarul mediu al zilelor senine este de 110 - 120 pe an.

Cantitatea de precipitatii anuale este de 500 - 700 litri/mp, cantitate ce satisface in mare necesitatile de apa. Nu s-au inregistrat valori extreme.

Vanturile dominante din aceasta zona sunt cele de sud si cele de nord, mult mai reci. Vanturile vestice se resimt mai putin chiar daca precipitatiile predominante sunt de origine oceanica. Nu au avut loc fenomene meteorologice extreme.

HIDROGRAFIA

Apele de suprafata - Comuna este strabatuta in partea estica de paraul Ier, pe teritoriul

comunei gasindu-se un lac de acumulare cu apa termala de circa 76°C cu un important potential turistic, insa neexploatate in prezent. Din intreaga suprafata a comunei, 224 ha sunt ocupate de apa.

In localitatea Galospetreu exista un lac de acumulare construit in perioada vechiului regim. Acesta este inconjurat de un dig protector si trestis. Suprafata totala a acestuia este de 23 ha. Lacul este situat intr-o zona joasa a localitatii Galospetreu. Lucrul de apa are o intindere de 19 ha si o adancime medie de 2 m. In timpul vechiului regim lacul a fost populat cu pesti, de atunci nu s-au mai alocat fonduri in acest scop. Digul protector al lacului a fost construit de fostul Arovit Valea lui Mihai. In urma falimentului acestuia, digul a parvenit comunei Tarcea. In luna august 2007 s-au intreprins masuri de reparatii ale digului protector. **Resursele de apa subterane** - Apele subterane au o adancime mica, fiind incluse in apele subterane de suprafata, iar in unele locuri, freatice propriu zise.

In localitatea Andoni pana la inceputul anilor 90, o baie populara cu apa termala, a carei temperatura era de 76°C dar in prezent aceasta sursa nu este exploatarea.

SOLURILE SI SUBSOLUL

Felul solului prezinta o importanta insemnata in ceea ce priveste ocupatia locuitorilor si productia agricola a comunei.

Solurile sunt tipice Campiei Ierului, adica cernoziomul levigat, lacovistile in zonele cu exces de umiditate dar si nisipurile in partea de nord. Solurile fertile (cernoziomurile)

permit practicarea unei culturi cerealiere active, iar solurile nisipoase sunt prielnice viticulturii.

BIODIVERISTATE

Valea Ierului pe care este asezata comuna Tarcea, cuprinde o parte din ramasitele intinselor zone umede din aceasta zona a tarii. Este caracterizata prin o varietate a habitatelor semi-naturale, fanete, pasuni, tufarisuri, terenuri arabile extensive, paduri de foioase, lacuri de acumulare, helestei si zone mlastinoase. Dintre plantele intalnite aici amintim: ciulinul (*Carduus nutans*), palamida (*Cirsium arvense*), holera (*Xanthium spinosum*), inul mare (*Linum hirsutum*), cosacii (*Astragalus cicer*), zavacuta (*Astragalus excapus*), bujorul de stepa (*Paeonia tenuifolia*), stanjeneii de stepa (*Iris pumilla*). Arbustii si semiarbusti care cresc aici, formeaza tufarisuri, adesea spinoase. Se intalnesc specii ca: murul (*Rubus sp.*), migdalul pitic (*Prunus tenella*), lemnul bobului (*Cytisus nigricans*) osul iepurelui (*Ononis spinosa*), iasomia (*Jasminum fruticans*), paducelul (*Crataegus monogyna*), salcami (*Robinia pseudacacia*).

RESURSELE NATURALE

Acestea reprezinta totalitatea zacamentelor de minerale si minereuri, a terenurilor cultivabile, a padurilor si apelor de care dispune o anumita regiune geografica.

Resursele naturale de care dispune comuna Tarcea sunt:

- Dealul Legii, Groapa cu Lut - din Epoca Neolitic la Galospetreu;

- Padurea Frater - din Epoca Bronzului la Galospetreu;
- Movila, Dealu Mic, Dealul de mijloc - fortificatii din Epoca Bronzului - Tarcea;
- Posibilitati de vanatoare si pescuit;
- Zona mlastinoasa „Hártyás”;
- Lacul din Galospetreu;

RESURSE ANTROPICE

Resurse antropice denumite si resurse antropogene sunt generate de fenomenele antropice, respectiv antropogene datorate actiunii omului cu urmasi asupra reliefului, vegetatiei si climei. Aceste resurse includ toate categoriile de bunuri mobile si imobile care au fost realizate de-a lungul evolutiei istorice a societatii umane, fiind reprezentative pentru anumite epoci, curente si stiluri artistice, create de artisti de marca reprezentanti ai tuturor artelor. In comuna Tarcea exista o mare varietate de resurse cultural-istorice, cladiri si monumente:

- Amplasament de cetate din secolul XIV - XV la Andoni;
- Dambul Morii - cimitir din secolul XI-XIII la Galospetreu;
- Movila, Dealu Mic, Dealul de Mijloc - fortificatii din Epoca Bronzului - Tarcea;
- Biserica reformata (1621);
- Biserica romano-catolica (1855);
- Biserica greco-catolica (1892) - Galospetreu;
- Biserica romano-catolica Sfanta Treime (1786);
- Biserica greco-catolica (1790);
- Biserica reformata (1950).

I.2. DEMOGRAFIE

EVOLUTIA POPULATIEI STABILE

Populatia dupa domiciliu a comunei Tarcea in anul 2002 era de 2.706 de persoane, urmand o usoara scadere in anul 2011 la numarul de 2.690 persoane. Conform datelor furnizate de Institutul National de Statistica, in luna iulie 2020, 2670 de persoane au domiciliul in comuna Tarcea, nefiind inregistrare fluctuatii majore in ultimii 10 ani. Cel mai populat sat al comunei este Galospetreu, urmat de Tarcea si apoi de Adoni. Majoritatea locuitorilor sunt maghiari, alte nationalitati fiind cele de romani si romi. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt reformati, dar exista si minoritati de ortodocsi, romano-catolici, greco-catolici si baptisti.

Distributia pe sexe indica o populatie de sex masculin de 1.350 persoane, in proportie de 50,56% din total si o populatie de sex feminin de 1.320 persoane, in proportie de 49,44% din totalul populatiei cu domiciliul in comuna Tarcea.

Raportul de masculinitate definit ca raportul dintre numarul barbatilor si numarul femeilor, a fost la 1 iulie 2020 de 102,27%, ceea ce insemna ca la 102 persoane de sex masculin le revin 100 persoane de sex feminin, deficitul de femei fiind de aproximativ 2%.

Densitatea populatiei este de 41,35 locuitori/ km² ceea ce insemna ca la 1 km², in comuna Tarcea revin 41 de locuitori. Astfel, comuna inregistreaza o densitate a populatiei scazuta in comparatie cu judetul

Bihor, unde aceasta este de 81,7 locuitori/km².

STRUCTURA SI IMBATRANIREA POPULATIEI

Imbatranirea populatiei este o tendinta pe termen lung care a inceput cu cateva decenii in urma in Europa. Aceasta tendinta este vizibila la nivelul transformarilor structurii de varsta a populatiei si se reflecta intr-o pondere in crestere a persoanelor in varsta, cuplata cu o pondere in scadere a persoanelor in varsta de munca, raportata la populatia totala.

In comuna Tarcea, populatia tanara (0-14 ani) este reprezentata de 478 de persoane, respectiv 17,90%, populatia imbatranita (65 de ani si peste) este reprezentata de 440 de persoane, respectiv 16,47% si populatia activa sau adulta (15-64 ani), reprezentata de 1.752 de persoane, are ponderea cea mai mare din total de 65,61% din totalul populatiei. Avand in vedere faptul ca in comuna Tarcea populatia tanara este mai numeroasa decat cea varstnica, este prezent fenomenul de intinerire a populatiei.

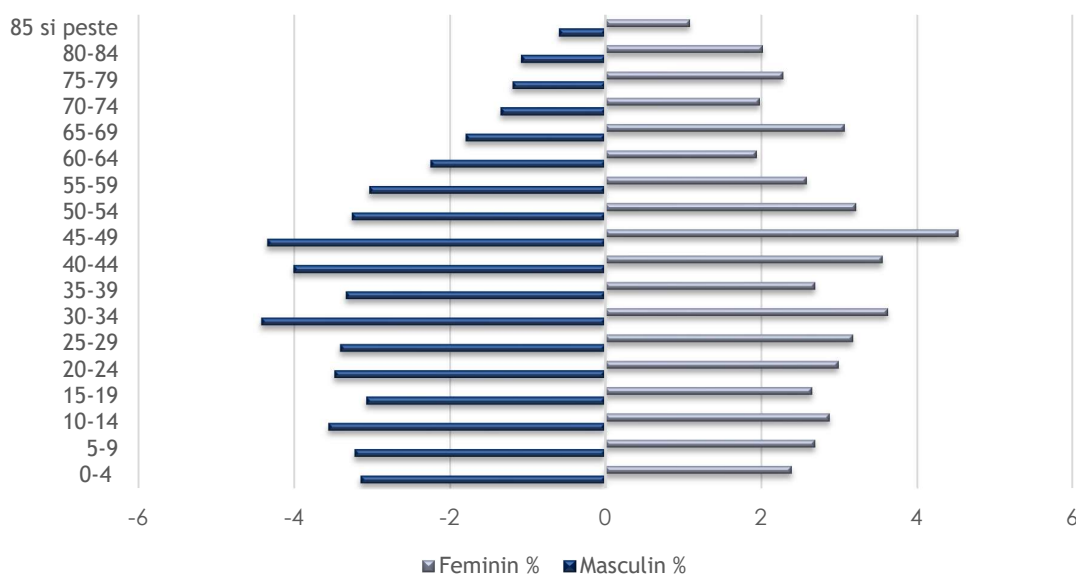

INDICATORI STATISTICI DEMOGRAFICI

Piramida pe grupe de varsta si sexe reprezinta diagrama liniara prin care se reprezinta grafic, in mod simetric, o caracteristica atat cantitativa cat si una calitativa. Consta in reprezentarea pe verticala si bilateral a grupelor de varsta pe cele doua sexe, in raport cu marimea grupelor de varsta. Piramida structurala ia forme diferite, reflectand tipul de evolutie a populatiei. Astfel, ele pot fi de forma: triunghiulara, de clopot, de amfora sau de trefla.

In anul 2020, piramida varstelor in comuna Tarcea, ia forma de amfora, cu o baza relativ extinsa si prin urmare, o populatie tanara numeroasa de 478 persoane. Baza fiind mai extinsa decat varful, care reprezinta populatia imbratranita de 440 persoane, reprezinta faptul ca exista o tendinta de intinerire a populatiei. La mijloc, amofra este cea mai extinsa, intrucat populatia activa sau matura este cea mai numeroasa, cuprinzand 1.752 persoane.

Piramida varstelor in anul 2020, comuna Tarcea

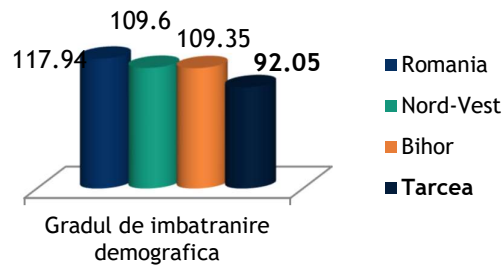
Situatia din prezent, la nivel european, este contrara celei din comuna Tarcea, stabilita in baza datelor colectate in urma celor doua recensaminte. Astfel, la 1 ianuarie 2019, populatia UE-27 a fost estimata la 446,8 milioane. Tinerii (intre 0 si 14 ani) au reprezentat 15,2 % din populatia UE-27, in timp ce persoanele considerate a fi in varsta de munca (intre 15 si 64 de ani) au reprezentat 64,6 % din populatie. Persoanele mai in varsta (65 de ani sau peste) au avut o pondere de 20,3 % (o crestere de 0,3 puncte procentuale in comparatie cu anul precedent si de 2,9 puncte procentuale in comparatie cu 10 ani in urma).

Cresterea ponderii relative a persoanelor varstnice poate fi explicata prin sporirea longevitatii, tendinta care a devenit vizibila

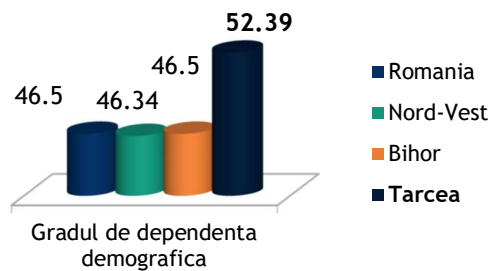
de cateva decenii, pe masura ce speranta de viata a crescut.

In incercarea de a analiza tendintele viitoare ale imbatranirii populatiei, cele mai recente proiectii privind populatia elaborate de Eurostat au acoperit perioada 2019-2100. Ponderea persoanelor in varsta de 80 de ani sau peste raportata la populatia UE-27 este estimata sa creasca de doua ori si jumătate in perioada 2019-2100, de la 5,8 % la 14,6 %. In perioada 2019-2100, se preconizeaza ca ponderea populatiei in varsta de munca va scadea, in timp ce persoanele mai in varsta vor reprezenta probabil o pondere in crestere din populatia totala: persoanele in varsta de 65 de ani sau peste vor reprezenta 31,3% din populatia UE-27 pana in 2100, in comparatie cu procentul de 20,2 % inregistrat in 2019.

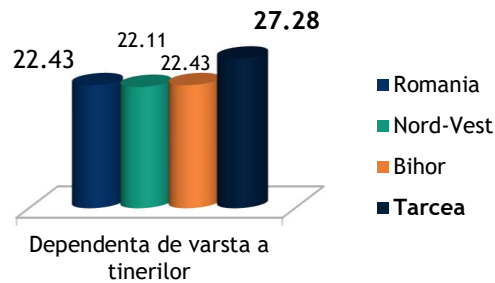
Gradul de imbatranire demografica a populatiei comunei Tarcea este de 92,05%. Acest indicator reprezinta numarul persoanelor varstnice (de 65 ani si peste) care revine la 100 de persoane tinere (sub 15 ani). Astfel, in comuna Tarcea, 92 de persoane varstnice revin la 100 de tineri, ceea ce indica o tendinta de intinerire a populatiei. Gradul de imbatranire demografica este contrar celui inregistrat la nivel judetean (109,35%), regional (109,60%) si national (117,94%), acesti indicatori reprezinta imbatranirea populatiei si un deficit de populatie tanara.

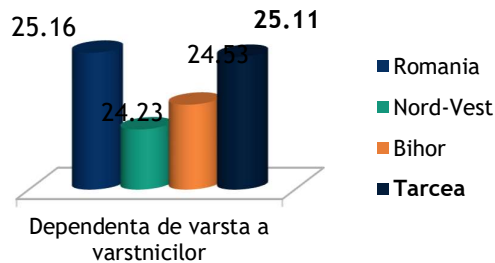
In ceea ce priveste **gradul de dependenta demografica** (raportul dintre numarul populatiei de 0 - 14 ani si peste 65 ani, pe de o parte, si numarul populatiei cu varsta cuprinsa intre 15 - 64 ani), 52 de persoane aflate in varsta de lucru sustin 100 de persoane inative. Gradul de dependenta demografica de 52,39% este cel mai ridicat pentru comuna Tarcea, comparativ cu cel de la nivel judetean de 46,50%, de la nivel regional de 46,34% si cel de la nivel national de 46,50%.

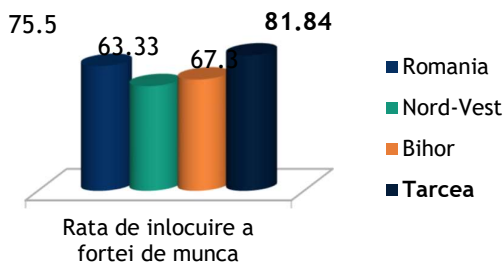
Rata de dependenta de varsta a tinerilor se calculeaza ca raportul dintre persoanele cu varsta mai mica de 15 ani si populatia cu varsta (apta) de munca si arata nivelul de sprijin de care are nevoie generatia tanara de la populatia apta de munca. Raportul pentru comuna Tarcea in anul 2020 este de 27,28%, fiind mai ridicat decat cel de la nivelul judetean de 22,43%, regional de 22,11% si national de 22,43%.

Rata de dependenta de varsta a varstnicilor se calculeaza ca raportul dintre persoanele cu varsta mai mare de 65 ani si populatia cu varsta (apta) de munca si arata nivelul de sprijin de care are nevoie generatia imbatranita de la populatia apta de munca. Raportul pentru comuna Tarcea in anul 2020 este de 25,11%, fiind similar celui de la nivelul judetean de 24,53%, regional de 24,23% si national de 25,16%.

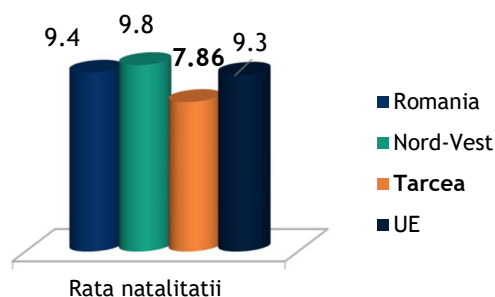

Rata de inlocuire a fortei de munca se calculeaza prin raportarea efectivului populatiei tinere la o treime din persoanele in varsta de 15 - 64 ani, calculat la 100 de locuitori. Astfel, rata de inlocuire a fortei de munca este de 81,84%, ceea ce inseamna ca la nivelul comunei, 100 persoane ce au iesit din campul muncii au fost inlocuite de aproximativ 82 de persoane, ceea ce a condus la un deficit de forta de munca de 18 persoane. Rata de inlocuire a fortei de munca la nivelul comunei Tarcea este mai ridicata decat cea de la nivel judetean de 67,30%, nivel regional de 66,33% si nivel national de 75,50%. Chiar daca rata de inlocuire a fortei de munca este mai ridicata, valorile obtinute ne indica in continuare faptul ca in comuna Tarcea exista un deficiat de forta de munca, situatie similara cu cea de la nivel, fiind necesare solutii pentru redresarea pietei muncii.

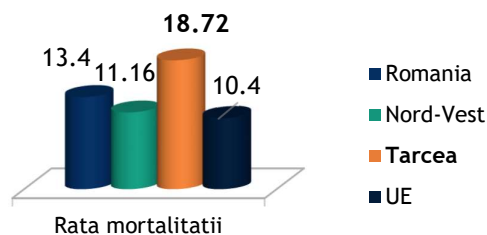

MISCAREA NATURALA A POPULATIEI

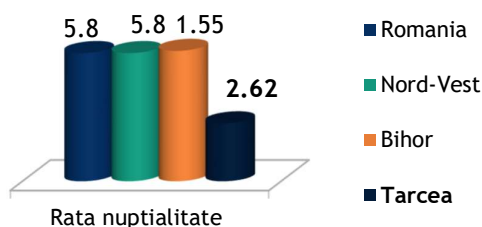
In anul 2020, in comuna Tarcea au fost inregistrati 21 de nascuti vii. **Rata natalitatii** populatiei este de 7,86% ceea ce inseamna ca la 1000 de locuitori au revenit aproximativ 8 nascuti vii. Acesta valoare este inferioara atat celei nationale de 9.4%, cat si celei a regiunii de Nord-Vest a Romaniei de 9.8% si cea de 9.3% de la nivelul Uniunii Europene.

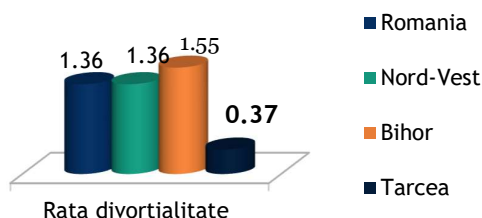
Rata mortalitatii reprezinta masa deceselor survenite in cadrul populatiei intr-o anumita perioada de timp, de obicei un an calendaristic. Pentru cele 50 de decese survenite in anul 2020, s-a inregistrat o rata a mortalitatii de 18,72% in comuna Tarcea. La nivelul UE, rata mortalitatii a fost de 10,4%, in Romania a fost de 13,4%, iar in regiunea de Nord-Vest a fost de 11,16%. Tendinta generala este de scadere a numarului de nou nascuti si crestere a numarului de decese, fapt ce determina existenta unui spor natural negativ, situatie regasita si in comuna Tarcea, fiind inregistrat un spor natural negativ de 10,86% in anul 2020, ceea ce semnifica o scadere a populatiei, fiind inregistrate cu 29 decese mai multe decat nasteri.

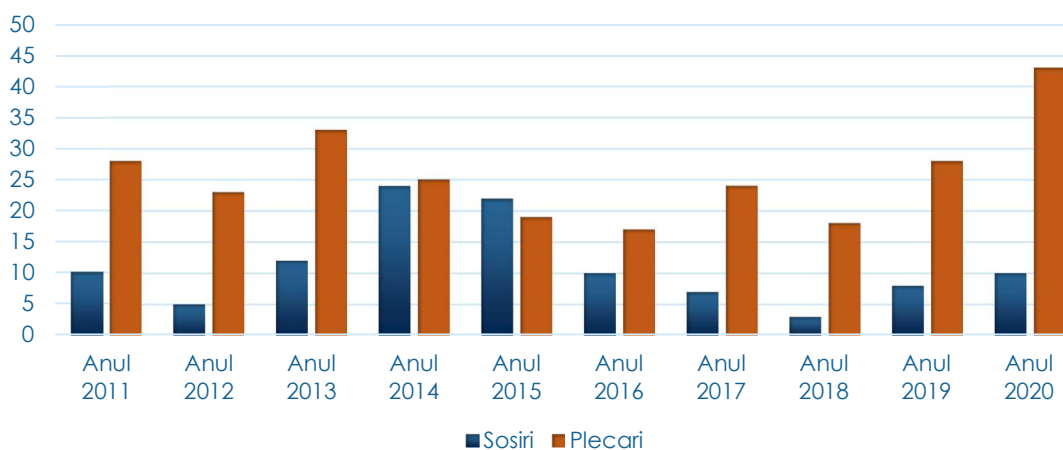
Rata de nuptialitate reprezinta numarul casatoriilor dintr-un an raportat la populatia la 1 iulie din anul respectiv si se exprima in numar de casatorii la 1000 locuitori. In comuna Tarcea fiind inregistrate 7 casatorii la nivel local in anul 2020, rata nuptialitatii este de 2,62%, mult mai mica decat cele de la nivelul Regiunii Nord-Vest de 5,8%, judetean de 5,9% si nationala de 5,8%. In mediul rural s-a inregistrat o usoara crestere a numarului de casatorii comparativ cu anul precedent.

Rata de divortialitate reprezinta numarul divorturilor dintr-un an raportat la populatia la 1 iulie din anul respectiv si se exprima in numar de divorturi la 1000 locuitori. Astfel, in comuna Tarcea s-au inregistrat 3 divorturi in anul 2020, ceea ce inseamna ca rata divortialitatii este de 0,37%, fiind inferioara celor de la nivel national de 1,36%, regional de 1,36% judetean de 1,61%.

Soldul migratoriu in ultimii 10 ani in comuna Tarcea

SOLDUL MIGRATORIU

Comuna Tarcea este afectata de plecarea cu domiciliul a persoanelor care au resedinta stabila deoarece soldul schimbarilor de resedinta a inregistrat o valoare negativa de 33 de persoane in anul 2020. Astfel, 43 de persoane au plecat cu domiciliul spre alte

localitati, fiind inclusa si migratia internationala, respectiv au plecat din comuna si fac dovada ca au asigurata locuinta in alta locatie si doar 10 persoane s-au stabilit cu domiciliul in comuna Tarcea, respectiv au sosit in comuna si fac dovada ca au asigurata locuinta aici.

I.3. DEZVOLTARE ECONOMICA STATISTICA INTREPRINDERILOR

Conform Primariei Tarcea, un numar de 33 agenti economici au sediul in comuna. In ceea ce priveste distributia firmelor pe sate componente, cei mai multi agenti economici sunt in localitatea Tarcea, aici fiind 18 de agenti economici, urmata de localitatea Galospetreu cu 8 agenti economici si Adoni cu 7 agenti economici. Activitatile economice agricole si non-agricole specifice locuitorilor comunei Tarcea sunt agricultura, comert-servicii, agroturism si industrie. Produsele agricole rezultate in urma activitatilor specifice sunt valorificate de catre producatorii particulari in propriile gospodarii

sau in piata agroalimentara din Tarcea care functioneaza in fiecare zi de vineri. Aceasta se desfasoara pe doua sectoare: sectorul de legume si sectorul de animale. Piata agroalimentara are autorizatie europeana. Tendintele viitoare se axeaza, in principal, pe cresterea animalelor si legumicultura, specifice mediului rural, dar si turism si agroturism. Pe aria comunei isi mai desfasoara activitatea si alte intreprinderi precum magazine alimentare, cafenele, brutarii, ateliere auto, farmacii si mici meseriasii: tamplari, instalatori.

Agentii economici reprezentativi din comuna Tarcea sunt:

Nr. Ctr.	Denumire societate	Sediu sau punct de lucru	Profil, domeniile/ arile de activitate	Cifra de afaceri in anul 2020 - RON
1.	SC Vitalogy SRL	Tarcea	Sanatate-comert-farmacie	42 635 814
2.	Koka Iuliu Emeric PFA	Tarcea	Zootehnie- cresterea pasarilor	----
3.	Pop Bogdan I.I.	Tarcea	Zootehnie- cresterea bovinelor	---
4.	SC TARCEA AGRO SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	3,459,734
5.	SC FARMLAND SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	1,711,809

6.	SC NAGY BARNABA SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	4,476,367
7.	SC GABOR AGRO SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	1,624,279
8.	SC AGROSAN FARM SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	887,174
9.	Kira Mariana Liliana PFA	Tarcea	Comert cu amanuntul- ABC	----
10.	SC Kevinko SRL	Tarcea	Comert cu amanuntul ABC	1,319,757
11.	SC Lorger SRL	Tarcea	Comert masini agricole	26 071 503
12.	SC Ruben Prest SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	882 956
13.	Bocskai Bihar Agro SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	8.131.989
14.	Andras Animal Farm SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	1 061 722
15.	Marian Etelka-Marian I.F	Tarcea	Comert cu amanuntul	44.235
16.	SC KOKA AGRO SRL	Tarcea	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	563,813
17.	Pop Daniel Agro I.I.	Tarcea	Agricultura	----
18.	SC Spic Agro SRL	Tarcea	Comert	27 532 482
19.	SC ROMWAY TRADE SRL	Adoni	Fabricarea painii, fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie	2,232,397
20.	SC AGROMOLNAR SRL	Adoni	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	1,518,558
21.	SC VIKTIMY SRL	Adoni	Cultivarea legumelor si a pepenilor, a radacinoaselor si tuberculilor	126,550
22.	SC Sibil Impex SRL	Adoni	Comert cu amanuntul ABC	649 938

23.	SC GARDAN AGRO SRL	Adoni	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	3,911,677
24.	SC KCOVBEL AGRO SRL	Adoni	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	4,811,750
25.	GEOTRANS CAD SRL	Galospetreu	Topografie	108 900
26.	SC MONIGUI COM SRL	Galospetreu	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	572,565
27.	SC PRESTARI LACATUS SRL	Galospetreu	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	882,002
28.	SC AGROREM SRL	Galospetreu	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleaginoase	1,483,451
29.	SC DENICRIS AGRO SRL	Galospetreu	Agricultura	1 087 077
30.	Terra de Aur SRL	Galospetreu	Croitorie	518 862
31.	Romi Trans Logistic SRL	Galospetreu	Transporturi	535 971
32.	Dr. Kiss Marta	Galospetreu	Sanatate-cabinet medical	----
33.	SC OVIBRICHET SRL	Galospetreu	Fabricarea altor produse din lemn, fabricarea articolelor din pluta, paie si din alte materiale vegetale impletite	257,944

FORTA DE MUNCA

Ocupatiile prioritare, de subzistenta ale oamenilor sunt agricultura, cresterea animalelor si activitati ziliere. Se desfasoara activitati de prestari servicii, comerciale, morarit si panificatie. O parte din forta de munca este absorbita de orasele mai mari din preajma comunei.

Din totalul populatiei comunei, numarul mediu al salariatilor in anul 2019 era de 237 persoane, respectiv 13,52% din totalul populatiei active cu varsta cuprins intre 15 - 64 de ani. Numarul mediu al salariatilor reprezinta o medie aritmetica simpla rezultata din suma efectivelor zilnice de salariati (exclusiv cei al caror contract de munca/raport de serviciu a fost suspendat) inclusiv din zilele de repaus saptamanal,

sarbatori legale si alte zile nelucratoare, impartita la numarul total al zilelor calendaristice (365/366 zile).

Rata medie a somajului in aceeași perioada se situeaza in jurul cifrei 7, respectiv de 3,99% din totalul populatiei active cu varsta cuprins intre 15 - 64 de ani. In luna ianuarie 2021 au fost inregistrati 52 someri. Rata somajului in luna ianuarie 2021 in comuna Tarcea a fost de 2,96%, superioara celei de la nivelul judetului Bihor de 2,19%. Cu toate acestea, cu privire la forta de munca din comuna Tarcea trebuie mentionat faptul ca o parte relativ mare a populatiei nu are nici statutul de angajat, nici pe cel de somer. Acest aspect este frecvent legat de populatia de etnie roma a comunei. Pensionarii reprezinta 23,89% din totalul populatiei comunei Tarcea, fiind inregistrate aproximativ 638 de persoane.

AGRICULTURA

Activitatea economica principala a comunei Tarcea este agricultura. Agricultura este stiinta, arta sau practica care se ocupa cu procesul producerii de hrana vegetala si animala, fibre, respectiv diverse materiale utile prin cultivarea sistematica a anumitor plante si cresterea animalelor.

Agricultura, cultivarea pamantului pentru a creste plante a constituit ramura principala de la inceputurile civilizatiei. Aceasta ocupatie asigura cea mai mare parte a alimentelor; materiale necesare pentru imbracaminte si alte materii prime pentru industrii.

Se considera (conform unei estimari din anul 2002) ca 42% din populatia globului se ocupa cu agricultura, facand-o de departe cea mai raspandita ocupatie umana.

Agricultura este una din activitatile cele mai importante pentru comuna Tarcea. Culturile reprezentative pentru aceasta zona sunt: graul, porumbul, floarea soarelui, orzul, cartoful, pepenii, leguminoasele si vita de vie.

Cultura plantelor (atat cereale cat si cartofi sau chiar si tutun) se practica in principal la limita dintre terenurile mlastinoase si cele mai inalte si mai uscate.

In general locuitorii din localitatile din si din vecinatatea ariei naturale traiesc din agricultura. In comuna Tarcea, localnicii vand produse agricole, in principal pepeni, pe marginea drumului national traind din vanzarea acestor produse agricole care se dezvoltă optim in solurile nisipoase din zona. Domeniul de interes dupa cum se observa in comuna Tarcea il reprezinta agricultura de aceea unul din obiective il reprezinta cresterea eficientei activitatii agricole si o mai buna valorificare a produselor rezultate. Necesitatea investitiilor in agricultura se fundamenteaza pe urmatoarele considerente principale:

- Nevoia de imbunatatire a accesibilitatii zonelor la zonele de exploatare agricola;
- Nevoia de crestere a eficientei activitatii agricole;
- Necesitatea diminuarii riscului si incertitudinii in agricultura.

Dezvoltarea agricola a zonei este dependenta de realizarea unei infrastructuri adecvate. Realizarea infrastructurii ar duce, nu in ultimul rand, la cresterea calitatii vietii populatiei din zona si la crearea de noi

oportunitati investitionale din partea agentilor economici. Pentru imbunatatirea calitatii vietii, un factor determinant il constituie modernizarea si extinderea infrastructurii fizice rurale de baza care influenteaza in mod direct dezvoltarea activitatilor sociale, culturale si economice si implicit, crearea de oportunitati ocupationale.

Situatia infrastructurii agricole creeaza deficiente majore in privinta dezvoltarii mediului rural prin:

- Mentinerea ineficientei activitatii agricole prin neaprovizionarea cu input-uri corespunzatoare si proasta valorificare a produselor rezultate;
- Mentinerea riscului si incertitudinii ridicate in agricultura prin incidenta fenomenelor naturale (seceta, inundatii, eroziunea solului, etc.);
- Lipsa de preocupare fata de calitatea mediului si sursele de poluare;
- Acces dificil la exploatarele agricole;
- Limitarea posibilitatilor de valorificare a potentialului de productie in sectorul agricol;
- Limitarea dezvoltarii sectorului de productie agricola.

Cel mai important aspect de retinut cu privire la conditiile de mediu existente in aceasta comuna este faptul ca agricultura reprezinta principala activitate care se poate dezvolta mult mai mult avand in vedere solurile prielnice cultivarii, atragand dupa sine ocuparea fortei de munca si in mod evident cresterea conditiilor de viata ale locuitorilor.

ZOOTEHNIA

Terenurile agricole sunt folosite atat pentru cultura plantelor cat si pentru pasunat.

POMICULTURA

Pomicultura se practica in comuna Tarcea doar prin plantarea de salcami care permit practicarea apiculturii si cel putin in perioada infloririi salcamilor reprezinta o activitate importanta, practicata de oamenii din localitatile invecinate, inclusiv din Oradea.

VITICULTURA

In comuna Tarcea cresterea vitei de vie nu este o ramura foarte dezvoltata. In scopul unor culturi de vita de vie au fost doar partial exploatate solurile nisipoase.

TURISM

Comuna Tarcea, judetul Bihor detine pe teritoriul sau obiective de interes turistic si religios de o valoare incontestabila care atrag pentru vizitare si cercetari istorice, multe persoane interesate, cu pregatire in domeniu, tocmai de aceea se incearca gasirea de catre autoritatea publica locala a unor parteneri interesati de a investi in agroturism. Astfel pe raza teritoriala a comunei se afla urmatoarele obiective:

Monumente istorice:

- Amplasament de cetate din sec. XIV-XV la Adoni;
- Dealul Legii, Groapa cu Lut - din Epoca Neolitic la Galospetreu;
- Padurea Frater - din Epoca Bronzului la Galospetreu;
- Dambul Morii - cimitir din sec. XI-XIII la Galospetreu;
- Movila, Dealu Mic, Dealul de mijloc - fortificatii din Epoca Bronzului - Tarcea;
- Dealul Mare, Podul cu Cinci Gauri - asezari din Epoca Bronzului - Tarcea.

Monumente de arhitectura:

-Biserica reformata (1621) - Galospetreu

- Biserica romano-catolica (1855) - Galospetreu
- Biserica reformata (1950) - Adoni
- Biserica greco-catolica (1892) - Galospetreu

- Biserica romano-catolica Sfanta Treime (1786) - Adoni

Aceasta biserică Romano-Catolică, se găsește în satul Adoni, sat care aparține de Comuna Tarcea, din Județul Bihor și a fost construită în anul 1786, având hramul „Sfânta Treime”. Cu un singur naos, turnul este pe fațada de est, biserică are un fronton îngust, iar intrarea principală este pe sub turnul pe o ușă mare și este cu închidere dreaptă, de o parte și de alta a ușii, vedem câte o fereastră mare semicirculară. Turnul are câte o cornișă în cele două părți, în partea inferioară este o fereastră mică cu un segment arcuit, cu obloane, iar în partea superioară a turnului, a fiecăruia dintre cele patru laturi, există câte

o fereastră mare, încadrată, cu obloane. Nava are stalpi mari patrati, iar altarul principal este flancat de stalpi înramati, pe care au fost plasate câteva statui. Amvonul de forma poligonală, este situat pe peretele de nord, cu partile laterale decorate cu reliefuri profetilor. La interior există arcuri curbate, geamuri colorate înramate, care formează o cruce, făcută din sticlă colorată. Pe lângă biserică, este și casa parohială, care a fost construită în anul 1781 de contele Haller.

- Biserica reformată (1834) - Tarcea

- Conacul Haller din Adoni:

Acest conac se găsește în Satul Adoni, ce aparține de Comuna Tarcea, din Județul Bihor și a aparținut grofului de origine greacă Nicholas Haller, iar un anume Haller Antal în anul 1781 construiește o casă parohială, iar în anul 1786 o biserică în această localitate.

- Biserica ortodoxă (1846) - Tarcea

- Conacul Draveczy (1846), Galospetreu

Conacul a fost construit în 1846 de către Draveczy Gyula, în stil clasicist. Pe vremuri, în fața intrării aflate pe fațada principală a clădirii cu forma în plan dreptunghiulară, se afla un portic, care ulterior s-a înzidit și s-a transformat într-o cameră, intrarea fiind mutată pe fațada posterioară. Astfel, fațada principală de azi prezintă aspectul unui conac cu pridvor deschis, cu stalpi de lemn. Azi,

adevarata valoare a cladirii este oferita de ornamentul pridvorului. Granarul care apartinea conacului este inca in stare buna.

- **Conacul Frater, Galospetreu (1860)**

Conacul Frater este un monument istoric de interes local, inscris in Lista monumentelor istorice din județul Bihor sub codul BH-II-m-B-01150. Se propun lucrari in vedere aducerii constructiei cat mai aproape de forma initiala, pastrandu-se stilul arhitectural cu influente baroce din anii 1860.

Spatiul rezultat va fi destinat activităților culturale și sociale ale comunității, respectiv conservării tradițiilor locale. Investitia propusa va contribui la facilitarea desfășurării acțiunilor întreprinse, la crearea unei premise pentru activități noi și la dezvoltarea mediului cultural din comuna.

- **Conacul Frater, Galospetreu**

În localitatea Galospetreu se află un al doilea Conac Frater. Conacul, cu coloanele în rezalit, prezintă o combinație interesantă între pridvorul cu arcade și terasa deschisă. Frontonul deasupra coloanelor aminteste de stilul rococo. În centrul fațadei laterale, cele două aripi marginale ale clădirii închid o terasa deschisă. Simetria conacului s-a stricat prin anexarea aripii estice. Clădirea cu o suprafață de 21x15 metri, s-a construit din cărămizi de dimensiuni corespunzătoare epocii.

Acest conac este situat în Satul Galospetreu, ce aparține de Comuna Tarcea, din Județul

Bihor și aparține familiei Fráter, niște nobili de rang mic din perioada anilor 1895, iar acum este o casă în care sunt adăpostii copii din satele vecine, prin grija calugarului Franciscan - Bojte Csaba. Conacul este un monument istoric de clasă B, sub codul BH-II-M-B-01148, fiind reprezentativ pentru patrimoniul cultural local.

Alte obiective cu potențial turistic sunt:

- **Sirurile de pivnite din Galospetreu** reprezintă un obiectiv turistic din zona nordică a județului Bihor; Ele sunt caracteristice zonelor viticole din cele mai vechi timpuri. Pivnițele erau în trecut locul de întâlnire al bărbaților din sat.

Există anumite zicale ale satului cum este cea despre împărțirea pe categorii a vinului. Vinul de categoria a treia este cel mai prost pentru că este nevoie de trei persoane ca să poată fi

consumat. Două să-l țină pe consumator și a treia să-i toarne licoarea pe gât. La pivnițe, locul în care se întâlnesc bărbații după slujba de duminică, se stabilesc toate cele care trebuie făcute în gospodărie. Ștefan Sófalvi - fotograf, Fundația de Protejare a Monumentelor Istorice din Județul Bihor în parteneriat cu Muzeul Țării Crișurilor, Societatea de Istorie Naturală Nymphaea și Ordinul Arhitecților din România (OAR) - Filiala Bihor au organizat un vernisaj la Galeria de Arte Vizuale din Oradea cu fotografii artistice cu pivnițe de vinuri de pe

Valea Ierului din satele Sălacea, Târgușor, Tarcea, Săcueni, Albiș și Galoșpetreu. Expoziția a putut fi vizionată și la Bruxelles, cu ocazia evenimentelor organizate privind drumul vinului în Europa.

- **Împletiturile de papura și nuiiele de la Adoni** care au o tradiție foarte veche;

Papura a fost din cele mai vechi timpuri considerată un material solid și ușor de găsit în apropierea așezărilor omenești cum ar fi bălți sau iazuri. Produsele rezultate pot fi utilizate atât ca obiecte de gospodărie cât și ca decorațiuni. Obiectele realizate de doamna Szodorai au ajuns și în Olanda cu ocazia unui schimb de experiență cu țara lălelelor în localitate.

- **Casa muzeu din Galoșpetreu a lui Keri Gaspar;**

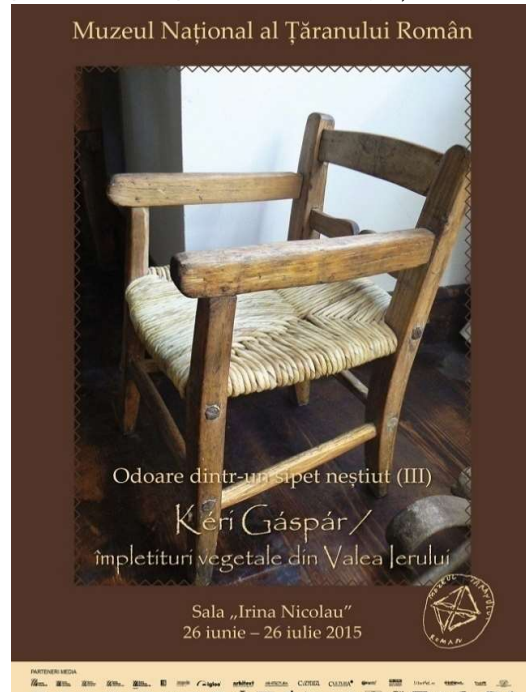
Este o casă țărănească tradițională din Galoșpetreu, înființată pe baza inițiativei și a contribuției personale a Domnului dr. Keri Gáspár, inaugurată în anul 2002 - singurul astfel de muzeu din regiune, cu un deosebit aspect în exterior.

Această casă muzeu reface o gospodărie maghiară mixtă, expunând numai obiectele adecvate acestui scop, majoritatea de factură țărănească, dar colecția sa este cu

mult mai vastă. Obiecte etnografice, numismatică, cărți vechi, documente de arhivă așteaptă încă să fie expuse. Colecția sa include și obiecte din împletituri vegetale care aduc o parte din istoria locală în prezent.

Muzeul Național al Țăranului Român a organizat în 26 iunie 2015 vernisajul expoziției „KÉRI GÁSPÁR - împletituri vegetale din Valea Ierului”. Aceasta a fost cea de a treia expoziție din ciclul „Odoare dintr-un sipet neștiut”: mici expoziții temporare tematice, centrate pe un anumit tip de obiect etnografic, care pun în valoare și aduc în atenția publicului bucureștean mici comori etnografice ascunse în colecții particulare răspândite în întreaga țară.

- Monumentul cu 11 stejari, ridicat cu ocazia sărbătorii milecentenarului în grădina bisericii reformate din Galoșpetreu;

- Sirurile de pivnite cu valoare de monument istoric din localitatea Tarcea;

- Posibilități de vanatoare și pescuit;

- Zona mlăstinoasă „Hártyás”;

- Se mai păstrează meseriuri tradiționale;

- Evenimente culturale anuale organizate în toate cele trei localități membre ale comunei;

- Lacul din Galoșpetreu.

I.4. TERENURI SI LOCUINTE

TERENURI

Comuna Tarcea se intinde pe o suprafata de 6456 ha. Cea mai mare parte a suprafetei comunei este ocupata de cele 5749 ha de terenurile agricole sau 89,04% din suprafata totala, din care:

- Suprafata arabila - 5106 ha
 - Pasuni - 538
 - Fanete - 68
 - Vii - 27
 - Livezi si pepiniere pomicele - 10 ha
- Suprafata terenurilor neagricole este de 707 ha, respectiv 10,96% din suprafata totala, din care:
- Paduri - 21 ha, respectiv 2,97%
 - Luciu de apa - 224 ha, respectiv 31,68%
 - Constructii - 213 ha, respectiv 30,12%
 - Cai de comunicatii si cai ferate - 133 ha, respectiv 18,81%
 - Teren neproductiv - 116 ha, respectiv 16,42%

LOCUINTE

In comuna Tarcea, locuintele si gospodariile vechi au fost construite din chirpici, pamant batut, acoperite cu stuf, apoi cu tigla compusa dintr-o camera si o bucatarie. Locuintele noi sunt incapatoare, moderne, construite mai ales din caramida si boltari, acoperite cu tigle.

In comuna Tarcea exista 973 locuinte, din care:

- 326 locuinte in localitatea Tarcea;
- 268 locuinte in localitatea Adoni;
- 379 locuinte in localitatea Galospetreu.

Numarul mediu de persoane ce revin unei locuinte, in comuna Tarcea, este de 2,74 persoane/gospodarie, valoarea fiind mai mare decat cea la nivel judetean, regional si national de 2,5 persoane/locuinta. In profil regional, fondul locativ existent la sfarsitul anului 2019, releva imbunatatirea conditiilor de trai ale populatiei, in toate regiunile de dezvoltare. Astfel, la sfarsitul anului 2019, pe o locuinta din fondul locativ existent din Regiunea Nord-Vest, se inregistrau in medie, 2,6 camere/locuinta.

CONFORTUL LOCUINTELOR

In anul 2011, 89% sau 935 de locuinte din totalul locuintelor conventionale de 1050 din comuna Tarcea dispuneau de **bucatarie in locuinta**, acest procent fiind mai mare decat cel de la nivel judetean de 87,6% si national de 84.6%. Pe de alta parte, doar 23,8% sau 250 locuinte din totalul locuintelor conventionale din comuna dispuneau de **baie interioara**, acest procent fiind inferior celui din judet de 67,5% si celui national de 61,9%.

În prezent, aceste valori s-au majorat, dotarea gospodăriilor îmbunătățindu-se în mediul rural.

Alimentare cu apă

În anul 2021, 840 locuințe dispun de alimentare cu apă în comuna Tarcea, respectiv un procent de 86,33% din totalul gospodăriilor convenționale, valoare superioară celei din anul 2011 de 37,3% sau 392 locuințe.

Canalizare menajeră

Comuna Tarcea nu dispune de canalizare menajeră.

Instalația electrică se regăsește la toate cele 973 gospodării din comuna Tarcea.

Spațiile verzi sunt prezente în fiecare localitate din comuna Tarcea, astfel:

- 1 parc în localitatea Tarcea cu suprafața totală de 360 mp
- 1 parc în localitatea Adoni cu suprafața totală de 800 mp
- 1 parc în localitatea Galospetreu cu suprafața totală de 1000 mp

Retea comercială

Locuitorii comunei pot cumpăra din magazinele comunei și din piața

agroalimentară atât produse alimentare cât și nealimentare, dar își pot face cumpăraturile și din piețe, galerii comerciale și supermarketuri din Valea lui Mihai.

Retea bancară

Pentru servicii bancare locuitorii comunei apelează la sucursalele și agențiile principalelor bănci precum BRD, Banca Transilvania, CEC Bank de pe piața națională din Valea lui Mihai.

Retea telefonică

Reteaua telefonică - este prezentă în proporție de 100% în comuna Tarcea. Locuitorii comunei au acces la serviciile de telefonie fixă și mobilă, internet și cablu TV. Televiziunea prin cablu este prezentă în toate localitățile comunei. Serviciile de corespondență sunt oferite de Poșta Română prin oficiile poștale localizate în Str. Principală, nr. 243. De asemenea, firmele private prestează servicii de corespondență și coletarie.

Mijloace de transport

Mijloace de transport - legătura cu Oradea este asigurată prin cursele zilnice cu autobuzul, aeroportul cel mai apropiat fiind situat tot aici. În comuna Tarcea nu există punct CFR.

I.5. INFRASTRUCTURA SI ECHIPAREA TERITORIUL

ALIMENTAREA CU APA POTABILA

In anul 2021, lungimea rețelei de distribuție a apei potabile din comuna Tarcea este de 22,6 km, din care:

- 7,7 km în localitatea Tarcea;
- 6,1 km în localitatea Adoni;
- 8,8 km în localitatea Galospetreu;

Capacitatea instalațiilor de producție a apei potabile sunt în medie de 252 mc/zi pentru localitatea Tarcea, 291 mc/zi pentru localitatea Adoni și 206 metri cubi/zi pentru localitatea Galospetreu.

CANALIZARE SI EPURARE DE APE UZATE

Comuna Tarcea nu are un sistem de canalizare.

INFRASTRUCTURA RUTIERA

Comuna Tarcea este străbătută de:

- Soseaua internațională E671; (Drumul național DN19E)
- 2 drumuri comunale care fac legătura între cele 3 sate aparținătoare.

Infrastructura rutieră se găsește într-o stare excelentă, fiind reabilitată prin obținerea finanțării nerambursabile atât în perioada 2007-2013, cât și în perioada 2014-2020.

În vederea susținerii și stimulării activităților operatorilor economici din sectorul agricol, s-a reabilitat și infrastructura de drumuri agricole.

Dezvoltarea agricolă a zonei este dependentă de realizarea unei infrastructuri adecvate. Realizarea infrastructurii duce, nu în ultimul rând, la creșterea calității vieții populației din zonă și la crearea de noi oportunități investitoriale din partea agenților economici. Pentru îmbunătățirea calității vieții, un factor determinant îl constituie modernizarea și extinderea infrastructurii fizice rurale de bază care influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale și economice și implicit, crearea de oportunități ocupationale. Drumurile agricole din comuna au o lungime de 16 km.

ALIMENTAREA CU GAZE NATURALE

În comuna Tarcea nu există rețea de distribuție a gazelor naturale.

REȚEA DE ENERGIE ELECTRICA

Comuna Tarcea este electrificată în proporție de 100%, fiind racordată la rețeaua de electricitate toate gospodăriile.

ILUMINAT PUBLIC

Lungimea rețelei de iluminat public în comuna Tarcea este de 22 km, din care

- 7,7 km în Tarcea;
- 6 km în Adoni;
- 8,3 km în Galospetreu.

I.6. SERVICII PUBLICE

INFRASTRUCTURA EDUCATIONALA

DIAGNOZA MEDIULUI EXTERN

Diagnoza este structurata pe zone critice, care devin si principalele domenii in care va actiona strategia de descentralizare. Aceste domenii sunt: curriculum, evaluarea si certificarea, reseaua scolara si fluxurile de elevi, conducere si administrare, resurse umane, politici de finantare. Scoala dispune de resurse materiale si umane menite sa sustina un demers educational de calitate, adecvat cerintelor beneficiarilor educatiei.

CONTEXT EUROPEAN

Reforma curriculara - a programei scolare si, deci, a intregii viziuni asupra sistemului de invatamant - a constituit unul dintre cele mai controversate procese de schimbare care s-au produs in invatamantul romanesc dupa decembrie 1989. Considerata de unii ca fiind cea mai importanta „comutare de paradigma“ educationala din ultimii o suta de ani, contestata de altii, schimbarea din domeniul curriculum-ului va starni probabil inca multa vreme polemici si pasiuni.

In ultimii ani, la nivelul Uniunii Europene s-au produs progrese sustinute in realizarea efectiva a unui spatiu european extins al educatiei, in perspective cerintelor societatii si economiei bazate pe cunoastere. Astfel, contextul European actual ofera o serie de documente de referinta, cu rol important in regandirea, reorganizarea si armonizarea sistemelor de invatamant, din perspectiva asigurarii calitatii educatiei si a mobilitatii profesionale si de studiu.

Documentele europene cu impact si implicatii semnificative asupra schimbarilor introduse in sistemul de invatamant romanesc sunt Recomandarea Parlamentului European si a Consiliului Uniunii Europene privind competentele cheie din perspectiva invatarii pe parcursul intregii vietii si Cadrul European al Calificarilor (European Qualifications Framework - EQF). Acestea au rol de repere decizionale majore pentru fundamentarea procesului de reformare a invatamantului preuniversitar din Romania si pentru faptul ca sunt direct asociate cu strategia educatiei permanente.

Recomandarea Parlamentului European si a Consiliului Uniunii Europene privind competentele-cheie din perspectiva invatarii pe parcursul intregii vietii contureaza, pentru absolventii invatamantului obligatoriu, un „profil de formare european“ structurat pe opt domenii de competenta. Competentele sunt definite ca ansambluri de cunostinte, deprinderi si atitudini care urmeaza sa fie formate pana la finele scolaritatii obligatorii. Structurarea acestor competente-cheie se realizeaza la intersectia mai multor paradigme educationale si vizeaza atat domenii „academice“ (de exemplu Comunicarea sau competentele in Matematica, stiinte si tehnologie), precum si aspecte inter- si trans-disciplinare, metacognitive, realizabile prin efortul mai multor arii curriculare.

CONTEXT NATIONAL

Premisa politicii Ministerului Educatiei si Cercetarii privind descentralizarea este

consistentă. Diagnoza este structurată pe zone critice, care devin și principalele domenii în care va acționa strategia de descentralizare. Aceste domenii sunt:

a) Curriculum:

- Curriculum la decizia școlii (CDS), redus ca pondere față de nevoile și interesele comunității locale.
- CDS structurat mai ales pe nevoile cadrelor didactice și nu ale comunității (elevi, părinți, agenți economici etc.).
- Rolul redus al structurii-expert de la nivel central (ex. Consiliul National pentru Curriculum).
- Alocarea centralizată a resurselor pentru manualele școlare, ceea ce duce, în unele cazuri, la primatul pretului în fața calității.
- Necorelarea activității celor două structuri-expert de la nivel central (CNC și Consiliul National pentru Aprobarea Manualelor - CNAM) și, adăugăm noi, între acestea și Serviciul National de Evaluare și Examinare (SNEE).

b) Evaluarea și certificarea:

- Certificarea pregătirii profesionale realizată, în unele cazuri, de persoane nepregătite în acest sens.

c) Rețeaua școlară și fluxurile de elevi:

- Rețeaua școlară este fundamentată pe structura existentă de multă vreme (filieri, profiluri, specializări și norme didactice).

d) Conducere și administrare:

- Necorelarea finanțării școlii cu obiectivele locale de dezvoltare a comunității.
- Administrarea curentă a patrimoniului și a fondurilor școlii în afara acesteia, la nivelul consiliilor locale.
- Comunitatea este subreprezentată în consiliile de administrație (CA) ale unităților școlare.
- Directorul este numit exclusiv pe filiera ierarhică - de către I.S.J.
- Se încălcă separarea funcțiilor "deliberativă" și "executivă", prin faptul că directorul școlii este și președintele CA.

e) Resursele umane:

- Comunitatea locală și chiar directorul școlii sunt lipsiți de multe ori de autoritatea decizională în privința personalului didactic, deciziile majore fiind luate la nivelul ISJ și al Ministerului.
- Cadrul legislativ restrictiv privind salarizarea și normarea personalului didactic.

- Centralizarea formării și dezvoltării profesionale a personalului și necorelarea ei cu nevoile și interesele beneficiarilor.

f) Politicile de finanțare:

- Imposibilitatea finanțării coerente, pe baza de formule și standard, din cauza constrângerilor legislative.
 - Circuitul încă greoi de finanțare a unităților școlare.
 - Metodologia de calcul a costurilor-standard nu ia în considerare criteriile de calitate și de performanță educațională.
 - Sistemul de culegere, prelucrare și transmitere a datelor nu este suficient de credibil și de eficient pentru a oferi o bază obiectivă procesului decizional.
- În afara domeniilor menționate, orice proces de descentralizare mai afectează, cu siguranță și alte domenii ale educației și al vieții școlare cum ar fi:
- Sistemele de management al calității (inspecție, control și asigurare a calității).
 - Alegerea metodologiei didactice și a auxiliarelor curriculare - inclusiv TIC.
 - Fluxurile de elevi - mai ales modul de trecere de la un ciclu școlar la altul și de transfer de la o unitate școlară la alta.
 - Inspecția școlară - sub diferențele ei tipuri și forme.

Toate aceste domenii sau subdomenii au fost luate în vedere în momentul elaborării Strategiei de descentralizare a învățământului preuniversitar. Pornind de la situația existentă, aceasta își propune obținerea unor rezultate și efecte durabile la nivelul sistemului școlar:

- Eficientizarea activității și creșterea performanțelor.
- Democratizarea sistemului educațional.
- Transparența decizională.
- Creșterea calității și relevanței ofertei educaționale.
- Stimularea inovației, a responsabilității profesionale și a răspunderii publice.

DIAGNOZA INTERNA

Procesul de învățământ în comuna Tarcea se desfășoară în 3 instituții cu clasele I - VIII și în 3 grădinițe în fiecare localitate câte una.

Având în vedere tendința ușoară de scădere a populației, este necesar ca în unitățile de învățământ din comuna să se demareze investiții pentru creșterea accesului, calității și a atractivității educației, contribuind la creșterea ratei de participare la diferite

niveluri de educatie, la reducerea abandonului scolar si a parasirii timpurii a scolii, la o rata mai mare de absolvire a invatamantului obligatoriu si la cresterea ratei de tranzitie spre niveluri superioare de educatie.

Unitati de invatamant

Infrastructura educationala locala cuprinde cate o scoala in fiecare din cele trei sate apartinatoare, astfel elevii nu sunt nevoiti sa faca naveta pentru a putea participa la cursuri. Aceasta masura a fost luata pentru a scadea rata de abandon scolar si absenteismul. In vederea sustinerii sistemului educational, a fost introdus sistemul „scoala dupa scoala” prin proiectul integrat derulat prin PNDR „Modernizare strazi si drumuri comunale in Comuna Tarcea; Infiintare si dotare centru tip „after school” in localitatea Galospetreu, Comuna Tarcea; Reabilitare camin cultural in localitatea Adoni, Comuna Tarcea”. Acesta a fost finantat prin masura 322 in cadrul Programului National de Dezvoltare Rurala 2007 - 2013.

Centrul de tip after school din localitatea Galospetreu isi desfasoara activitatea din anul 2016 in parteneriat cu Fundatia Diakonia, oferind sprijin copiilor cu risc de abandon scolar, proveniti din medii defavorizate, fiind derulat programul intitulat „Gradinita estivala” in cadrul caruia au fost pregatiti copiii care incepeau in luna septembrie anul scolar, insa nu au frecventat deloc sau foarte rar invatamantul prescolar. Au fost abordate lucrurile de baza pentru inceperea scolii si comportamentul copiilor in comunitate.

In ceea ce priveste activitatea educativa scolara si extrascolara in cadrul Scolii Gimnaziale nr. 3 Galospetreu, acesta este caracterizata de diversitate si complexitate, fiind baza pe o buna comunicare, activitatile desfasurate fiind tratate cu seriozitate si implicand un numar mare de elevi, cadre didactice, parinti si reprezentanti ai comunitatii locale. Informarea, indrumarea elevilor si parintilor este o parte importanta a activitatii pedagogice intrucat se doreste orientarea socio-profesionala si o integrare sociala optima prin cuprinderea unor teme

specifice in cadrul orelor de dirigentie si a sedintelor cu parintii.

Profesorii diriginti sunt implicati in buna organizare si desfasurare a serviciului pe scoala si au militat pentru mentinerea calitatii mediului scolar.

In prezent, in fiecare localitate a comunei elevii pot ramane in sistemul educational pana in clasa a VIII-a.

Astfel, structurile educationale din comuna Tarcea sunt:

- Scoala Gimnaziala nr. 1 Tarcea;
- Scoala Gimnaziala nr. 2 Adoni;
- Scoala Gimnaziala nr. 3 Galospetreu;
- Gradinita cu Program Normal Tarcea;
- Gradinita cu Program Normal Adoni;
- Gradinita cu Program Normal Galospetreu

Avand in vedere faptul ca in comuna Tarcea functioneaza doar unitati de invatamant prescolar, primar si gimnazial, populatia din comuna este nevoita sa frecventeze pentru invatamant liceal si superior unitati educationale din alte localitati precum Valea lui Mihai si municipiul Oradea.

Populatia scolara si cadrele didactice

Populatia totala a elevilor si prescolarilor in anul scolar 2020 - 2021 este de 342 de copii, din care 262 elevi si 80 prescolari.

In gradinitile din comuna Tarcea sunt inscrisi 80 prescolari, astfel:

- Gradinita cu Program Normal Tarcea -33 prescolari
- Gradinita cu Program Normal Adoni- 9 prescolari
- Gradinita cu Program Normal Galospetreu - 38 prescolari

In scolile din comuna Tarcea sunt inscrisi 262 elevi, astfel:

- Scoala Gimnaziala nr. 1 Tarcea - 88 elevi
- Scoala Gimnaziala nr. 2 Adoni - 74 elevi
- Scoala Gimnaziala nr. 3 Galospetreu - 100 elevi

Serviciile educationale sunt furnizate de un numar de 30 cadre didactice, din care 16 profesori, 9 invatatoare si 5 educatoare. Numarul de cadre didactice din comuna Tarcea este relativ suficient in raport cu populatia scolara, intrucat unui cadru didactic ii revin 11 elevi, iar in invatamantul

antescolar unui cadru didactic ii revin 16 prescolari.

Infrastructura scolara

Activitatea didactica se desfasoara in 16 sali de clasa si 6 grupe de gradinita, intr-un total de 6 cladiri, fiecare din ele avand acces la internet.

Infrastructura sistemului educational local este formata din urmatoarele:

- Scoala Gimnaziala nr. 1 Tarcea - Cladirea A, localizata la adresa sat Tarcea nr. 76 - 3 sali de clasa - 0 - VIII;
- Scoala Gimnaziala nr. 1 Tarcea - Cladirea B, localizata la adresa sat Tarcea nr. 76 - 3 sali de clasa - 0 - VIII;
- Scoala Gimnaziala nr. 2 Adoni, localizata la adresa sat Adoni, nr. 108 - 5 sali de clasa - 0 - VIII;
- Scoala Gimnaziala nr. 3 Galospetreu, localizata la adresa sat Galospetreu, nr. 539-540/B, 7 sali de clasa 0 - VIII.
- Gradinita cu Program Normal Tarcea - 2 sali de grupa
- Gradinita cu Program Normal Adoni - 2 sali de grupa
- Gradinita cu Program Normal Galospetreu - 2 sali de grupa

Punctul e-Maghiar

In sat nu multe lucruri ne amintesc de secolul al XXI, cu exceptia Punctului e-Maghiar, care si-a deschis portile in 2 August 2005 din bunavointa Ministerul Informaticii si Cercetarii. Oricine s-ar putea intreba de ce oare s-a ales acest sat, cand trebuia hotarat unde sa fie primul Punct e-Maghiar in Transilvania.

E adevarat ca asezarea nu se bucura de o infrastructura bogata, dar dorinta tinerilor de a face ceva pentru sat este foarte tare. In acest sat n-a fost niciodata nici macar telefon fix. Infiintarea Punctului e-Maghiar a deschis multe sanse, lumea s-a deschis in fata celor care sunt deschisi pentru ei.

In schimbul marilor eforturi s-a reusit sa se gaseasca un loc potrivit pentru Punctul e-Maghiar. Locuitorii din Adoni au facut utilizabila o cladire veche cu ajutorul fundatiei Cristenhulp Ost Europa din Olanda. Locul punctului E-Maghiar inainte de renovare:

Locul punctului E-Maghiar dupa renovare:

Stradania locuitorilor si-a dat roadele. Aveau onoarea de a primi primul Punct e-Maghiar, pe care l-a deschis Kovács Kálmán, ministerul informaticii si cercetarii maghiare, si Nagy Zsolt, ministerul tehnologiei informaticii romane.

De la deschiderea sa, Punctul e-Maghiar din Adoni este foarte vizitat, deoarece tinerii de aici au constatat in folosirea calculatorului si sunt dornici sa acumuleze cunostiinte cat mai multe.

Pe langa internet, Punctul e-Maghiar da loc si pentru alte programe. Consiliul tinerilor locali, (ADISZ) este foarte activ. Membrii consiliului si-au asumat si conducerea Punctului e-Maghiar. Aici sunt organizate programe si proiecte de o mare complexitate. Unul dintre programele sustinute de acest punct este mentinerea traditiilor care au ca scop de a da mai departe tinerilor traditiile.

SANATATEA

Pe raza comunei Tarcea exista:

- 2 cabinete/dispensare medicale
- 2 medici de familie
- 1 cabinet de stomatologie
- 1 dispensar veterinar
- 1 medic veterinar
- 3 farmacii

SERVICIILE FUNERARE

Asigurarea accesului la serviciile funerare se face in conformitate cu prevederile legale, intrucat in toate satele apartinatoare ale

comunei exista capele mortuare, astfel: o capela in localitatea Tarcea, o capela in localitatea Adoni si o capela in localitatea Galospetreu.

ASISTENTA SOCIALA

Asistenta sociala presupune un ansamblu complex de masuri si actiuni realizate pentru a raspunde nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup, in vederea prevenirii si depasirii unor situatii de dificultate, vulnerabilitate sau dependenta, pentru prevenirea marginalizarii si excluderii sociale, in vederea promovarii incluziunii sociale avand ca scop cresterea calitatii vietii.

Pe plan local, persoanele care beneficiaza de asistenta sociala reprezinta 6,58% din totalul populatiei, insumand 268 persoane, din care 14 beneficiaza de venitul minim garantat, 159 de persoane beneficiaza de alocatie pentru sustinerea familiei, 58 de persoane de ajutor de incalzire, 12 de indemnizatie pentru cresterea copilului, 18 persoane beneficiaza de indemnizatie lunara acordata persoanelor cu handicap, iar 7 persoane sunt atestate ca asistenti personali.

COMUNITATEA DE ROMI

Comuna Tarcea a dispus intocmirea unui plan de actiune locala pentru aplicarea Strategiei Guvernului Romaniei de incluziune a cetatenilor romani apartinand minoritatilor romilor. Rezultatele asteptate in urma acestui plan sunt urmatoarele:

- integrarea romilor în societatea civila, prin cresterea nivelului de pregatire si educatie, prioritate in cadrul administratiei locale in perspectiva alinierii tarii noastre la cerintele specificate ale Comunitatii Europene;
- reducerea numarului tinerilor de etnie roma fara pregatire profesionala;
- dobandirea de catre membrii grupului tinta a abilitatilor de a-si putea gasi singuri locul si identitatea in cadrul comunitatii;
- ridicarea nivelului calitativ al vietii romilor
- reducerea infractionalitatii in randul cetatenilor de etnie roma;
- reducerea numarului de abandon scolar din randul tinerilor de etnie roma;
- reducerea numarului de copii abandonati.

Rezultatele asteptate urmaresc sa dovedeasca ca la nivelul comunei Tarcea,

cetatenii romani de etnie roma fiind momentan o categorie defavorizata, sa se integreze mai rapid in societatea civila.

SALUBRIZARE

Colectarea deseurilor in comuna Tarcea este data in concesiune catre SC Ave Bihor SRL. Deseurile se colecteaza saptamanal din fiecare sat apartinator. Deseurile biodegradabile in mediul rural se valorifica in gospodariile oamenilor, astfel incat rezulta o cantitate, deseurile sunt mai mici decat in zonele urbane. Anual se organizeaza colectarea deseurilor electronice de catre primaria in colaborare cu SC Rorec SRL. De asemenea, in cladirea primariei s-au instalat cutii de colectare pentru deseuri periculoase la care cetatenii au acces zilnic. Comuna Tarcea in calitate de solicitant al proiectului „Extindere si modernizare scoala cu clasele I-VIII, sat Galospetreu, comuna Tarcea” are incheiat protocolul nr. 20127248/05.10.2012 privind implementarea unui sistem integrat de colectare si valorificare a deseurilor de ambalaje din fluxul menajer. Acesta a fost incheiat intre comuna Tarcea, societatea SC Eco-Rom Ambalaje SA si operatorul de salubritate SC Ave Bihor SRL.

Numarul de beneficiari ai serviciilor de salubritate este de 2600 persoane fizice si 58 persoane juridice.

SIGURANTA SI ORDINE PUBLICA

Politia reprezinta principala institutie care se ocupa de furnizarea serviciilor de siguranta si ordine publica in comuna Tarcea.

In comuna Tarcea functioneaza Serviciul Voluntar pentru Situatii de Urgenta Tarcea. Acesta este format din 13 persoane si are in dotare utilaje si echipamente variate prin care se poate interveni in cazul incendiilor si a inundatiilor: 3 pompe, unelte, imbracaminte de protectie.

Serviciul de Ambulanta este asigurat de Centrul Smurd din Valea lui Mihai. Distanta este de 7 km, timpul de raspuns la apeluri fiind mai scurt de 10 minute.

Politia Rurala Tarcea reprezinta principala institutie care se ocupa de furnizarea serviciilor de siguranta si ordine publica in comuna Tarcea.

1.7. CULTURA, TRADITII SI OBICEIURI

In Comuna Tarcea se organizeaza anual evenimente prin care sunt evidentiatae traditiile locale. Obiceiurile si traditiile sunt prilejuate de sarbatorile de peste an: Craciunul cu colindul, Anul Nou cu Plugusorul, Sorcova, Boboteaza, Pastele cu stropitul, zile memoriale. Acestea ofera un spectacol impresionant la realizarea caruia se pun in valoare muzica, dansul si poezia puse in scena de trupa de teatru de copii, formatia de dans locala, trupa de majorete.

In comuna Tarcea sunt 3 camine culturale cu o capacitate de 500 locuri. In fiecare localitate din comuna exista cate un camin cultural. Caminul din Tarcea la fel ca si cel din Adoni are o capacitate de 150 locuri si cel din Galospetreu are o capacitate de 200 locuri.

In comuna Tarcea se mai practica mestesugul impletirii papurei, specific zonelor din apropierea lacurilor.

1. Trupa de teatru din comuna Tarcea este alcatuita din copiii de la Scoala cu clasele I - VII din localitatea Galospetreu.

2. Formatia de dans este formata atat din copii de la gradinta, cat si din cei din clasele I - IV. Micii dansatori evolueaza cu ocazia fiecarei sebari organizate la caminele culturale din comuna.

3. Exista o trupa artistica de majorete reuneste fetele si baietii din comuna. Membrii trupei isi prezinta coreografiile cu ocazia serbarilor satesti si sustin echipa de handbal a comunei Tarcea in cadrul fiecarei competitii sportive la care aceasta participa.

4. Ziua europeană a Limbilor Straine este sarbatorita anual de Școala Gimnazială nr. 3 din Galošpetreu.

5. Papura a fost din cele mai vechi timpuri considerata un material solid și ușor de găsit în apropierea așezărilor omenesti cum ar fi balti sau iazuri.

6. Ziua Maghiarilor de Pretutindeni este una din cele trei sarbatori nationale ale Ungariei, cand se comemoreaza Revolutia din 1848-1849, o zi in care, de regula, au loc ceremonii de depuneri de coroane de flori la diverse monumente maghiare din localitatile Transilvaniei, slujbe religioase, marsuri, spectacole și discursuri în amintirea militanților pasoptisti.

7. Ziua Femeii este sarbatorita in fiecare an in localitatea Galošpetreu. Autoritatile locale organizeaza activitati care difera de la an la an pentru a-si exprima recunostinta și aprecierea fata de mamele și fiicele din comuna.

8. Ziua copilului aduce zambetul pe buzele tuturor. Cu acest prilej, conducerea locala organizeaza campanii umanitare in care sunt implicati cei mici, centrul de interes in acesta zi fiind copiii care provin din familii defavorizate. O mare parte din acestia sunt locuitorii Casei de copii din Galošpetreu.

Ei sunt invitati la masa, primesc cadouri și organizatorii evenimentului strâng donatii pentru necesitățile zilnice ale fundației „Sfintei Familii” coordonate de franciscanul Bőjte Csaba.

9. Ziua Internatională a Persoanelor Varstnice este sarbatorita in fiecare an, in data de 1 octombrie. Cu aceasta ocazie, localitatea Galošpetreu organizeaza activitati menite a le induce seniorilor sentimentul de implicare in viata comunitatii in care isi duc traiul zilnic pentru a nu se simți singuri sau marginalizati. Sunt oferite controale medicale gratuite și mici atentii, iar ziua se incheie cu servirea unei mese unde sunt invitate și familiile celor varstnici.

10. Ziua europeană a Limbilor Străine este sărbătorită anual de Școala Gimnazială nr. 3 din Galošpetreu. Astfel, în luna septembrie, cadrele didactice organizeaza activități interactive pentru elevi: împărțiți pe grupe și limbi studiate, au realizat colaje și desene reprezentând steagurile celor 47 de state membre ale U.E., au învățat să salute în diverse limbi vorbite în Europa și au organizat o expoziție tematică pornind de la evenimentul sărbătorit.

11. Sarbatorile de iarna incep cu darurile aduse de Mos Nicolae micutilor din Casa de copii „Sfanta Treime” din localitatea Galošpetreu. Se strâng donatii, alimente, obiecte pentru uzul zilnic, haine, rechizite, dulciuri și jucarii oferite de firme și persoane private.

12. Sarbatoarea Craciunului nu ar fi completa in localitatea Galošpetreu daca Mos Craciun nu i-ar vizita pe cei varstnici. Darurile sunt procurate din fondurile stranse de la localnici și din surse din afara comunei prin activitatea voluntarilor locali.

12. Ziua familiei este o zi sarbatorita de locuitorii comunei Tarcea la sfarsitul lunii august. In aceasta zi copiii se pot bucura de diverse jocuri artistice, baietii pot participa la campionatul local de fotbal, in incinta caminului cultural se prezinta programul artistic de divertisment al copiilor din Tarcea.

RELIGIE

Conform recesamantului din 2011, majoritatea locuitorilor comunei Tarcea, din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt reformati (50,15%), dar exista si minoritati de romano-catolici (19,74%), ortodocsi (12.86%), greco-catolici (8,48%) si baptisti (5,72%). Pentru 1,93% din populatie nu era cunoscuta apartenenta confesionala.

Asezaminte de cult

In comuna Tarcea exista 7 biserici si 5 case de rugaciune:

Galospetreu:

- Biserica reformata (1621):

- Biserica romano-catolica (1855);
- Biserica greco-catolica (1892);
- Casa de rugaciune baptista;
- Casa de rugaciune adventista de ziua a saptea;

Adoni

- Biserica romano-catolica Sfanta Treime (1786);
- Biserica reformata (1950);
- Casa de rugaciune ortodoxa;

Tarcea

- Biserica reformata (1834);
- Casa de rugaciune Baptista;
- Casa de rugaciune Romano-Catolica;
- Biserica ortodoxa (1846):

1.8. MEDIU

Politica de mediu europeana se bazeaza pe principiile precautiei, prevenirii, corectarii poluarii la sursa si „poluatorul plateste”. Programele multianuale de actiune pentru mediu stabilesc cadrul pentru viitoarele actiuni in toate domeniile politicii de mediu. Acestea sunt integrate in strategiile orizontale si sunt luate in considerare in cadrul negocierilor internationale in materie de mediu. Nu in ultimul rand, punerea in aplicare este fundamentala.

Politica de mediu europeana a fost adoptata in cadrul Consiliului European de la Paris din 1972, unde sefii de stat sau de guvern europeni au declarat ca este nevoie de o politica comunitara de mediu de insotire a expansiunii economice si au solicitat un program de actiune. Actul Unic European din 1987 a introdus un nou titlu „Mediul”, care furniza primul temei juridic pentru o politica de mediu comuna care are drept obiective conservarea calitatii mediului, protejarea sanatatii umane si asigurarea unei utilizari rationale a resurselor naturale. Prin intermediul Tratatului de la Lisabona (2009), „combaterea schimbarilor climatice” si dezvoltarea durabila in relatiile cu tarile terte au devenit obiective specifice. Personalitatea juridica i-a permis astfel UE sa incheie acorduri internationale. Politica de mediu europeana se bazeaza pe principiile precautiei, prevenirii, corectarii poluarii la sursa si „poluatorul plateste”. Principiul precautiei este un instrument de gestionare a riscurilor care poate fi invocat in cazul in care exista o incertitudine stiintifica cu

privire la un posibil risc la adresa sanatatii umane sau a mediului, provenit dintr-o anumita actiune sau politica. De exemplu, in cazul in care apar incertitudini cu privire la posibilele efecte periculoase ale unui produs si in cazul in care ele persista in urma unei evaluari stiintifice obiective, pot fi furnizate instructiuni de interzicere a distributiei produsului sau de eliminare a sa de pe piata. Principiul „poluatorul plateste” este pus in aplicare prin intermediul Directivei privind raspunderea pentru mediul inconjurator, care vizeaza prevenirea sau remedierea daunelor aduse mediului (si anume, speciilor sau habitatelor naturale protejate, apei si solului). Operatorii care desfasoara anumite activitati profesionale, precum transportul de substante periculoase sau activitati care presupun evacuari in apa, trebuie sa ia masuri preventive in cazul unei amenintari iminente la adresa mediului. Daca s-au produs deja pagube, operatorii sunt obligati sa adopte masurile adecvate pentru remedierea acestora si sa suporte cheltuielile aferente. Domeniul de aplicare al Directivei a fost extins de trei ori pentru a include gestionarea deseurilor extractive, functionarea siturilor geologice de stocare si, respectiv, siguranta activitatilor petroliere si gaziere offshore. In plus, de cand a aparut pentru prima data in urma unei initiative a Consiliului European de la Cardiff din 1998, integrarea preocuparilor legate de mediu in cadrul altor domenii de politica ale UE a devenit un concept important la nivelul politicilor europene. In ultimii ani, integrarea politicii

de mediu a înregistrat progrese semnificative, de exemplu, în domeniul politicii energetice, astfel cum s-au reflectat în dezvoltarea în paralel a pachetului energie/clima al UE sau în Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050.

În 2001, UE a introdus Strategia sa de dezvoltare durabilă (SDD), venind astfel în completarea Strategiei de la Lisabona adoptate anterior pentru promovarea creșterii și a locurilor de muncă cu o dimensiune de mediu. Reinnoita în 2006 pentru a combina dimensiunea internă a dezvoltării durabile cu cea internațională, SDD revizuită a UE încearcă să îmbunătățească în mod constant calitatea vieții prin promovarea prosperității, a protecției mediului și a coeziunii sociale. În conformitate cu aceste obiective, Strategia Europa 2020 pentru creșterea economică vizează „o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii”. Sub egida acestei strategii, inițiativa emblematică „O Europa eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pregătește terenul pentru o creștere durabilă și sprijină trecerea la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de carbon.

Surse de poluare locale

O sursă majoră de poluare a mediului în comuna Tarcea reprezentată de deșeurile menajere a fost rezolvată prin introducerea colectării selective și stimularea cetățenilor să respecte locurile de depozitare a deșeurilor. La nivelul comunei există un sistem centralizat de colectare a deșeurilor și un contract încheiat cu o firmă specializată de salubritate.

Cu toate acestea, comuna Tarcea, în calitate de autoritate publică locală trebuie să continue implementarea măsurilor privind reducerea cantității de deșeurile biodegradabile eliminate:

- să promoveze și să stimuleze compostarea individuală în mediul rural;

- să generalizeze sistemul de compostare a deșeurilor verzi (deșeuri din parcuri, grădini și pietre);
- să deruleze campanii de informare și sensibilizare direcționate către publicul larg privind conștientizarea problemelor de mediu, inclusiv asupra metodelor și opțiunilor de tratare a deșeurilor;
- să intensifice colectarea separată a deșeurilor organice și nu numai;

O altă sursă de poluare este deversarea inadecvată a apelor uzate, întrucât nu există un sistem de canalizare pe raza comunei Tarcea.

Calitatea aerului

La nivelul comunei Tarcea sub aspectul poluării atmosferei, nu există probleme deosebite deoarece nu sunt prezente surse majore de poluare în această zonă.

Calitatea apei

Principalele surse de poluare ale apelor de suprafață și subterane de la nivelul comunei sunt reprezentate de infiltrarea în sol a îngrășămintelor chimice utilizate în agricultură și eliminarea neadecvată de ape uzate menajere.

Apa potabilă în satul Tarcea este de calitate bună. În satele Adoni și Găloșpetreu apa de la robinet conține arsen peste nivelul aprobat de lege. Acesta este motivul pentru care la cele două surse de apă potabilă a fost amplasată câte o stație de tratare pentru eliminare a arsenului. Metoda este costisitoare și doar temporară, până la găsirea unei soluții mai bune.

Calitatea solurilor

Solul reprezintă împreună cu ceilalți factori de mediu, cadrul natural pentru plante animale și om, iar pentru agricultură principalul mijloc de producție.

Riscuri naturale

Teritoriul comunei Tarcea poate fi afectat de următoarele tipuri de riscuri naturale:

- Inundații datorate caderilor pluviometrice abundente;
- Alunecări sau prăbușiri de teren;
- Fragmentarea habitatelor.

1.9. APRECIERI GENERALE PRIVIND COMUNA TARCEA

Comuna Tarcea este situată în partea de nord-vest a României, iar în cadrul județului Bihor se află în partea de nord, la o distanță de 60 km de Oradea și 7 km de Valea lui Mihai. Se învecinează la sud-est cu comuna Buduslău, la est cu comuna Salacea, la nord-est cu comuna Curtuiseni, la nord-vest cu orașul Valea lui Mihai, iar la vest cu comuna Simian și comuna Cherechiu.

Este o comună așezată pe terasa estică a Văii Ierului, cu numeroase petici mlăștinoase, altitudinea maximă fiind de 123 m.

Din punct de vedere administrativ, comuna Tarcea este formată din trei sate: Tarcea, Andoni și Galospetreu.

Suprafața totală a comunei Tarcea este de 6456 ha, din care extravilan 5925 ha și intravilan 531 ha.

Din întreaga suprafață a comunei, 224 ha sunt ocupate de apele. Pe teritoriul administrativ al comunei Tarcea, mai exact în localitatea Adoni se găsește un lac de acumulare cu apă termală de circa 76°C cu un important potențial turistic, însă neexploatate în prezent. De asemenea, și localitatea Galospetreu are un lac de acumulare de 23ha.

Comuna Tarcea dispune de numeroase resurse naturale precum lacul de acumulare

de la Galospetreu și apă termală din Adoni, paraul Ier, suprafață mlăștinoasă, cu vegetație specifică, numită „Hartyás” potrivită pentru înființarea unei rezervații naturale, cu peisaj tipic Văii Ierului, Dealul Legii, Groapa cu Lut - din Epoca Neolitic la Galospetreu, Padurea Frater - din Epoca Bronzului la Galospetreu, Movila, Dealul Mic, Dealul de mijloc - fortificații din Epoca Bronzului.

În comuna Tarcea există, totodată, o mare varietate de resurse culturale-istorice, clădiri și monumente, printre care: Amplasament de cetate din secolul XIV - XV de la Andoni, Dambul Morii - cimitir din secolul XI-XIII la Galospetreu, Biserica reformată, Biserica romano-catolică, Biserica romano-catolică Sfânta Treime, Biserica greco-catolică.

Populația după domiciliu a comunei Tarcea în anul 2002 era de 2.706 de persoane, urmând o ușoară scădere în anul 2011 la numărul de 2.690 persoane și apoi încă o mică scădere în anul 2020 până la 2670 persoane.

Cel mai populat sat al comunei este Galospetreu, urmat de Tarcea și apoi de Adoni.

În comuna Tarcea, populația tânără (0-14 ani) este reprezentată de 478 de persoane,

respectiv 17,90%, populatia imbatranita (65 de ani si peste) este reprezentata de 440 de persoane, respectiv 16,47% si populatia activa sau adulta (15-64 ani), reprezentata de 1.752 de persoane, are ponderea cea mai mare din total de 65,61% din totalul populatiei. Avand in vedere faptul ca in comuna Tarcea populatia tanara este mai numeroasa decat cea varstnica, este prezent fenomenul de intinerire a populatiei.

Un lucru foarte important care afecteaza situatia demografica a comunei Tarcea este migratia populatiei. Soldul schimbarilor de reședinta in anul 2020 a inregistrat o valoare negativa de 33 de persoane (43 persoane au plecat cu domiciliu si doar 10 persoane s-au stabilit cu domiciliu in comuna Tarcea).

Conform Primariei Tarcea, un numar de 33 agenti economici au sediul in comuna, desfasurandu-si activitatea in urmatoarele domenii: agricultura, cresterea animalelor, cultivarea cerealelor, transporturi, comert si servicii; productie: fabricarea produselor din lemn.

Comuna Tarcea, detine pe teritoriul sau obiective de interes turistic si religios de o valoare incontestabila care atrag pentru vizitare si cercetari istorice, multe persoane interesate, cu pregatire in domeniu, tocmai de aceea se incearca gasirea de catre autoritatea publica locala a unor parteneri interesati de a investi in agroturism.

Comuna Tarcea se organizeaza anual evenimente prin care sunt evidentiuate traditiile locale: Balul strugurilor, carnavaluri si Zilele Comunei. Obiceiurile si traditiile sunt prilejuate de sarbatorile de peste an: Craciunul cu colindul, Anul Nou cu Plugusorul, Sorcova, Boboteaza, Pastele cu stropitul, zilele memoriale. Acestea ofera un spectacol impresionant la realizarea caruia se pun in valoare muzica, dansul si poezia puse in scena de trupa de teatru de copii, formatia de dans locala, trupa de majorete.

In comuna Tarcea se mai practica mestesugul impletirii papurei, specific zonelor din apropierea lacurilor.

Din punctul de vedere al locuintelor, in comuna Tarcea exista 973 gospodarii, din

care 326 in localitatea Tarcea, 268 in localitatea Adoni si 379 in localitatea Galospetreu.

86,33% din locuinte dispun de alimentare cu apa fiind racordate la rețeaua de 22,6 km, 100% din locuinte dispun de electricitate si nici o locuinta nu este racordata la rețea de canalizare sau de distributie a gazelor naturale, aceste rețele neexistand deocamdata in comuna.

Sistemul de invatamant preuniversitar din comuna cuprinde urmatoarele niveluri: prescolar, primar si gimnazial, care se desfasoara in cele 6 structuri: Scoala Gimnaziala nr. 1 Tarcea; Scoala Gimnaziala nr. 2 Adoni; Scoala Gimnaziala nr. 3 Galospetreu; Gradinita cu Program Normal Tarcea; Gradinita cu Program Normal Adoni; Gradinita cu Program Normal Galospetreu.

Cetatenii comunei Tarcea au la dispozitie 2 cabinete medicale ce functioneaza in 2 dispensare medicale, 1 cabinet de stomatologie, 1 dispensar veterinar si 3 farmacii.

Totodata, comuna Tarcea este un exemplu de buna practica in atragerea si gestionarea fondurilor nerambursabile europene, avand proiecte in diverse domenii:

- „Dotarea cu utilaje a Comunei Tarcea, Judetul Bihor” proiect finantat prin Programul National de Dezvoltare Rurala 2014 - 2020;
- „Extindere si modernizare scoala cu clasele I-VIII, Sat Galospetreu, Comuna Tarcea”, cod SMIS 122967 proiect finantat prin POR 2014 - 2020;
- „Modernizare strazi si drumuri comunale in Comuna Tarcea; Infiintare si dotare centru tip „after school” in localitatea Galospetreu, Comuna Tarcea; Reabilitare camin cultural in localitatea Adoni, Comuna Tarcea”;
- „Modernizare drumuri agricole de exploatare, Comuna Tarcea, Judetul Bihor”
- „Amenajare locuri de parcare in comuna Tarcea, judetul Bihor”;
- „Extinderea si reabilitarea sistemului de alimentare cu apa a comunei Tarcea- satele: Tarcea, Adoni, Galospetreu, jud. Bihor” Finantare proiect OG7 A;

I.10. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT este o metodologie de analiza a unui obiectiv. Numele este descriptiv: Strengths (puncte tari), Weaknesses (puncte slabe), Opportunities (oportunitati), Threats (riscuri sau amenintari). Primaria comunei Tarcea trebuie sa-si insuseasca si sa promoveze o viziune strategica in ceea ce priveste dezvoltarea sa in viitor. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativa dezorganizata in cadrul careia se pot rata oportunitati si se pot consuma irational resurse pretioase.

Procesul de planificare strategica (PPS) a vizat definirea reperelor strategice de dezvoltare a comunitatii pe o perioada de 7 ani. Etapele metodologice principale ale PPS au fost urmatoarele: realizarea unei analize preliminare, stabilirea viziunii asupra dezvoltarii strategice a comunitatii, analiza sectoriala a domeniilor strategice principale si articularea documentului strategic.

Principiile care au stat la baza PPS au fost asigurarea validitatii stiintifice, implicarea comunitatii, transparenta, obiectivitatea, coerenta si continuitatea demersului. Pentru a da roade, insa, planificarea strategica trebuie insotita de promovarea, la nivelul administratiei publice, a unui management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil sa identifice si sa speculeze oportunitatile aparute in beneficiul comunitatii.

Pentru a avea certitudine ca politicile si programele existente corespund necesitatilor de dezvoltare a comunei Tarcea, in cadrul limitarilor impuse de resursele locale disponibile si pentru accesarea fondurilor prin care Uniunea Europeana sustine politica de dezvoltare regionala s-a impus elaborarea strategiei de dezvoltare locala pentru perioada 2021-2027.

Punctele forte si cele slabe sunt legate de comuna Tarcea si de strategiile acesteia, de modul cum se compara cu concurenta.

Oportunitatile si amenintarile vin dinspre mediul de piata si din directia concurentei; de regula sunt factori asupra carora zona, in general, nu are niciun control. Analiza SWOT ia in considerare organizarea asezarii, performantele acesteia, produsele cheie si pietele strategice. Analiza SWOT permite concentrarea atentiei asupra zonelor cheie si realizarea de prezumtii (presupuneri) in zonele asupra carora exista cunostinte mai putin detaliate. In urma acestei analize se poate decide daca zona isi poate indeplini planul si in ce conditii. Amenintarile pot fi concrete sau potentiale.

In urma analizei SWOT s-au identificat trei principii prioritare care trebuie sa stea la baza elaborarii strategiei in vederea dezvoltarii durabile:

1. Viata economica a comunei trebuie revigorata si dezvoltata in toate domeniile sale: agricultura, zootehnie, industrie, comert si silvicultura.

Consiliul Local va investi pentru vitalizarea vietii economice a comunei.

2. Infrastructura necesita imbunatatiri continue, de aceea investitiile trebuie facute dupa anumite criterii economice astfel incat sa produca cele mai mari efecte benefice:

- siguranta locuitorilor comunei impotriva calamitatilor;
- raportul valoarea investitie/ efecte economico-financiare produse;
- raportul valoare investitie/numarul beneficiarilor.

3. Conex factorului economic un alt punct important pentru cresterea atractivitatii comunei il constituie facilitatile culturale si de agrement pe care le ofera sau pe care ar putea sa le ofere comuna, astfel incat confortul social al locuitorilor sa fie imbunatatit. Complementar, acest lucru va creste si atractivitatea turistica a comunei.

Analiza SWOT Cadru general

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Pozitionarea avantajoasa: comuna Tarcea este situata in partea de Nord-Vest a Romaniei, iar in cadrul judetului Bihor se afla in partea de Nord. Comuna se invecineaza la sud-est cu comuna Buduslau, la est cu comuna Salacea, la nord-est cu comuna Curtuiseni, la nord-vest cu orasul Valea lui Mihai, iar la vest cu comuna Simian si comuna Cherechiu. Ca distanta rutiera de cele mai importante aglomerari urbane se afla la o distanta de 60 km de municipiul Oradea si la 7 km de orasul Valea lui Mihai. • Accesibilitatea facila a comunei din punct de vedere rutier - comuna este strabatuta de soseaua internationala E671; • Existenta terenurilor agricole propice pentru dezvoltarea agriculturii; • Existenta retelei de alimentare cu apa in toate cele trei localitati ale comunei; • Existenta unei infrastructuri de drumuri destul de bine dezvoltata; • Existenta gradinitelor si scolilor in toate localitatile comunei; • Existenta lacaselor de cult si a bisericilor in fiecare sat; • Existenta infrastructurii de comunicatii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existenta unor resurse naturale limitate; ▪ Insuficienta surselor financiare pentru investitii; ▪ Lipsa pregatirii investitorilor locali pentru accesarea de proiecte europene; ▪ Existenta apei geotermale nevalorificata in localitatea Adoni; ▪ Inexistenta retelei de canalizare si epurare de ape uzate; ▪ Inexistenta retelei de distributie a gazelor naturale; ▪ Resurse financiare insuficiente, investitii autohtone si straine aproape inexistente.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valorificarea potentialului agroturistic si turistic al comunei prin infiintarea de noi pensiuni; ▪ Existenta fondurilor structurale ale UE, fondurilor guvernamentale si posibilitatea accesarii lor; ▪ Existenta studiilor de fezabilitate pentru proiecte de reabilitare a infrastructurii; ▪ Atragerea turistilor prin promovarea resurselor naturale si antropice ce le detine comuna; 	<ul style="list-style-type: none"> • Calamitati naturale; • Poluarea solului si a apelor cu fertilizatorii utilizati in agricultura;

Analiza SWOT Demografie si forta de munca

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Distributia pe sexe a populatiei din comuna Tarcea este echilibrata, astfel 50.56 % din locuitori sunt de sex masculin si 49,44% sunt de sex feminin; • Densitatea populatiei: la 1 km² in comuna Tarcea, revin 41,35 locuitori; • Avand in vedere faptul ca in comuna Tarcea populatia tanara este mai numeroasa decat cea varstnica, este prezent fenomenul de intinerire a populatiei; • Populatia apta de munca este in numar de 1.752 persoane; • Ponderea mare a populatiei care lucreaza in agricultura; • Implicarea autoritatilor locale in problemele comunitatii, in vederea identificarii de solutii financiare, materiale; • Numar relativ redus al persoanelor inapte de munca. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trendul descendent al populatiei stabile in comuna; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Scaderea natalitatii si deteriorarea structurii pe varste a populatiei; ▪ Schimbarea comportamentului demografic al cuplurilor tinere care opteaza pentru mai putini copii (unul, de preferinta) si acela nascut la o varsta mai ridicata a mamei; ▪ Existenta sporului natural negativ de 10,86% in anul 2020, ceea ce semnifica o scadere a populatiei; ▪ Adaptarea mai lenta a populatiei mature si varstnice din comuna, la schimbarile si provocarile lumii actuale in general si la fenomenul mobilitatii si reconversiei profesionale, in special; ▪ Migrarea persoanelor cu pregatire profesionala, in special spre mediul urban si in strainatate; ▪ Fluctuatia populatiei bine pregatite inspre alte zone.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea de programe cu finantare europeana pentru stimularea ocuparii fortei de munca; • Programe de orientare si consiliere profesionala pentru someri, persoane inactive sau persoane aflate in cautarea unui loc de munca; • Dezvoltarea economica sustenabila a zonei poate determina reintoarcerea populatiei plecata la munca in strainatate; • Sustinerea natalitatii la nivel national prin stimulente guvernamentale (ajutoare pentru copii, alocatii); • Posibilitatea accesarii unor programe de finantare guvernamentale pentru reconversie profesionala si crearea de noi locuri de munca pentru someri; • Sprijin pentru minoritati si categorii defavorizate. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migrarea populatiei in strainatate pe fondul crizei economice mondiale; ▪ Imbatranirea populatiei pe fondul scaderii numarului de nou nascuti; ▪ Creterea numarului de plecari cu domiciliul a persoanelor care au resedinta stabila din comuna Tarcea si scaderea numarului de stabiliri cu domiciliul in comuna Tarcea; ▪ Mentinerea tendintelor migrationiste catre centrele urbane a populatiei tinere; ▪ Cresterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale in perspectiva;

Analiza SWOT Terenuri si locuinte

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea ridicata a suprafetei arabile in totalul fondului funciar; • Confort crescut al locuintelor din comuna; • Ponderea ridica a locuintelor racordate la retea de apa; • Racordare integrala a gospodariilor la retea de energie electrica; • Transportul cu mijloacele de transport in comun dezvoltat; • Prezenta a cate un spatiu de joaca in fiecare sat; • Prezenta unui parc monument cu specii de arbori protejate in Galospetreu; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent relativ mare a locuintelor care dispun de baie interioara si bucatarie interioara; ▪ Posibilitati financiare reduse ale localnicilor pentru reabilitarea cladirilor; ▪ Lipsa retelei de gaz; ▪ Lipsa retelei de canalizare si epurare de ape; ▪ In 191 locuinte din totalul de 973 nu locuieste nimeni;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Programele de reabilitare termica a cladirilor care pot duce la o imbunatatire a aspectului general al comunei, pe langa considerentele de mediu care impun astfel de actiuni; • Dezvoltarea de locuinte sociale; • Existenta terenurilor neexploatate in prezent, dar care ar fi oportune pentru desfasurarea unor investitii; • Bransarea comunei la sistemul de canalizare; • Bransarea comunei la retea de gaze naturale; • Reabilitare si extindere institutii de invatamant, sanatate si culturale; • Extinderea sistemului de alimentare cu apa; • Instalarea unor sisteme de incalzire a unitatilor si institutiilor de invatamant, lacase de cult, administrative, sanatate si sociale, utilizand „energia verde”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aparitia unor hazarde naturale (inundatii, alunecari de teren) poate duce la afectarea fondului locative; ▪ Cresterea gradului de deteriorare a imobilelor nelocuite ceea ce genereaza scaderea preturilor acestora;

Analiza SWOT Infrastructura si echiparea teritoriului

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Orase importante apropiate: Marghita (20km), Valea lui Mihai (9,7km), Oradea (62km); • Prezenta drumurilor nationale DN19 si a drumurilor comunale DC4; • Tarcea este strabatuta de soseaua internationala E671; • Infrastructura rutiera se gaseste intr-o stare excelenta, fiind reabilitata prin obtinerea finantarilor nerambursabile atat in perioada 2007-2013, cat si in perioada 2014-2020; • In vederea sustinerii si stimulării activitatilor operatorilor economici din sectorul agricol, s-a reabilitat si infrastructura de drumuri agricole; • Retea de electricitate si retea de iluminat public; • Retea de telefonie mobila si retea de telefonie fixa; • Existenta a doua dispensare medicale in comuna in care functioneaza 2 cabinete medicale, 3 farmacii si 1 cabinet de stomatologie; • Retea hidrologica bine reprezentata; • Infiintarea Punctului e-Maghiar; • Autoritatile locale au demarat diverse proiecte si investitii care privesc atat infrastructura de transport cat si patrimoniul local pentru a asigura cresterea calitatii vietii pentru locuitorii comunei; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lipsa unor sisteme de utilizare a „energiei verzi” pentru incalzirea institutiilor comunale; ▪ Lipsa sistemelor de productie a energiei electrice prin utilizarea surselor de „energie verde”; ▪ Dotari insuficiente in infrastructura educationala, cea de sanatate, cea culturala si sociala, in localitate; ▪ Imposibilitatea asigurarii sustinerii financiare in toate domeniile infrastructurii; ▪ Investitii scazute in domeniul mediului; ▪ Lipsa punctelor CFR in comuna; ▪ Lipsa sistemului de canalizare; ▪ Lipsa retelei de distributie a gazelor naturale; ▪ Lipsa unei gradinite cu program prelungit; ▪ Lipsa unui centru social (azil) pentru persoane varstnice aflate in situatii care nu le permit sa-si asigure serviciile de ingriire personala si a locuintei;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Realizarea de alei pietonale in comuna; • Impadurirea pentru impiedicarea alunecarilor de teren; • Amenajarea spatiilor verzi din localitate; • Reabilitarea si modernizarea sistemelor existente de colectare si transport deseuri; • Reabilitarea si modernizarea iluminatului public stradal in toate localitatile comunei; • Modernizarea sistemului rutier prin implementarea sistemelor video, a mijloacelor de semnalizare luminoase si a indicatoarelor stradale; • Amenajarea unor trasee turistice; • Utilizarea programelor UE destinate reabilitarii conditiilor de mediu din zona rurala; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lipsa resurselor financiare pentru indeplinirea tuturor obiectivelor propuse; ▪ Lipsa informatiilor de protectie a mediului si de gestionare a deseurilor; ▪ Cresterea riscului abandonarii si degradarii fondului construit, prin emigrarea temporara a populatiei in alte zone ale Romaniei sau ale UE; ▪ Aparitia unor dificultati in desfasurarea lucrarilor de infrastructura (conditii de trafic sau meteo); ▪ Extinderea eroziunii solului cu consecinte grave pe termen lung daca nu se intervine din timp; ▪ Mentalitatea de indiferenta fata de protectia mediului.

Analiza SWOT Agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența suprafeței arabile bine dezvoltată la nivelul comunei; • Solurile fertile (cerniziomurile) prezente, permit practicarea unei culturi cerealiere active, iar solurile nisipoase sunt prielnice viticulturii. • Clima temperamental continental moderată ceea ce oferă condițiile climatice favorabile pentru agricultură; • Principalele activități economice sunt cele agricole ca și cultivarea cerealelor, creșterea animalelor; • Inexistența poluatorilor mari; • Ponderea mare a ocupației populației în domeniul agriculturii; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziționarea: Comuna se situează în Câmpia lărilor, câmpie joasă, mlăștinoasă ▪ Ramuri industriale cu valoare mare adăugată slab reprezentate (IT, telecomunicații, energii regenerabile); ▪ Dotarea tehnică slabă a tuturor sectoarelor din agricultură; ▪ Lipsa resurselor materiale care să faciliteze angajarea specialiștilor din agricultură în mediul rural; ▪ Lipsa instalațiilor de irigații și dotării insuficiente cu utilaje agricole; ▪ Lipsa unui spațiu adecvat de depozitare a produselor agricole specifice locale (cereale, legume, fructe); ▪ Îmbătrânirea forței de muncă în agricultură. ▪ Dezvoltarea agricolă a zonei este dependentă de realizarea unei infrastructuri adecvate. ▪ Pomicultura se practică în comuna Tarcea doar prin plantarea de salcâmi
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Posibilitatea dezvoltării unor forme de agricultură ecologică; • Introducerea sistemului de irigații; • Facilități legislative și creșterea unor condiții favorabile arendării terenurilor agricole; • Înființarea unor organizații și asociații profesionale de sprijin a producătorilor; • Creșterea centrelor de colectare produse agricole specifice locale (cereale, legume, fructe); • Practici de agricultură durabilă, adaptate condițiilor climatice și solului din comuna, activități agricole diversificate și generatoare de venit la bugetul local; • Exploatarea resurselor naturale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Menținerea riscului și incertitudinii ridicate în agricultură prin incidența fenomenelor naturale (seceta, inundații, eroziunea solului, etc.) • Lipsa de preocupare față de calitatea mediului și sursele de poluare. • Acces dificil la exploatarea agricolă • Limitarea posibilităților de valorificare a potențialului de producție în sectorul agricol • Limitarea dezvoltării sectorului de producție agricolă • Menținerea ineficienței activității agricole prin neaprovizionarea cu input-uri corespunzătoare și proastă valorificare a produselor rezultate • Administrarea necontrolată a îngrășămintelor chimice pe terenurile agricole ce are ca efect poluarea chimică a solului și implicit a pânzei de apă freatică din sol precum și eroziunea solului; • Migrarea forței de muncă calificate în zona urbană și în străinătate; • Degradarea solurilor.

Analiza SWOT Economica

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Potentialul agricol ridicat al zonei: soluri fertile, productivitate ridicata; • Ponderea ridicata a terenurilor agricole din totalul fondului funciar; • Productiile agricole pot fi utilizate ca surse de materii prime in industria alimentara; • Cultivarea cerealelor; • Activitate dezvoltata in domeniile comert si servicii; • Cresterea animalelor fiind specifica zonelor rurale. • Produsele agricole rezultate in urma activitatilor specifice sunt valorificate de catre producatorii particulari in propriile gospodarii sau in piata agroalimentara; • Rata medie a somajului se situeaza in jurul cifrei 7, respectiv de 3,99% din totalul populatiei active cu varsta cuprins intre 15 - 64 de ani; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inexistenta unui sistem de control al calitatii produselor agricole; ▪ O parte din forta de munca este absorbita de orasele mai mari din preajma comunei; ▪ Din totalul populatiei comunei, numarul mediu al salariatilor in anul 2019 era de 237 persoane, respectiv 13,52% din totalul populatiei active cu varsta cuprins intre 15 - 64 de ani; ▪ Slaba dezvoltare a infrastructurii turistice (unitati de cazare, unitati de alimentatie publica, infrastructura de petrecere a timpului liber); ▪ Capacitatea scazuta a mediului de afaceri de a sustine investitii pentru dezvoltare; ▪ Numar redus al investitorilor straini de comuna; ▪ Numar redus al locurilor de munca pe piata locala. ▪ Pensionarii reprezinta 23,89% din totalul populatiei comunei Tarcea;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Programe guvernamentale pentru sprijinirea initiativelor locale, in special in domeniul dezvoltarii agriculturii si a infrastructurii aferente; • Producerea de produse agricole ecologice; • Cresterea asistentei financiare din partea Uniunii Europene pentru IMM-uri, prin Fondurile Structurale 2021 - 2027; • Posibilitatea accesarii creditelor cu dobanda subventionata pentru crearea de noi locuri de munca in mediul rural; • Disponibilitatea de a incheia relatii de parteneriat a autoritatilor locale, cu investitori locali sau straini; • Existenta unor spatii si terenuri disponibile pentru dezvoltari antreprenoriale; • Potentialul de dezvoltare logistica a comunei, ca urmare a pozitionarii in vecinatatea granitei Romaniei cu Ungaria; • Incurajarea si dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; • Cooperarea mediului privat cu autoritatile publice locale, cu institutiile de invatamant superior si centrele de cercetare si dezvoltare; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri in comuna, datorita infrastructurii fizice inca neadecvata, raportat la potentialul comunei; ▪ Oferte de creditare greu accesibile (garantii mari); ▪ Cresterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale in perspectiva la nivel national; ▪ Cresterea ratei inflatiei si cresterea ratei somajului vor conduce implicit la scaderea puterii de cumparare a produselor si serviciilor in randul populatiei; ▪ Migratia fortei de munca calificata in afara judetului si in afara granitelor tarii.

Analiza SWOT Educatie si cultura

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existenta in comuna a 3 scoli si 3 gradinite; • Existenta in comuna a 3 camine culturale; • Existenta in comuna a 12 lacasuri de cult; • Experienta organizarii si promovarii multor activitati culturale, de exemplu orgazinarea zilelor comunei; • Management scolar adecvat in unitatile de invatamant public; • Prezenta pe raza comunei Tarcea a unor monumente istorice; • Existenta unui numar relativ mare de copii si elevi; • Putine tendinte de nescolarizare sau abandon scolar; • Stare disciplinara buna; • Introducerea sistemului „scoala dupa scoala” prin proiectul integrat derulat prin PNDR; • Experienta organizarii si promovarii multor activitati culturale. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existenta unor elevi cu probleme de adaptare; ▪ Accesul dificil, din punct de vedere material, la activitatile de perfectionare didactica; ▪ Slaba dotare a unor spatii scolare cu mobilier didactic (material didactic uzat si depasit); ▪ Fonduri insuficiente pentru reabilitarea si modernizarea tuturor cladirilor ce adapostesc lacasuri de cult, a scoli si gradinite; ▪ Participare scazuta a cetatenilor la actiuni/ activitati de interes cultural; ▪ Imbatranirea populatiei active, migratia tinerilor si dezinteresul fata de viata spiritual-culturala a comunitatii, greveaza actiunile derulate in acest domeniu;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Reabilitarea si modernizarea scolilor; • Reabilitarea si modernizarea gradinitelor; • Demararea investitiilor pentru cresterea accesului, calitatii si a atractivitatii educatiei, contribuind la cresterea ratei de participare la diferite niveluri de educatie, la reducerea abandonului scolar si a parasirii timpurii a scolii, la o rata mai mare de absolvire a invatamantului obligatoriu si la cresterea ratei de tranzitie spre niveluri superioare de educatie • Amenajarea de spatii de joaca pentru copii; • Dotarea, extinderea si modernizarea caminelor culturale; • Reabilitarea si modernizarea bibliotecilor; • Reabilitarea si modernizarea lacaselor de cult; • Amenajarea curtilor interioare ale unitatilor de invatamant; • Dotarea cu materiale didactice a unitatilor de invatamant din localitatea si imbogatirea fondului de carte al bibliotecilor scolare; • Sprijinirea financiara a elevilor pentru obtinerea bursei de studiu; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea populatiei scolare datorita scaderii natalitatii; ▪ Tendinta reducerii exigentei in procesul de evaluare didactica; ▪ Buget insuficient alocat activitatilor culturale;

Analiza SWOT Servicii sociale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Persoanele care beneficiaza de asistenta sociala reprezinta doar 10,03% din totalul populatiei, insumand 268 persoane; • Administratia locala asigura servicii pentru protectia sociala. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul de trai scazut pentru populatia roma; • Existenta grupurilor vulnerabile; • Lipsa voluntariatului in domeniul serviciilor pentru varstnici.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Construirea si dotarea unui complex social; ▪ Posibilitatea infiintarii unor structuri ale economiei sociale. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migratia in strainatate a unui numar ridicat de persoane active a condus la aparitia fenomenului copiilor care sunt in grija bunicilor/ rudelor si care necesita infiintarea unor servicii-suport noi; ▪ Costurile ridicate pot genera dificultati in dotarea diverselor obiective sociale viitoare; ▪ Sistemul de ajutor social nu incurajeaza reintegrarea activa.

Analiza SWOT Sanatate

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Pe raza comunei Tarcea exista: 2 cabinete medicale care functioneaza in 2 dispensare medicale, 2 medici de familie, 1 cabinet de stomatologie, 1 dispensar veterinar, 1 medic veterinar, 3 farmacii; • Profesionalismul medicilor de familie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Dotare insuficienta a cabinetelor medicale; • Neinsusirea normelor de educatie sanitara si civica a unui segment de pacienti din randul populatiei;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea principiilor naturiste; • Dotarea corespunzatoare a dispensarelor medicale; • Organizarea unor evenimente publice pentru promovarea sanatatii populatiei. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Costuri ridicate ale serviciilor medicale; ▪ Slaba motivare a persoanelor care au posibilitate chiar redusa de a se asigura medical, de a incheia un contract cadru pentru plata contributiei financiare direct la CAS.

Analiza SWOT Turism

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existenta conditiilor dezvoltarii turismului rural; • Existenta in comuna a unor locuri atractive pentru turisti si a obiectivelor turistice cum ar fi: Conacurile Frater, sirurile de pivnite cu valoare de monument istoric din localitatea Tarcea, impletiturile de papura si nuietele de la Adoni, casa peisagistica a Vaii Ierului, monumentul cu 11 stejari; • Conservarea traditiilor si ospitalitatea locuitorilor din mediul rural; • Exista suprafete intinse cu peisaje frumoase semi naturale. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inexistenta unor forme de promovare a comunei pentru cresterea numarului de turisti pe teritoriul acesteia; ▪ Pregatirea profesionala de calitate slaba a cetatenilor in domeniul serviciilor turistice; ▪ Inexistenta pensiunilor si locurilor pentru popas;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Programe guvernamentale pentru sprijinirea initiativelor locale; ▪ Cresterea asistentei financiare din partea Uniunii Europene pentru dezvoltarea turismului rural; ▪ Disponibilitatea de a incheia relatii de parteneriat a autoritatilor locale, cu investitori locali sau straini; ▪ Posibilitatea extinderii de ferme si gospodarii autorizate pentru practicarea agroturismului. ▪ Reconditionarea obiectivelor turistice existente sau intretinerea celor ce nu au nevoie de reconditionare; 	<ul style="list-style-type: none"> • Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri in comuna, datorita infrastructurii fizice si sociale neadecvate, raportat la potentialul comunei; • Oferte de creditare greu accesibile (garantii mari); • Reactia redusa a mediului local la schimbarile si provocarile zilelor noastre, conducand la scaderea competitivitatii teritoriului comunei, in favoarea altor teritorii, considerate mai interesante de catre turisti si investitori in turism.

Analiza SWOT Administratie publica si locala

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existenta unor proceduri care sa descrie modul de realizare a activitatilor si subactivitatilor ce vizeaza organizarea muncii in primarie; • Participarea, in limita fondurilor, a tuturor categoriilor de personal la activitati de formare continua; • Existenta unui cadru legal coerent si stabil privind liberul acces la informatia de interes public si transparenta actului de administrare; • Existenta personalului tanar cu studii superioare in institutiile publice; • Existenta institutiilor de baza, protectie civila si ordine publica; • Deschiderea administratiei actuale catre investitii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Resurse insuficiente destinate modernizarii si dezvoltarii activitatilor institutiei; ▪ Posibilitati reduse de motivare financiara a personalului si de atragere a persoanelor cu calificare superioara in structurile functionarilor publici; ▪ Incarcarea cu sarcini suplimentare peste cele prevazute in fisa postului datorita insuficientei personalului din institutie; ▪ Numarul mare de schimbari legislative ceea ce genereaza intarizari in activitatea adiminstratiei publice datorita timpului necesar pentru adaptea la schimbari.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adaptarea structurii organizatorice; ▪ Programe de formare profesionala a personalului din primarie; ▪ Dotari ale administratiei locale; ▪ Achizitia si utilizarea unui sistem de back-up, salvari de siguranta si utilizarea unor surse de alimentare de rezerva; ▪ Achizitionarea de aplicatii informatice integrate pentru toate serviciile din cadrul administratiei locale in vederea eficientizarii procesului de furnizare a serviciilor catre populatie; ▪ Realizarea de parteneriate cu alte localitati din tara si strainatate in vederea promovarii de proiecte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inertie mare privind implicarea factorilor responsabili, dar si a comunitatii in programele de dezvoltare; • Insuficienta de personal din cauza ofertelor salariale mici; • Schimbari legislative prea frecvente pentru a fi asimilare eficient. • Riscul esecului in realizarea si finalizarea unor proiecte; • Refuzul achitarii unor taxe si impozite.

Analiza SWOT Mediu

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Numarul mic de surse de poluare a aerului; • Nivelul redus de poluare a solurilor si subsolurilor; • Colectarea separata a deseurilor menajere; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poluarea cauzata de lipsa racordarii comunei la reseaua de canalizare menajera; ▪ Poluarea solului si a apelor de suprafata datorita chimicalelor folosite in agricultura;
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posibilitatea obtinerii de finantari guvernamentale sau fonduri europene pentru proiecte in domeniul mediului; ▪ Organizarea unor campanii de educare a elevilor in spiritul ecologic; ▪ Implicarea populatiei in activitatile de educatie ecologica; ▪ Dezvoltarea de parteneriate in vederea protectiei mediului. ▪ Introducerea retelei de canalizare in comuna; 	<ul style="list-style-type: none"> • Opozitia unor factori interesati (populatie si/sau autoritati) cu privire la implementarea unor proiecte de mediu in conditiile reducerii fondurilor disponibile pentru investitii si cresterii concurentei pentru alocarea acestora; • Reducerea suportabilitatii de plata a populatiei pentru serviciile de salubritate, alimentare cu apa si canalizare; • Cresterea presiunilor asupra mediului din cauza deversarii necontrolate a apelor uzate menajere in conditiile dezvoltarii retelelor de canalizare si facilitatilor de epurare intr-un ritm inferior celui de dezvoltare a retelelor de alimentare cu apa potabila;

CAPITOLUL II STRATEGIA DE DEZVOLTARE

II.1. PRINCIPII STRATEGICE

Strategiile de dezvoltare fac posibilă coordonarea activă a proceselor de dezvoltare care au loc în teritoriu, luarea în considerare a caracteristicilor locale, a schimbărilor din mediul exterior și fac posibilă abordarea proactivă, realizată într-un mod inovativ, a proceselor de dezvoltare teritorială.

Elaborarea strategiilor de dezvoltare locală și micro-regională reprezintă unul din pașii cei mai importanți care susțin procesele de dezvoltare locală și micro-regională. În esență, acest tip de strategie clarifică pe termen mediu și lung care sunt direcțiile și domeniile spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității. Strategia este parte a gândirii pe termen lung asupra viitorului regiunii în cauză. Creativitatea vizează faptul că prin intermediul strategiei sunt prezentate alternativele, posibilele scenarii de dezvoltare gândite astfel încât să se ia în considerare cât mai mult din potențialul de dezvoltare al regiunii. Caracterul flexibil al strategiilor de dezvoltare locală vine în sprijinul faptului că acestea avantajează sisteme care se adaptează în permanență condițiilor externe și modificării situației interne. O strategie nu doar reacționează la schimbări, prin faptul că ia în considerare influențele diferiților factori interni și/sau externi ai regiunii țintă, dar conține și elemente proactive, construind posibile planuri și programe ce urmează a fi aplicate pentru diferite situații ce ar apărea pe parcurs.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Tarcea s-a realizat la inițiativa autorităților locale, în contextul în care procesul de dezvoltare are caracter unitar, ținându-se cont de direcțiile de dezvoltare regionale,

naționale, europene. Abordarea prin intermediul Strategiei permite administrației publice și celorlalți factori interesați să își planifice acțiunile, dezvoltarea și afacerile, astfel încât să răspundă nevoilor locale și să valorifice oportunitățile de dezvoltare identificate. Pentru a asigura eficiența eforturilor de elaborare a Strategiei, s-a optat pentru o metodologie precisă, care a inclus elemente importante de implicare directă a comunității locale, plecând de la ideea că reprezentanții și liderii locali să aibă interesul, bazele și cunoștințele necesare pentru a reprezenta interese locale. Astfel, elaborarea Strategiei de dezvoltare locală presupune implicarea autorității executive de la nivel local. Procesul de elaborare a strategiei a cuprins următoarele etape:

1. Colectarea datelor și analiza acestora

În această etapă s-a urmărit evaluarea nevoilor pieței forței de muncă, baza economică a localității, analiza capacității instituționale locale, premisele dezvoltării economice locale. Aceste informații au fost obținute fie direct de la beneficiarii strategiei, fie din surse statistice oficiale. Pentru această etapă principalul tip de activitate este culegerea datelor care să permită o diagnoză cât mai clară a spațiului pentru care s-a elaborat planul de dezvoltare locală. Pentru aceasta s-au urmărit elemente fizico-geografice (forme de relief, plasare geografică, factori de risc natural, zone naturale protejate etc), populație (marimea populației, densitatea, evoluția și factori de creștere ai populației), locuințele (dotarea locuințelor cu apă și canalizare, vechimea și siguranța locuințelor, materialele de construcție folosite etc), echiparea localității

in sistem centralizat (apa, iluminat public, racordarea la rețele de telefonie, acces la caile de transport publice sau private), sociale (invatamant, comunicatii, mortalitate infantila etc), mediu si ecologie (apa, aer, sol, paduri). S-a urmarit, de asemenea, si identificarea atractivitatii localitatii din punct de vedere al turismului, a posibilitatilor de petrecere a timpului liber, s-au identificat spatiile verzi si evenimentele culturale anuale specifice zonei.

Tot in aceasta etapa se urmareste si analiza si monitorizarea agentilor de dezvoltare locala (institutii publice, organizatii non-guvernamentale, intreprinzatori privati, biserica, scoala etc). La finalul primei etape se poate face analiza SWOT a localitatii, piatra de temelie pentru elaborarea strategiei de dezvoltare a localitatii.

2. Stabilirea strategiei de dezvoltare locala

Analiza SWOT evidentiaza punctele forte, slabe, oportunitatile si amenintarile existente la nivelul comunei Tarcea. Au fost, de asemenea, identificate fortele externe ce ar putea avea fie un efect pozitiv, fie negativ in dezvoltarea ulterioara a localitatii. Se obtin, asadar, directiile de dezvoltare locala.

a) Identificarea obiectivelor strategice de dezvoltare - enumerarea obiectivelor pentru care a fost elaborata strategia; mentionarea metodologiei de elaborare si a agentilor de dezvoltare locala implicati in procesul elaborarii strategiei de dezvoltare, precum si identificarea catorva domenii strategice de dezvoltare. Aceste domenii vor fi utilizate cu prioritate si in identificarea obiectivelor operationale.

b) Obiective operationale dezvoltate in teritoriul supus investigatiei. Programul operativ de dezvoltare locala trebuie gandit de catre grupul de lucru ca un sistem coerent privind dezvoltarea localitatii/micro-regiunii/regiunii. In alegerea subprogramelor, cel mai important considerent trebuie sa fie initierea unor proiecte de dezvoltare convergente in vederea atingerii obiectivelor stabilite. Conditia de baza pentru dezvoltare locala este pastrarea traditiilor economice si sociale comunitare.

3. Selectarea proiectelor de dezvoltare locala

In aceasta etapa se analizeaza posibilele programe sau proiecte de dezvoltare ce vor fi prinse in strategia de dezvoltare locala. Ele sunt grupate in mai multe scenarii, in functie de gradul de implicare a agentilor de dezvoltare, de perioada necesara pentru implementare si de locul acestora pe agenda

persoanelor sau a organizatiilor insarcinate cu implementarea lor. Selectarea proiectelor are in vedere mai multe aspecte: proiectul sa conduca la o imbunatatire reala a vietii comunitatii, urmarile lui sa fie suficient de consistente incat sa afecteze o parte importanta a comunitatii, sa existe sau sa poata fi gasite resurse necesare pentru rezolvarea lui. Aceasta etapa face si o analiza privitoare la viabilitatea proiectelor propuse, atat din punct de vedere al comunitatii, cat si al economiei si al nevoilor populatiei.

4. Constructia planurilor de actiune

Aceasta etapa centralizeaza informatiile obtinute in primele trei etape, etape ce tin mai mult de partea strategica. Constructia planurilor de actiune pregateste planurile de actiune, precizeaza toate resursele financiare sau de alt tip ce sunt necesare pentru finalizarea fiecarui proiect) fie ca este vorba de resurse din bugetul local, bugetul judetean, national sau european, fie de surse financiare externe ale agentilor economici). Desi in faza initiala pot fi identificate mai multe posibile scenarii de dezvoltare, in aceasta etapa sunt alese acelea care asigura comunitatii cele mai mari posibilitati de progres si de crestere a nivelului de trai la nivelul populatiei. In vederea atragerii de finantari nerambursabile, dupa etapa de prioritizare a nevoilor locale se va analiza modul in care obiectivele propuse se coreleaza cu obiectivele existente la nivelul programelor europene. Primul lucru la care ar trebui sa se gandeasca cei care concep un proiect este cel legat de rezultatele obtinute, ca urmare a implementarii cu succes a proiectului. Proiectul reprezinta un instrument care ofera mijloacele necesare pentru atingerea unor obiective strategice. Daca proiectele nu sunt vazute in acest mod, atunci un proiect incheiat ar putea sa nu aiba nici un efect asupra dezvoltarii zonei. Se finalizeaza, de asemenea, si specificatiile tehnice ale proiectelor (studii ce sunt necesare pentru fiecare proiect de fezabilitate, proiecte tehnice etc., orarul pentru implementarea proiectelor, derularea programului financiar). Asadar, putem considera ca etapa de constructie a planurilor de actiune este o etapa de implementare, de verificare si monitorizare a proiectelor, dupa ce acestea au fost identificate. Reprezentantii departamentelor, Unitatii Administrative Teritoriale (UAT) Tarcea, vor face toate demersurile necesare atingerii obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Locala a comunei Tarcea pentru perioada 2021 - 2027.

II.2. VIZIUNE, OBIECTIVE STRATEGICE, OBIECTIVE SPECIFICE

Strategia de dezvoltare locală este o proiectie în viitor a comunității. Rolul acesteia este de a clarifica pe termen mediu și lung direcțiile și domeniile în care trebuie să se intervină pentru o dezvoltare durabilă. În acest proces, comunitatea identifică răspunsurile la întrebările „Cine suntem?” și „Ce dorim să fim în viitor?”. Definiția identității și a spiritului locului la momentul prezent determină valorificarea în cadrul următoarei etape de evoluție a atuurilor sale geografice, peisagistice, cultural-istorice, dar și economice și sociale.

Conceptul de dezvoltare durabilă (sustenabilă) s-a cristallizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a capatat valențe politice precise în contextul globalizării. Dezvoltarea durabilă reprezintă, în contextul românesc, dorința realizării unui echilibru, o sinteză între aspirațiile cetățeanului născut liber, societatea de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine. Acest echilibru porneste de la om, actor central care caută un echilibru individual și condiții favorabile pentru a se realiza. Condițiile favorabile sunt influențate de societatea care trebuie să îl susțină și să îl motiveze și de mediul prin care se regăsește și își poate găsi echilibrul. Rolul statului în contextul dezvoltării durabile este să ajute la realizarea acestui echilibru, nu doar pentru cetățenii de acum, dar și pentru generațiile viitoare. În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia Europeană propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității.

Viziunea strategiei stabilește alternativele de dezvoltare ale comunei Tarcea și

reprezintă liniile directe pentru viitoarea dezvoltare pentru perioada 2021 - 2027, dar și corelarea acesteia cu dezvoltarea propusă la nivel județean, național și european.

Comuna Tarcea consideră ca la baza dezvoltării comunei stă dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții populației, care trebuie să se realizeze sustenabil, ținând cont de principiile dezvoltării durabile. Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii comunei Tarcea.

Astfel în vederea îmbunătățirii vieții populației, comuna Tarcea trebuie să își consolideze poziția economică, socială și culturală. Atragerea de investitori care să creeze locuri de muncă bine remunerate are un rol central în îndeplinirea obiectivului general și a obiectivelor strategice și specifice. Aceștia nu doar că vor oferi locuri de muncă populației din comuna, dar vor contribui semnificativ și la creșterea bugetului local, susținând astfel finanțarea investițiilor din alte sectoare precum infrastructura rutieră, tehnico-edilitară, educațională, culturală, de sănătate.

Obiectivul general al strategiei este de a contura un cadru adecvat pentru dezvoltarea durabilă a comunei Tarcea. Până în anul 2027 se dorește îmbunătățirea calității serviciilor publice, precum servicii sociale, salubritate, siguranță și ordine publică. Până în anul 2027 se vor aduce îmbunătățiri și în ceea ce

priveste poluarea de la nivel local, fie prin actiuni de ecologizare, fie prin impaduriri sau implementarea unui sistem viabil de managementul deseurilor.

Un instrument principal al dezvoltarii durabile si coerente a comunei este Planul de Urbanism General care este refacut si actualizat, astfel incat dezvoltarea dorita sa nu afecteze mediul, sa nu produca dezechilibre sociale sau sa afecteze arhitectura traditionala a comunei. Strategia de Dezvoltare Locala incepe de la urmatoarele idei de baza:

- Promovarea imaginii comunei in general si a standardului calitativ al serviciilor din comuna;
- Crearea unor conditii de viata mai bune pentru locuitorii comunei prin infiintarea de noi locuri de munca si oferirea de locuinte;
- Informarea asupra oportunitatilor care se regasesc in zona celor din mediul privat care doresc sa investeasca fie in proiecte singulare sau in proiecte de parteneriat, fie consultari permanente;
- Acceptarea unei anumite adaptabilitati la schimbarile ce au loc in comuna;
- Construirea strategiei pe caracterul social al proceselor, pe suportul si participarea comunitatii.

In echivalenta cu ideile de baza ale formularii strategiei si cu posibilitatea de dezvoltare a comunei, notiunea strategica trebuie exprimata astfel incat transcrierea sa intr-un plan strategic sa garanteze prin pachetul de actiuni pe care il promoveaza la cresterea economica, cresterea bazei de impozitare, crearea de locuri de munca si imbunatatirea calitatii mediului de viata a comunitatii. Notiunea strategica de dezvoltare se transpune astfel printr-o dezvoltare economica datorata pozitiei geostrategice a comunei, determinata de atragerea de investitori, de activitati economice si organizatii in zona. In acest scop, trebuie urmate doua directii prioritare: imbunatatirea gradului de atractivitate a comunei (prin imbunatatirea imaginii, a calitatii vietii, prin revitalizare) si facilitati de atragere a firmelor private (prin investitii in infrastructura, oferta de terenuri si cladiri, servicii strategice, facilitati fiscale, etc).

Obiective specifice pe termen mediu si lung

I. Populatia

a) Demografie:

- conditii de viata atractive pentru tineri, atat pentru cei din comuna, cat si pentru cei

din exterior (care ar dori sa se stabileasca in comuna);

- conditii si facilitati pentru familiile tinere cu copii.

b) Servicii medicale si sociale:

- acces facil la servicii sociale si medicale de calitate, prompte si suficiente;
- populatie educata privind starea generala de sanatate si modalitatile de a duce o viata sanatoasa;
- eliminarea factorilor de risc privind calitatea vietii.

c) Forta de munca activa:

- locuri de munca suficiente si in domenii variate de activitate, cu venituri adecvate pentru satisfacerea nevoilor de trai;
- posibilitatea de a urma cursuri de reconversie profesionala in domenii cautate pe piata muncii.

d) Educatia:

- posibilitatea neingradita de implinire individuala prin educatie;
- acces la un sistem educational performant, flexibil;
- infrastructura si baza materiala suficienta si capabila sa satisfaca nevoile legate de actul educational;
- posibilitatea de formare continua pentru adulti;
- practicarea de sporturi individuale si de masa, cu baze materiale corespunzatoare.

e) Cultura:

- practici traditionale revitalizate, usor de transmise generatiilor viitoare;
- activitati traditionale puse in valoare;
- acces facil la surse de informatie traditionale sau moderne;
- infrastructura corespunzatoare cerintelor unei societati moderne.

II Infrastructura

a) Dotari edilitare:

- dotari edilitare functionale si capabile sa deserveasca toti cetatenii localitatii;

b) Transporturi:

- retea de drumuri functionala care sa deserveasca nevoile curente ale locuitorilor si activitatilor economice fara sa afecteze starea mediului inconjurator;
- sistem de transport modern care sa coreleze transportul feroviar si cel rutier (de persoane si marfuri);

c) Infrastructura de apa, apa uzata si epurare:

- sistem de furnizare a apei curente si de canalizare, capabile sa deserveasca locuitorii intregului oras;

- populatie informata asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate in locuri neamenajate, asupra utilizarii durabile a resurselor de apa si a prevenirii poluarii mediului inconjurator;

III Economia

a) Agricultura:

- practici de agricultura durabila, adaptate conditiilor climaterice si solului din spatiul local;
- activitati agricole diversificate si generatoare de venit la bugetul local;
- asocierea producatorilor;
- imbunatatirea practicilor agricole;
- politici de marketing eficiente;
- utilizarea eficienta a fondurilor de dezvoltare rurala.

b) Industria:

- activitati industriale pliate pe specificul local;
- valorificarea resurselor naturale locale;
- valorificarea potentialului uman;
- imbunatatirea practicilor de mediu in domeniul industrial;
- imbunatatirea productivitatii muncii;
- promovarea eficienta a produselor si practicilor industriale;
- accesarea de fonduri europene.

c) Comertul, turismul si alte servicii:

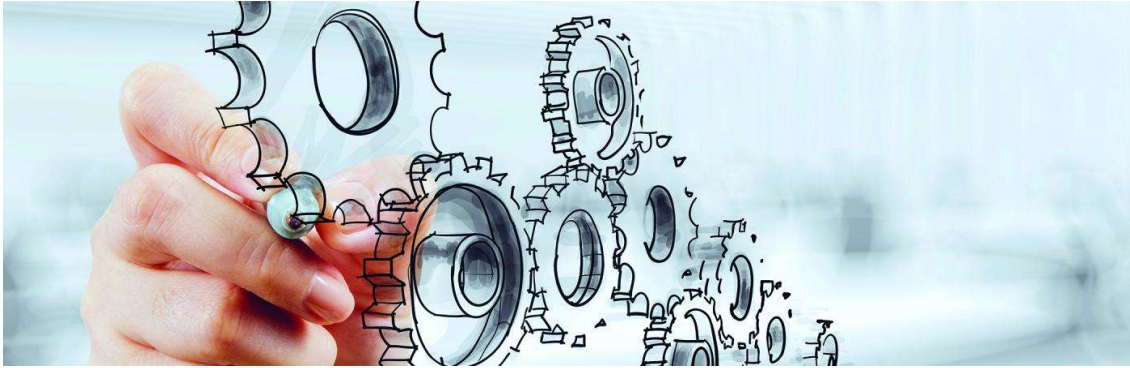
- utilizarea eficienta a traditiilor si resurselor locale;
- diversificarea serviciilor;
- politici eficiente de marketing;
- diversificarea produselor turistice.

IV Mediul inconjurator

Degradarea solului, a aerului si a apei:

- promovarea practicilor de agricultura ecologica;
- realizarea unor cursuri de educatie ecologica;
- curatarea cursurilor de apa si a domeniului public;
- montarea de cosuri de gunoi pe domeniul public;
- crearea unor mecanisme de colectare selectiva a deseurilor;
- realizarea unei statii de transfer a deseurilor;
- regularizarea paraielor si a torentilor de pe teritoriul comunei, prin construirea de microbaraje, consolidarea malurilor, construirea de podete si alte astfel de lucrari hidrotehnice;
- impadurirea suprafetelor degradate.

II.3. PRIORITATI DE DEZVOLTARE. TEME ORIZONTALE

PRIORITATI DE DEZVOLTARE

Implementarea proiectelor este conditionata de disponibilitatea fondurilor de finantare, astfel o prioritizare a investitiilor este un demers vital pentru administratia publica locala.

Astfel, pentru comuna Tarcea setul de prioritati pe care le are in vedere in perioada 2021 - 2027 este in corelare cu necesitatile identificate la nivel local:

- I. Investitii in infrastructura locala;
- II. Cresterea calitatii serviciilor publice;
- III. Sprijinirea mediului de afaceri local;
- IV. Protectia mediului.

I. Investitiile in infrastructura locala

Comuna Tarcea dispune de pozitionare geografica favorabila, fiind amplasata la distanta relativ mica fata de municipiile Oradea si Marghita, in apropiere de granita cu Ungaria si de resurse importante (forta de munca, terenuri), insa este nevoie si de imbunatatirea situatiei infrastructurii (drumuri, canalizare, gaz metan). Pe de alta parte, dezvoltarea infrastructurii se impune in vederea imbunatatirii calitatii vietii populatiei.

Se urmareste cresterea gradului de conectare a populatiei la utilitati si reducerea pierderilor cauzate de retelele inechitate. Cele mai importante modernizari sunt necesare pentru reseaua de drumuri si reseaua de apa, masurile luate in acest sens avand un impact semnificativ si asupra starii mediului. Sunt necesare investitii in introducerea retelei de canalizare in toate localitatile componente ale comunei.

II. Cresterea calitatii serviciilor publice

vizeaza imbunatatirea procesului educational, serviciile in sanatate, serviciile sociale (asistenta si protectie sociala), salubritatea, siguranta si ordinea publica. Principalele investitii ce trebuie realizate

pentru dezvoltarea serviciilor publice reprezinta modernizarea, extinderea, dotarea infrastructurii existente (unitati educationale, dispensare, institutii culturale) si infiintarea unor unitati noi. Totodata, este necesara sporirea eficientei activitatii administratiei publice locale prin oferirea serviciilor publice calitative, operative, accesibile, transparente si eficiente din punctul de vedere al costului pentru un numar cat mai mare de persoane cu imbunatatirea in mod continuu a calitatii si accesibilitatii acestora, in functie de interesele cetatenilor si mediului de afaceri.

III. O alta prioritate la nivelul comunei Tarcea este **sprijinirea mediului de afaceri local** prin atragerea de noi investitori, sustinerea celor existenti prin asigurarea facilitatilor fiscale in functie de realizari si beneficiilor in ceea ce priveste taxele si impozitele. In acest sens, sunt vitale investitii in infrastructura locala.

Se urmareste diversificarea economiei locale si crearea de locuri de munca bine remunerate pentru populatia din comuna. In acest fel, vor putea fi sustinute si investitiile publice, mediul economic contribuind la formarea unui buget local suficient de generos pentru a sustine imbunatatirea serviciilor publice.

IV. **Protectia mediului** reprezinta o prioritate majora pentru administratia publica locala intrucat statul recunoaste oricarei persoane dreptul la un mediu sanatos si echilibrat ecologic. In acest sens, autoritatile publice locale au obligatia de a asigura un mediu de viata sanatos la nivelul localitatilor, atat prin respectarea legislatiei in domeniu, cat si prin promovarea si implementarea investitiilor in protectia mediului inconjurator si prevenirea degradarii suplimentare a acestuia prin defrisari,

inundatii, alunecari de teren, poluarea solului si a aerului.

TEME ORIZONTALE

In indeplinirea prioritatilor de dezvoltare stabilite pentru comuna Tarcea, vor fi integrate temele orizontale europene. Proiectele vor fi considerate relevant din punct de vedere al promovarii egalitatii de gen si/sau al combaterii vulnerabilitatilor create de celelalte diferente structurale, cum ar fi rasa, etnie, nivelul de bunastare sociala, varsta, handicapul, orientarea sexuala etc., daca o parte dintre obiectivele specifice si activitatile proiectului vor fi concepute astfel incat sa fie propuse masuri concrete sau instrumente care sa contribuie la eliminarea inegalitatilor si sa promoveze egalitatea de sanse si tratament, astfel incat sa determine o imbunatatire a unor situatii defavorabile in care se afla diverse categorii de persoane.

Egalitate de sanse si de tratament

Conform Regulamentului 1083/2006 al Consiliului Uniunii Europene, egalitatea de sanse constituie unul dintre principiile de interventie ale Fondurilor Europene. Problematika promovarii egalitatii de sanse in viata sociala pentru ambele sexe constituie o cerinta esentiala pentru societatea romaneasca, fiind considerata o componenta de baza a preocuparii pentru respectarea drepturilor fundamentale ale oamenilor. Promovarea egalitatii de sanse va contribui la coeziunea sociala, atat la nivelul regiunilor de dezvoltare, cat si la nivel national.

In elaborarea strategiei s-a urmarit coordonarea programelor si politicilor sectoriale (servicii sociale, educatie, sanatate) in functie de problemele teritoriale in vederea eliminarii disparitatilor de dezvoltare prezente in zonele din mediul mic urban si rural si incluziunii grupurilor defavorizate sau expuse riscului.

In procesul de definire a problemelor prioritare s-a avut in vedere analiza situatiilor discriminatorii si promovarea sanselor egale intre barbati si femei, tineri si varstnici, majoritari si minoritati etnice, nevoilor persoanelor cu dizabilitati si promovarea integrarii lor in viata sociala si economica.

Dezvoltare durabila

Conceptul de dezvoltare durabila desemneaza totalitatea formelor si metodelor de dezvoltare socio-economica, al caror fundament il reprezinta in primul rand

asigurarea unui echilibru intre aceste sisteme socio-economice si elementele capitalului natural. Durabilitatea pleaca de la ideea ca activitatile umane sunt dependente de mediul inconjurator si de resurse. Sanatatea, siguranta sociala si stabilitatea economica a societatii sunt esentiale in definirea calitatii vietii.

Dezvoltarea economica nu poate fi oprita, dar strategiile trebuie schimbate astfel incat sa se potriveasca cu limitele ecologice oferite de mediul inconjurator si de resursele planetei.

Tratatul Uniunii Europene prevede integrarea dezvoltarii durabile in toate politicile europene, astfel incat acestea sa contribuie de o maniera integrata la indeplinirea obiectivelor economice, sociale si de mediu. Strategia de Dezvoltare Durabila a UE (2006) urmareste, alaturi de Strategia de la Lisabona pentru crestere economica si locuri de munca, sa contribuie la o Europa mai prospera, mai curata si mai corecta.

Pentru a respecta cerintele legislatiei comunitare, statele membre ale Uniunii Europene trebuie sa abordeze conceptul dezvoltarii durabile in cadrul tuturor proiectelor si programelor finantate din fonduri structurale, pentru a contribui la realizarea unei economii europene echilibrate, durabile si inovative.

Romania, in calitate de stat membru al Organizatiei Natiunilor Unite (ONU) si Uniunii Europene (UE), si-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabila (ODD) ale Agendei 2030, adoptata prin Rezolutia Adunarii Generale a ONU A/RES/70/1, in cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabila din septembrie 2015.

Dezvoltarea durabila a reprezentat punctul de plecare in definirea planurilor de dezvoltare ale comunei Tarcea pentru perioada 2021-2027. O societate durabila este una puternica, sanatoasa si justa. Indeplineste nevoile tuturor oamenilor, precum si pe cele ale generatiilor viitoare, promovand bunastarea personala, coeziunea si incluziunea sociala si facilitand oportunitati egale pentru toata lumea. Pentru aceasta s-au propus atat masuri de dezvoltare a infrastructurii, inclusiv cea sociala, educationala si medicala, cat si masuri pentru construirea unei societati si economii puternice, stabile si sustinute, capabila sa asigure prosperitate si oportunitati pentru toti cetatenii comunei, in care costurile inechitatii sociale si cele de mediu sunt suportate de cei care le creeaza, iar consumul eficient de resurse este incurajat.

În funcție de domeniul de investiție, se vor propune anumite tipuri indicative de acțiuni specifice pentru îndeplinirea obiectivelor legate de egalitatea de șanse și dezvoltare durabilă, precum:

❖ Dezvoltare rurală:

- adaptarea spațiului pietonal pentru persoanele cu deficiențe de vedere;
- dotarea trecerilor pietonale cu semnale auditive pentru persoanele cu deficiențe de auz;
- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;
- realizarea și conservarea de „coridoare verzi”;
- implementarea de măsuri care să vizeze asigurarea dotărilor edilitare și prevenirea poluării din cauza noxelor, inclusiv a poluării fonice, reducerea poluării provocate de depozitarea deșeurilor menajere;
- reutilizarea deșeurilor provenite de pe urma construcției infrastructurii edilitare.

❖ Investiții în infrastructură (construcții/reabilitare clădiri)

- implementarea sistemelor de management al calității și al mediului pe baza standardelor internaționale;
- reducerea consumului de materiale și energie în spațiile construite;
- îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor;
- introducerea de sisteme de proiectare și tehnici de construcție pentru răcire și aer condiționat în clădirile noi care sunt rezistente la schimbările climatice preconizate;

❖ Ocuparea forței de muncă

- crearea unui mediu favorabil în vederea creării de locuri de muncă în rândul tuturor generațiilor;
- încurajarea integrării pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile la fenomenul discriminării;
- încurajarea antreprenoriatului feminin;
- organizarea de cursuri/module de curs pentru dezvoltarea competențelor în domeniul protecției mediului;
- dezvoltarea capacității instituțiilor din piața muncii cu privire la formarea și reinsertia profesională a forței de muncă în sectoare verzi;

– sprijin pentru întreprinderile sociale în domeniul gestionării, reciclării și reutilizării deșeurilor;

❖ Sănătate/ social

- adaptarea serviciilor sociale/de sănătate;
- servicii de consiliere pentru motivarea persoanelor vârstnice de a-și îmbunătăți abilitățile profesionale în vederea continuării activității pe piața forței de muncă sau evidențierea unor caracteristici specifice vârstei;
- programe/facilități de sprijin pentru îngrijirea copiilor sau a altor persoane dependente, în timpul programului de lucru;
- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;

❖ Educație

- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;
- organizarea unei campanii de sensibilizare și informare în rândul elevilor în vederea creșterii gradului de conștientizare cu privire la semnificația și importanța respectării dreptului la egalitate de șanse și tratament pentru toți;
- promovarea învățării în rândul persoanelor vârstnice;
- furnizarea de educație nonformală/formală pentru vârstnici;
- actualizarea curriculumului educațional, astfel încât să reflecte nevoile și oportunitățile generate de tranziția la o economie cu emisii de carbon scăzute și rezistentă la schimbările climatice;
- formarea persoanelor care desfășoară activități independente în sectoarele verzi emergente;

❖ Capacitatea instituțională și administrație publică

- integrarea perspectivei de gen în elaborarea directivelor locale;
- modificări ale politicilor de resurse umane pentru o mai bună integrare a lucrătorilor vârstnici;
- organizarea de seminarii de formare și conștientizare în domeniul egalității de șanse și tratament destinate angajaților din instituții și autorități publice;
- îmbunătățirea accesului la serviciile administrative;
- integrarea aspectelor de mediu în promovarea dezvoltării economiei verzi.

II.4. ANALIZA REGLEMENTARILOR EUROPENE, NATIONALE, REGIONALE

Programarea UE pentru perioada de dezvoltarea regionala si coeziune 2021 - 2027

In cadrul urmatorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politica de investitii a UE.

Prioritatile investitionale mijlocite optim de UE pentru perioada 2021 - 2027 sunt:

- I. **Europa mai inteligenta**, prin inovare, digitalizare, transformare economica si sprijinirea intreprinderilor mici si mijlocii
- II. **Europa mai verde**, fara emisii de carbon, punerea in aplicare a Acordului de la Paris si investitii in tranzitia energetica, energia din surse regenerabile si combaterea schimbarilor climatice
- III. **Europa conectata**, cu retele strategice de transport si digitale
- IV. **Europa mai sociala**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale si sprijinirea calitatii locurilor de munca, a invatamantului, a competentelor, a incluziunii sociale si a accesului egal la sistemul de sanatate
- V. **Europa mai apropiata de cetatenii sai**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local si a dezvoltarii urbane durabile in UE.

O abordare mai personalizata a dezvoltarii regionale

Politica de coeziune continua investitiile in toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai putin dezvoltate, in tranzitie, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazeaza inca, in mare masura, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (somajul in randul tinerilor, nivel scazut de educatie, schimbari climatice si primirea si integrarea migrantilor), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren.

Regiunile ultraperiferice vor beneficia in continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continua sa sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local si sa autonomizeze gestionarea fondurilor de catre autoritatile locale.

Creste si dimensiunea urbana a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltarii urbane durabile si printr-un nou program de colaborare in retea si de consolidare a capacitatilor dedicat autoritatilor urbane, sub denumirea Initiativa urbana europeana.

Simplificare: reguli mai scurte, mai putine si mai clare

Pentru intreprinderile si antreprenorii care beneficiaza de sprijinul UE, noul cadru ofera mai putina birocratie si modalitati mai simple de solicitare a platilor, prin utilizarea optiunilor simplificate in materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acopera in prezent 7 fonduri UE implementate in parteneriat cu statele membre („gestionare partajata”).

Comisia propune, de asemenea, controale mai relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și Extinderea principiului „auditului unic”, pentru a evita suprapunerea verificărilor.

Un cadru mai flexibil

Noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute.

O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări.

În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.

O legătură mai strânsă cu Semestrul European și cu guvernarea economică a Uniunii

Politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplină complementaritate și coordonare cu Programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată.

În perioada bugetară, recomandările specifice fiecărei țări (RST) formulate în contextul semestrului european vor fi luate în considerare de două ori: la început, pentru conceperea programelor din cadrul politicii de coeziune, și apoi în cadrul evaluării intermediare.

Pentru a stabili condițiile propice creșterii economice și creării de locuri de muncă, noile condiții favorizante vor contribui la înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor. Aplicarea lor va fi monitorizată pe întreaga perioadă financiară.

Mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare

Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migrantilor la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migrantilor în momentul sosirii, în timp ce

politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională.

În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

Interreg: eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare

Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în alta parte a Europei, împreună cu alte regiuni.

Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg”) va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dinvecinate să-și armonizeze cadrele juridice, denumit Mecanismul transfrontalier european.

Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă” vor fi sprijinite mai mult pentru alcatuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

Norme consolidate pentru investițiile UE cele mai performante

Toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în banda largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va fi evaluată și cu ocazia evaluării intermediare.

Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.

Utilizarea mai intensă a instrumentelor financiare

Subvențiile singure nu pot face față nevoilor semnificative de investiții. Ele pot fi completate eficient de instrumente financiare, care au un efect de pârghie și sunt mai aproape de piață. În mod voluntar,

statele membre vor putea transfera o parte din resursele politicii de coeziune noului fond InvestEU administrat central, pentru a accesa garantia oferita de bugetul UE.

Combinarea subventiilor si instrumentelor financiare este mai usoara, iar noul cadru include si dispozitii speciale pentru a atrage mai mult capital privat.

Mai multe eforturi de comunicare pentru a imbunatati vizibilitatea politicii de coeziune Pentru o Europa tot mai apropiata de cetateni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune. Statele membre si regiunile au consolidat cerintele de comunicare, de exemplu in ceea ce priveste organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finantare de la UE si dezvoltarea unor planuri de informare prin retelele sociale.

In acelasi timp, comunicarea pe tema proiectelor finantate de la UE se simplifica, introducandu-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate finantarile disponibile pentru intreprinderi si o baza de date unica pentru proiecte gestionata de Comisie.

„UE pentru sanatate” 2021-2027 - O viziune pentru o Uniune Europeana mai sanatoasa

Programul „UE pentru sanatate” este raspunsul UE la criza COVID-19, care a avut un impact major asupra personalului medical si sanitar, asupra pacientilor si asupra sistemelor de sanatate din Europa.

Cu fonduri de **9,4 miliarde EUR**, „UE pentru sanatate” este cel mai valoros program in domeniul sanitar. El va oferi finantare tarilor UE, organizatiilor si ONG-urilor din domeniul sanatatii.

Solicitarile de finantare se vor putea depune in 2021.

Domenii de actiune

Programul „UE pentru sanatate”:

- va spori gradul de pregatire a UE in fata amenintarilor transfrontaliere majore la adresa sanatatii, creand:
 - rezerve de materiale medicale pentru situatii de criza
 - o rezerva de personal medical si de experti care sa poata fi mobilizata pentru a raspunde la crize oriunde in UE
 - o supraveghere mai ampla a amenintarilor la adresa sanatatii
- va consolida sistemele de sanatate, astfel incat acestea sa faca fata atat

epidemiilor, cat si provocarilor pe termen lung, stimuland:

- prevenirea bolilor si promovarea sanatatii in conditiile imbatranirii populatiei
- transformarea digitala a sistemelor de sanatate
- accesul grupurilor vulnerabile la asistenta medicala
- va face medicamentele si dispozitivele medicale disponibile si accesibile, va sustine utilizarea prudenta si eficienta a antimicrobienei si va promova atat inovarea in domeniul medical si farmaceutic, cat si metodele mai ecologice de productie.

Prioritatile Comisiei in materie de sanatate:

Se va intensifica munca in domenii prioritare precum lupta impotriva cancerului, reducerea numarului de infectii rezistente la antimicrobiene si imbunatatirea ratelor de vaccinare.

UE va Extinde initiativele de succes precum Retelele europene de referinta pentru bolile rare si va continua sa coopereze la nivel international pentru a gasi solutii la amenintarile si provocarile mondiale in materie de sanatate.

Cadru Financiar Multianual (CFM) 2021-2027

Investitiile in dezvoltare regionala se vor axa mai ales pe obiectivele 1 si 2. Acestor prioritati li se vor aloca 65 % - 85 % din resursele FEDR si ale Fondului de coeziune, in functie de prosperitatea relativa a statelor membre.

Ca urmare a acordului Parlamentului European din 16 decembrie 2020, Consiliul UE a adoptat la 17 decembrie 2020 regulamentul privind noul Cadru Financiar Multianual (CFM) 2021-2027 si pachetul de relansare economica Next Generation EU (NGEU).

Regulamentul prevede un buget pe termen lung de 1 074,3 miliarde EUR pentru UE27 (cele 27 de state membre ramase ca urmare a Brexit-ului) in preturile din 2018, inclusiv integrarea Fondului european de dezvoltare. Impreuna cu NGEU, in valoare de 750 de miliarde EUR, va permite UE sa furnizeze o finantare fara precedent de 1,8 trilioane EUR in urmatorii ani pentru a sprijini recuperarea din pandemia COVID-19 si prioritatile UE pe termen lung in diferite politici/zone.

Cele 1 074,3 miliarde euro aferente Cadrelui financiar 2021-2027 vor fi impartite intre 7 capitole de buget:

Capitole de buget	CFM	NextGenerationEU	TOTAL
1. Piata unica, inovare si sectorul digital	132,8 miliarde EUR	10,6 miliarde EUR	143,4 miliarde EUR
2. Coeziune, rezilienta si valori	377,8 miliarde EUR	721,9 miliarde EUR	1 099,7 miliarde EUR
3. Resurse naturale si mediu	356,4 miliarde EUR	17,5 miliarde EUR	373,9 miliarde EUR
4. Migratie si gestionarea frontierelor	22,7 miliarde EUR	-	22,7 miliarde EUR
5. Securitate si aparare	13,2 miliarde EUR	-	13,2 miliarde EUR
6. Vecinatate si intreaga lume	98,4 miliarde EUR	-	98,4 miliarde EUR
7. Administratia publica europeana	73,1 miliarde EUR	-	73,1 miliarde EUR
TOTAL Cadru Financiar Multianual	1 074,3 miliarde EUR	750 miliarde euro	1 824,3 miliarde EUR

Toate sumele sunt exprimate in miliarde EUR, in preturi constante din 2018.

Next Generation EU - 750 mld. euro

NextGenerationEU este un instrument temporar de redresare in valoare de 750 de miliarde EUR, menit sa contribuie la repararea daunelor economice si sociale imediate provocate de pandemia de coronavirus.

Acesta are la baza trei piloni:

- instrumente de sprijinire a eforturilor depuse de statele membre pentru a se redresa, pentru a remedia consecintele crizei si pentru a iesi mai puternice din aceasta incercare;
- masuri de stimulare a investitiilor private si de sprijinire a intreprinderilor aflate in dificultate;
- consolidarea principalelor programe ale UE pentru a valorifica invatamintele desprinse din criza, pentru a spori soliditatea si rezilienta pietei unice si pentru a accelera dubla tranzitie verde si digitala.

Mecanismul de Redresare si Rezilienta

Mecanismul European de Rezilienta si Redresare este elementul central al Instrumentului Next Generation EU, cu imprumuturi si granturi in valoare de 672,5 miliarde de euro, disponibile pentru sprijinirea reformelor si a investitiilor intreprinse de tarile Uniunii Europene.

Scopul este de a atenua impactul economic si social al pandemiei si de a face ca economiile si societatile europene sa devina mai durabile, mai reziliente si mai bine pregatite pentru provocarile si oportunitatile oferite de tranzitia catre o economie verde si de tranzitia digitala.

Mecanismul va avea 6 directii prioritare de finantare:

- Tranzitia verde, inclusiv biodiversitatea
- Transformarea digitala
- Coeziunea economica si competitivitatea
- Coeziunea sociala si teritoriala
- Reactia la criza institutionala si pregatirea pentru criza
- Politici pentru urmatoarea generatie, copii si tineri, inclusiv educatie si abilitati

Statele membre lucreaza la planurile lor de redresare si rezilienta pentru a accesa fonduri din cadrul Mecanismului European de Rezilienta si Redresare.

In data de 18 decembrie 2020, negociatorii Parlamentului European si Consiliului Uniunii Europene au ajuns la un acord privind forma finala a mecanismului. Alocarea pentru Romania este in valoare de 30,5 miliarde de euro.

Comisia Europeana a publicat in data de 21 decembrie 2020 modelele orientative menite sa ajute statele membre sa elaboreze planuri

naționale de redresare și reziliență care să fie conforme cu normele UE privind ajutoarele de stat.

Planul Național de Redresare și Reziliență

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) reprezintă un document strategic, elaborat în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență, parte a pachetului de relansare economică Next Generation EU.

Planul urmărește **3 obiective strategice**:

- Ameliorarea stării economice a României urmând a crizei pandemice
- Consolidarea capacității de reziliență
- Asigurarea unei creșteri economice pe termen lung

Conform documentelor transmise de MFE, principalele particularități ale PNRR sunt:

- Reprezintă un plan strategic complementar cu Politica de Coeziune
- Promovează investițiile în infrastructură
- Respectă viziunea de tranziție verde și digitalizare
- Promovează investiții în mediul de afaceri
- Aloca investiții în capacitatea de reziliență în criză
- Este complementar cu măsurile și politicile de coeziune socială (educație și ocupare, incluziune și demnitate socială)

Cu un total alocat de 30,44 miliarde euro (prețuri 2018), respectiv de 33,009 miliarde euro (prețuri curente), planul este structurat pe trei piloni și 12 domenii prioritare pentru dezvoltarea României.

Pilonul 1. Transport și schimbări climatice este distribuit în 5 domenii prioritare:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul I Transport și schimbări climatice	Transport durabil	9,27	43%
	Schimbări climatice	6,50	30%
	Mediu	2,30	12%
	Energie și tranziție verde	1,55	7%
	Eficiență energetică și termică	1,80	8%
	Total general	21,42	100%

Pilonul 2. Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului este distribuit în 3 domenii prioritare:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul II Servicii publice, dezvoltare urbană, valorificare patrimoniu	Mobilitate și regenerare urbană, valorificarea patrimoniului	3,60	55%
	Sănătate	1,85	29%
	Educație	1,05	16%
	Total general	6,50	100%

Pilonul 3.Competitivitate economica, digitalizare si rezilienta, distribuit in 4 domenii prioritare astfel:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul III Competitivitate economică, digitalizare, capacitate de reziliență	Mediul de afaceri/ Ecosisteme antreprenoriale	3,80	75%
	Cercetare și inovare	0,27	5%
	Digitalizare și securitate cibernetică	0,70	14%
	Creșterea capacității de reziliență	0,31	6%
	Total general	5,08	100%

Cerinta actuala din propunerea de Regulament aplicabil PNRR este ca din suma aferenta granturilor, 70% sa fie disponibila pana in 2022, iar restul de 30% sa se aloce, pe baza unei formule prestabilite, in functie de evolutiile macroeconomice de la nivelul fiecărei tari.

In ceea ce priveste mediul de afaceri, principalele reforme propuse sunt:

- Acces la inovare si transfer tehnologic

- Digitalizare
- Tranziție verde
- Consolidarea pozitiei competitionale pe piata unica europeana
- Flexibilizarea accesului la surse de finantare nebancaire

Domeniile de investitii propuse de Guvern:

Investiții propuse

COMPETITIVITATE ECONOMICA

Domeniu de investiții	Nr. IMM sprijinite	Locuri de muncă noi	Buget estimat (mld. €)	Procent alocare
Ecosisteme antreprenoriale	3.700	11.000	0,75	19.7%
Retehnologizări, automatizări, digitalizare, capacitate de reziliență în domeniul medical	2.400	7.200	1,40	36.8%
Valorificarea resurselor României	140	2.100	0,35	9.2%
Companii de construcții	300	1.800	0,20	5.3%
IMM în domeniul agro-alimentar	1.400	4.200	0,70	18.4%
Finanțare pentru companii mari	50	3.000	0,40	10.6%
Total	7.990	29.300	3,80	100%

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabila

Romania s-a alaturat liderilor celor 193 state membre ale ONU la Summit-ul privind dezvoltarea din septembrie 2015 adoptand *Agenda 2030 pentru dezvoltare durabila*, un program de actiune globala in domeniul dezvoltarii cu un caracter universal si care promoveaza echilibrul intre cele trei dimensiuni ale dezvoltarii durabile - economic, social si de mediu.

Pentru prima oara, actiunile vizeaza in egala masura statele dezvoltate si cele aflate in curs de dezvoltare.

Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabila (ODD), reunite informal si sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabileste o agenda de actiune ambitioasa pentru urmatoorii 15 ani in vederea eradicarii saraciei extreme, combaterii inegalitatilor si a injustitiei si protejarii planetei pana in 2030.

1. **Fara saracie** - Eradicarea saraciei in toate formele sale si in orice context.
2. **Foamete „zero”** - Eradicarea foamei, asigurarea securitatii alimentare, imbunatatirea nutritiei si promovarea unei agriculturi durabile.
3. **Sanatate si bunastare** - Asigurarea unei vieti sanatoase si promovarea bunastarii tuturor la orice varsta.
4. **Educatie de calitate** - Garantarea unei educatii de calitate si promovarea oportunitatilor de invatare de-a lungul vietii pentru toti.
5. **Egalitate de gen** - Realizarea egalitatii de gen si imputernicirea tuturor femeilor si a fetelor.

6. **Apa curata si sanatate** - Asigurarea disponibilitatii si managementului durabil al apei si sanatate pentru toti.
7. **Energie curata si la preturi accesibile** - Asigurarea accesului tuturor la energie la preturi accesibile, intr-un mod sigur, durabil si modern.
8. **Munca decenta si crestere economica** - Promovarea unei cresteri economice sustinute, deschise tuturor si durabile, a ocuparii depline si productive a fortei de munca si a unei munci decente pentru toti.
9. **Industrie, inovatie si infrastructura** - Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializarii durabile si incurajarea inovatiei.
10. **Inegalitati reduse** - Reducerea inegalitatilor in interiorul tarilor si de la o tara la alta.
11. **Orase si comunitati durabile** - Dezvoltarea oraselor si a asezarilor umane pentru ca ele sa fie deschise tuturor, sigure, reziliente si durabile.
12. **Consum si productie responsabile** - Asigurarea unor tipare de consum si productie durabile.
13. **Actiune climatica** - Luarea unor masuri urgente de combatere a schimbarilor climatice si a impactului lor.
14. **Viata acvatica** - Conservarea si utilizarea durabila a oceanelor, marilor si a resurselor marine pentru o dezvoltare durabila.
15. **Viata terestra** - Protejarea, restaurarea si promovarea utilizarii durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabila a padurilor, combaterea

desertificarii, stoparea si repararea degradarii solului si stoparea pierderilor de biodiversitate.

16. **Pace, justitie si institutii eficiente** - Promovarea unor societati pasnice si incluzive pentru o dezvoltare durabila, a accesului la justitie pentru toti si crearea unor institutii eficiente, responsabile si incluzive la toate nivelurile.
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** - Consolidarea mijloacelor de implementare si revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabila.

Conceptul de ODD s-a nascut la Conferinta Natiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabila (Rio+20), in 2012. ODD inlocuiesc cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) cuprinse in textul Declaratiei Mileniului adoptata in septembrie 2000 la ONU.

Majoritatea statelor lumii, printre care si Romania, se reuneau in 2000 in jurul unui angajament de a reduce saracia globala si a salva milioane de vietii. Declaratia Mileniului a constituit in perioada 2000-2015 unica agenda globala in domeniul dezvoltarii asupra careia a existat un acord la cel mai inalt nivel si care includea tinte precise:

1. **Reducerea saraciei extreme si a foametei**
2. **Realizarea accesului universal la educatie primara**
3. **Promovarea egalitatii de gen si emanciparea femeilor**
4. **Reducerea mortalitatii infantile**
5. **Imbunatatirea sanatatii materne**
6. **Combaterea HIV/SIDA, a malariei si a altor boli**
7. **Asigurarea sustenabilitatii mediului**
8. **Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare**

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului au adus o contributie importanta la constientizarea publica, cresterea vointei politice si mobilizarea de resurse pentru lupta impotriva saraciei la nivel global. ODM au ajutat la concentrarea actiunii, la reformarea politicilor prin incorporarea obiectivelor si tintelor de dezvoltare in strategiile nationale si la crearea de institutii care sa implementeze aceste planuri in mod eficient. De exemplu, saracia extrema la nivel global a fost injumatatita, tinta de injumatatire a numarului de oameni care nu au acces la surse de apa mai buna a fost atinsa, nouazeci la suta dintre copiii din statele aflate in curs de dezvoltare au acum acces la educatie primara si mult mai multe fete au acces la educatie comparativ cu anul 2000.

Rezultatele pozitive nu au fost inasa echilibrat distribuite.

Incepand cu 2008, progresul realizat pana atunci a fost negativ influentat de criza financiara si economica.

Cel mai slab progres s-a inregistrat in tarile aflate in situatii de conflict sau recent angajate in procesul de stabilizare si reconstructie, unde lipsa capacitatilor institutionale a influentat negativ indeplinirea obiectivelor.

Obiectivele de Dezvoltare Durabila trebuie sa finalizeze agenda demarata de Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului si sa nu lase pe nimeni in urma.

Romania si Obiectivele de Dezvoltare

Romania acorda o importanta deosebita ONU, organizatie cu vocatie universala, care reprezinta cadrul multilateral cel mai Extins pentru abordarea marilor teme globale, inclusiv aspecte legate de dezvoltarea pe termen lung.

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului au reprezentat pentru Romania un instrument complementar de mobilizare, la nivel intern, in domeniul dezvoltarii economice si sociale. Agenda 2030 depaseste cu mult Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, mentinand teme precum eradicarea saraciei, educatia si sanatatea si abordand noi teme precum societatile pasnice si inclusive. Toate tarile trebuie sa se asigure ca politici adecvate sunt pregatite pentru implementarea Agendei. Tarile trebuie sa promoveze institutii eficiente si inclusive si sa creeze politici bazate pe statul de drept, drepturile omului, egalitatea de gen si cresterea implicarii femeilor. Romania sustine pe deplin ideea ca Agenda 2030 trebuie sa fie implementata de catre institutiile locale, raspunzand direct nevoilor cetatenilor. Nevoile, interesele si grijele acestora trebuie sa fie solutionate prin definirea unor strategii de dezvoltare locala si nationala.

Romania este angajata sa implementeze Obiectivele de Dezvoltare Durabila la nivel national si a revizuit Strategia Nationala de Dezvoltare Durabila, pentru a integra Obiectivele de Dezvoltare Durabila. Excluziunea sociala este identificata ca o provocare majora la adresa implementarii Obiectivelor. In Strategia romaneasca revizuita se pune accentul pe sustinerea incluziunii persoanelor cu dizabilitati, a tinerilor si a femeilor in politicile de dezvoltare.

Eradicarea saraciei reclama oportunitati decente de angajare, iar prevenirea si

evitarea excluziunii sociale necesita politici de coeziune sociala.

Ca membru al Uniunii Europene, Romania contribuie la indeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabila nu numai din perspectiva nationala, dar si la nivel international, prin sprijinul pe care il acorda tarilor mai putin dezvoltate, prin intermediul asistentei oficiale pentru dezvoltare.

Experienta acumulata de Romania in procesul de tranzitie este de natura a sustine eforturilor tarilor interesate de a beneficia de un astfel de sprijin. Romania a prezentat Evaluarea Nationala Voluntara (Voluntary National Review) la sesiunea din luna iulie 2018 a Forumului Politic la Nivel Inalt al ONU privind Dezvoltarea Durabila, la sediul ONU din New York.

Schimbari climatice. Cadrul general

Schimbarile climatice reprezinta o provocare globala care presupune o abordare responsabila si intreprinderea de actiuni concrete la nivel global, regional, national si local. Conventia-cadru a ONU privind schimbarile climatice (UNFCCC) din 1992 reprezinta instrumentul fundamental pentru gestionarea acestei problemei (ratificata de Romania prin Legea nr. 24/1994).

La 12 decembrie 2015 a fost adoptat Acordul de la Paris, in cadrul Conferintei Partilor de la Paris (COP21).

Acordul de la Paris a intrat in vigoare la data de 4 noiembrie 2016. Au ratificat acordul 195 de parti, inclusiv UE si Statele sale membre. Romania a ratificat Acordul de la Paris prin Legea nr. 57/2017 si a intrat in vigoare la data de 1 iunie 2017. In august 2017, SUA au notificat Secretariatul UNFCCC cu privire la intentia de a se retrage din Acord. Conform Acordului de la Paris, cea mai apropiata data efectiva de retragere pentru SUA este noiembrie 2020.

Acordul de la Paris este primul document cu caracter universal in domeniul schimbarilor climatice, care impune obligatii juridice tuturor Partilor pentru realizarea obiectivului de limitare a cresterii temperaturii medii globale sub 2°C fata de nivelul din perioada pre-industriala, avandu-se in vedere eforturi suplimentare pentru ca aceasta limita sa fie de 1,5°C. Contributia UE si a statelor sale membre pentru realizarea obiectivelor Acordului de la Paris este reprezentata de tinta de reducere, la nivelul anului 2030, a emisiilor interne UE de gaze cu efect de sera cu cel putin 40 % fata de 1990 (Concluziile Consiliului European din octombrie 2014). Totodata, UE isi propune sa fie neutra din punct de vedere climatic pana in 2050,

obiectivul fiind o economie cu emisii nete de gaze cu efect de sera zero.

La nivel mondial angajamentul si actiunile UE si ale statelor membre raman unele dintre cele mai ambitioase contributii, inclusiv obiectivul obligatoriu de reducere a emisiilor interne de gaze cu efect de sera cu cel putin 40% fata de 1990 la nivelul anului 2030, precum si cel al neutralitatii climatice.

Elemente de actualitate

In iunie 2017 Franta a prezentat, la New York si Geneva, un proiect de pact international (Pactul Global pentru Mediu - GPE), care face obiectul unor negocieri interguvernamentale pentru a deveni un instrument international cu forta juridica in domeniul mediului. In prezent proiectul rezolutiei procedurale este in curs de negociere.

De la 1 august 2018 peste 50 de state membre ale Natiunilor Unite s-au alaturat pentru a forma un Grupul de prieteni privind clima si securitatea, cu scopul de a coopera pentru a gasi solutii la impactul schimbarilor climatice asupra politicii de securitate si de a stimula implicarea Organizatiei Natiunilor Unite in acest domeniu (initiativa Germaniei si Nauru). Romania a devenit membru al Grupului la 10 ianuarie 2019.

La 15 decembrie 2018, a avut loc adoptarea *Pachetului de reguli Katowice*, in cadrul celei de-a 24-a reuniune a Conferintei Partilor la Conventia-cadru a ONU privind schimbarile climatice. Documentul introduce standarde comune pentru ca toate statele lumii sa-si monitorizeze armonizat politicile in domeniul climatic, obiectivul fiind de a mentine cresterea temperaturii globale sub 2°C, si, pe cat posibil, la 1,5°C. Pachetul de reguli va permite, de asemenea, Partilor sa isi consolideze progresiv contributiile la combaterea schimbarilor climatice, pentru a indeplini obiectivele pe termen lung ale Acordului de la Paris.

Urmatoarea Conferinta a Satelor Parti la UNFCCC, va avea loc in 2021, la Glasgow, in Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord.

In septembrie 2019, Secretarul general al ONU, a lansat un apel catre statele membre privind adoptarea unor masuri concrete, inclusiv cu caracter social si financiar, in vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de sera cu 45% pana in anul 2030 si atingerea neutralitatii climatice pana in 2050.

Raspunzand apelului Secretarul General al ONU, Romania s-a alaturat unor initiative concrete de combatere a efectelor schimbarilor climatice care vizeaza tranzitia catre locuri de munca ecologice, mobilizarea

tinereului și a societății civile în lupta împotriva încălzirii globale, precum și soluțiile bazate pe natura care sprijină conservarea și restaurarea pădurilor, a ecosistemelor terestre, marine și oceanice și protejează biodiversitatea.

La 11 decembrie 2019, Comisia Europeană, a prezentat Pactul Ecologic European (PEE), care reflectă viziunea ambicioasă a unei Europe neutre din punct de vedere al emisiilor de gaze cu efect de seră și prietenoasă cu mediul până în 2050. Consiliul European a aprobat, în decembrie 2019, obiectivul privind neutralitatea climatică, în conformitate cu Acordul de la Paris.

Ca parte a Pactului Ecologic European, Comisia a propus, la 4 martie 2020, prima *Lege europeană privind clima* care are menirea de a consacra legislativ, obiectivul privind neutralitatea climatică pentru 2050.

Pozitia Romaniei

România își menține angajamentul ferm față de cadrul internațional legal dezvoltat de Organizația Națiunilor Unite - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, Acordul de la Paris și Convenția Cadru a ONU privind Schimbările Climatice (UNFCCC) - care pun schimbările climatice pe primele locuri în agenda ONU.

Ca abordare generală, România susține necesitatea asigurării, la nivel european, a măsurilor de punere în aplicare a Cadrului 2030 privind politicile în domeniul energiei și schimbărilor climatice. Astfel, poziția României este reflectată prin Pachetul legislativ Energie - schimbări climatice 2020 și Cadrul 2030, agreeate la nivelul Uniunii Europene.

Contribuția României pentru Acordul de la Paris este inclusă în contribuția UE și a statelor sale membre, care a fost transmisă Secretariatului UNFCCC spre publicare în martie 2020.

Poziția României sprijină, de principiu, acțiunea UE în domeniul combaterii efectelor schimbărilor climatice. Din această perspectivă, manifesta susținere față de obiectivul de neutralitate climatică al UE în orizontul 2050.

România urmărește transformarea propunerilor de contribuții naționale în angajamente ferme și implementarea acestora; acest lucru va permite menținerea, în continuare, a competitivității industriei europene.

România va rămâne solidară alături de celelalte state în lupta împotriva schimbărilor climatice și va acorda întreg sprijinul sau în asigurarea implementării priorităților

asumate la nivel regional, internațional și global.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu.

Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987):

1. ECHITATEA SOCIALĂ - prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;
2. CRESTEREA ECONOMICĂ - la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;
3. MEDIUL - cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030

- urmărește modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național, creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor; liberalizarea pieței interne de transport; stimularea dezvoltării economiei și a competitivității; întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național; compatibilitatea cu mediul înconjurător.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007 - 2026

are ca principal obiectiv transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului sau natural și cultural. Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 - are ca obiective: valorificarea perifericității prin dezvoltarea rolului de conector și releu la nivel

continental si intercontinental, racordarea la rețeaua europeană de poli si coridoare de dezvoltare, structurarea si dezvoltarea echilibrata a rețelei de localitati urbane, afirmarea solidarității urban-rural, dezvoltarea rurala, consolidarea si dezvoltarea legaturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale, dezvoltarea adecvata a diferitelor categorii de teritorii, creșterea competitivității teritoriale, protejarea, dezvoltarea si valorificarea patrimoniului natural si cultural.

Strategia Nationala de dezvoltare a ecoturismului in Romania 2018 - 2027

Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil in ariile naturale protejate si in zonele adiacente acestora a condus la aparitia ecoturismului ca forma distincta de turism, menita sa respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, in concordanta cu cerintele anumitor segmente de turisti, care doresc sa isi petreaca vacanta in natura si totodata sa creeze posibilitati de dezvoltare locala a comunitatilor.

Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca forma principala de turism in cadrul ariilor naturale protejate si creșterea rolului pe care ecoturismul il joaca in dezvoltarea economica a acestor areale si in prosperitatea populatiei locale.

Strategia Nationala a Romaniei pentru dezvoltarea turismului 2019 - 2030

urmărește transformarea Romaniei, pana la finele anului 2030, intr-o destinatie turistica bine cunoscuta, de inalta calitate, pe parcursul intregului an, orientata pe unicitatea patrimoniului cultural si natural, oferind servicii la standarde internationale prin creșterea cheltuielilor turistilor actuali, dar si prin atragerea unui numar mai mare de turisti cu un buget peste medie.

Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu si lung orizont 2020 - 2030

vizeaza valorificarea inteligenta si durabila a potentialului agroalimentar si dezvoltarea spatiului rural, fiind un document suport vizionar, care sustine progresul agriculturii si dezvoltării rurale in Romania.

Document de politica industrială a Romaniei

- reflecta preocuparile referitoare la revitalizarea, consolidarea si diversificarea bazei industriale a Romaniei prin creșterea competitivității sale, prin imbunatătirea

capacității de inovare la nivelul întreprinderilor, utilizarea eficienta a resurselor naturale disponibile si o specializare inteligenta, care sa conduca la realizarea de produse industriale cu valoare adaugata mare. In esenta, documentul reprezinta un ansamblu structurat de interventii publice (politici, programe si instrumente) menite sa directioneze sistemului industrial catre obiective care nu ar putea fi atinse in absenta respectivelor interventii.

Strategia energetica a Romaniei 2019 - 2030, cu perspectiva anului 2050

propune tinte concrete, stabilește directii clare si defineste reperele prin care Romania isi va mentine pozitia de producator de energie in regiune si de actor activ si important in gestionarea situatiilor de stres la nivel regional.

Planului National Integrat in domeniul Energiei si Schimbarilor Climatice 2021-2030 - reflecta setul de preferinte, particularitati si prioritati nationale, luand in considerare dreptul Romaniei de a-si stabili mixul energetic.

Strategia Nationala a locuirii

- asigura accesul la conditii de locuire adecvate pentru toate categoriile de persoane, pana in anul 2030 prin identificarea masurilor si crearea instrumentelor necesare, avand ca principii: siguranta stabilitatii structurale, acces egal si nediscriminatoriu la locuinte pentru comunitatile defavorizate sau marginalizate, accesibilitate din punct de vedere al pretului, dezvoltare urbana si accesul la servicii de utilitati publice, valorificarea fondului construit existent etc.

Strategia Nationala de Renovare pe Termen Lung

- "Strategia Nationala de Renovare pe Termen Lung pentru sprijinirea parcului national de cladiri rezidentiale si nerezidentiale, atat publice cat si private, intr-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficienta energetica si decarboNat pana in 2050" constituie indeplinirea conditiei favorizante „Un cadru de politica strategic pentru sprijinirea renovarilor destinate sa imbunatătiasca eficienta energetica a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale”, Obiectivul de politica 2: „O Europa mai ecologica, cu emisii scazute de carbon, prin promovarea tranziției catre o energie nepoluanta si echitabila, a investitiilor verzi si albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbarile climatice si a prevenirii si

gestionarii riscurilor”, obiectivul specific 2.1 „Promovarea masurilor de eficienta energetica”.

Obiectivele principale ale strategiei sunt urmatoarele:

- imbunatatirea performantei energetice a fondului existent de cladiri prin reducerea consumului de energie, a emisiilor de carbon si Extinderea utilizarii surselor regenerabile de energie la cladiri;
- crearea de beneficii suplimentare prin imbunatatirea calitatii vietii pentru toti utilizatorii (de exemplu, un confort mai bun, beneficii asociate cu sanatatea, siguranta si calitatea aerului), reducerea nivelului saraciei energetice;
- Extinderea duratei de viata si imbunatatirea sigurantei fondului de cladiri.

TINTE 2030

1. Eradicarea saraciei in toate formele sale si in orice context

- Reducerea cu cel putin jumătate a numarului de cetateni care traiesc in saracie relativa
- Eradicarea saraciei extreme pentru toti cetatenii
- Consolidarea sistemului national unitar a serviciilor de interventie de urgenta, reabilitare ulterioara si compensare a pierderilor in caz de calamitati naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme

2. Eradicarea foamei, asigurarea securitatii alimentare, imbunatatirea nutritiei si promovarea unei agriculturi sustenabile

- Eradicarea malnutritiei si mentinerea ratei obezitatii sub 10%, similar cu nivelul inregistrat in anul 2014 finalizarea cadastrului agricol
- Dublarea ponderii agriculturii in PIB-ul Romaniei, fata de anul 2018 Mentinerea si Extinderea diversitatii genetice a semintelor, a plantelor cultivate si a animalelor de ferma si domestice si a speciilor salbatice inrudite
- Cresterea gradului de valorificare a productiei agricole autohtone
- Cresterea ponderii agriculturii ecologice in totalul productiei agricole
- Mentinerea si rentabilizarea unor ocupatii si metode traditionale de valorificare a plantelor medicinale si fructelor de padure in zona montana
- Mentinerea traditiilor locale prin cresterea numarului de produse cu caracteristici

specifice in ceea ce priveste originea geografica

3. Asigurarea unei vieti sanatoase si promovarea bunastarii tuturor, la orice varsta

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare si consiliere pentru promovarea preventiei si adoptarea unui stil de viata fara riscuri
- Digitalizarea completa a sistemului de sanatate si, implicit eliminarea documentelor si registrelor tiparite pe suport de hartie, pentru a eficientiza si a facilita interventiile medicale, pentru a asigura populatiei accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente si medicamente si pentru monitorizarea eficienta a nevoilor
- Reducerea prevalentei mortalitatii materne si infantile, a incidentei cancerului la san sau de col uterin si a sarcinilor la adolescente, avand ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile si defavorizate
- Reducerea mortalitatii materne si mortalitatii neoNatale, astfel incat sa se situeze sub media UE
- Cresterea acoperirii vaccinale pana la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare intre autoritati, medici, pacienti, organizatii internationale cu experienta in acest domeniu, reprezentanti ai companiilor in domeniu, precum si alti factori interesati
- Stoparea imbolnavirii de tuberculoza si combaterea hepatitei si a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalitatii premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire si tratament si prin promovarea sanatatii si bunastarii mintale
- Reducerea mortalitatii cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substante nocive

4. Garantarea unei educatii de calitate si promovarea oportunitatilor de invatare de-a lungul vietii pentru toti

- Reducerea ratei de parasire timpurie a sistemului educational
- Invatamant axat pe competente si centrat pe nevoile elevului, caruia sa ii fie oferita o mai mare libertate in definirea prioritatilor de studiu, prin masuri precum cresterea ponderii de materii optionale
- Asigurarea faptului ca toti elevii dobandesc cunostintele si competentele necesare pentru promovarea dezvoltarii

durabile, inclusiv prin educatia pentru dezvoltare durabila si stiluri de viata durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a pacii si non-violentei, aprecierea diversitatii culturale si a contributiei culturii la dezvoltarea durabila

- Accentuarea rolului, in procesul educational, al educatiei civice, a principiilor si notiunilor despre o societate durabila pasnica si incluziva, egalitate de gen, despre valorile democratiei si pluralismului, despre valorile multiculturalismului, preventia discriminarii si intelegerea perceptiei „celuilalt”, despre importanta eradicarii violentei cu accent pe fenomenul de violenta in scoli

- Modernizarea sistemului de invatamant prin adaptarea metodologiilor de predare-invatare la folosirea tehnologiilor informatonale si cresterea calitatii actului educational

- Organizarea invatamantului profesional si tehnic in campusuri special amenajate si dotate; pregatirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerintelor de pe piata muncii prin dezvoltarea de parteneriate, incluziv cu mediul de afaceri

- Extinderea generalizata a facilitatilor pentru formarea si perfectionarea continua pe tot parcursul vietii, sporirea considerabila a participarii la sistemele formale si nonformale de cunoastere in vederea apropierii Romaniei de media performantelor din statele membre ale UE

- Extinderea retelei de centre comunitare de invatare permanenta de catre autoritatile locale; continuarea cointeressarii companiilor in sprijinirea inrolarii angajatilor in asemenea programe

- Cresterea substantiala a numarului de tineri si adulti care detin competente relevante, inclusiv competente profesionale, care sa faciliteze angajarea, crearea de locuri de munca decente si antreprenoriatul

- Cresterea nivelului de educatie financiara a cetatenilor

- Extinderea in educatia formala universitara a dezvoltarii durabile ca principii si specializare si accentuarea rolului cercetarii interdisciplinare in dezvoltarea unei societati durabile

5. Realizarea egalitatii de gen si intarirea rolului femeilor si al fetelor in societate

- Continuarea reducerii disparitatii salariale dintre sexe

- Eliminarea tuturor formelor de violenta impotriva femeilor si fetelor, in sferele

publice si private, inclusiv a traficului, exploatarei sexuale si a altor tipuri de exploatare

- Asigurarea participarii depline si eficiente a femeilor si a egalitatii de sanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor in viata politica, economica si publica

6. Asigurarea disponibilitatii si gestionarii durabile a apei si sanatatie pentru toti

- Cresterea substantiala a eficientei folosirii apei in activitatile industriale, comerciale si agricole; Extinderea reutilizarii rationale a apelor tratate si reciclate in perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare

- Cresterea substantiala a eficientei de utilizare a apei in toate sectoarele si asigurarea unui proces durabil de captare si furnizare a apei potabile, pentru a face fata deficitului de apa

- Conectarea gospodariilor populatiei din orase, comune si sate compacte la reseaua de apa potabila si canalizare in proportie de cel putin 90%

- Cresterea accesului la apa potabila pentru grupurile vulnerabile si marginalizate

- Imbunatatirea calitatii apei prin reducerea poluarii, eliminarea depozitarii deseurilor si reducerea la minimum a produselor chimice si materialelor periculoase, reducand proportia apelor uzate netratate si sporind substantial reciclarea si reutilizarea sigura

- Realizarea accesului la conditii sanitare si de igiena adecvate si echitabile pentru toti, acordand o atentie speciala celor in situatii vulnerabile

7. Asigurarea accesului tuturor la energie la preturi accesibile, intr-un mod sigur, durabil si modern

- Extinderea retelelor de transport si distributie pentru energie electrica si gaze naturale in vedea asigurarii accesului consumatorilor casnici, industriali si comerciali la surse sigure de energie la preturi acceptabile

- Asigurarea securitatii cibernetice a platformelor de monitorizare a retelelor de productie, transport si distributie a energiei electrice si gazelor naturale

- Decuplarea cresterii economice de procesul de epuizare a resurselor si de degradare a mediului prin sporirea considerabila a eficientei energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de

status-quo) si folosirea Extinsa a schemei EU ETS in conditii de piata previzibile si stabile

- Cresterea ponderii surselor de energie regenerabila si a combustibililor cu continut scazut de carbon in sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil si transparent in domeniul eficientei energetice in vederea atragerii investitiilor
- Sustinerea strategica a ponderii energiei electrice in totalul consumului casnic, industrial si in transporturi prin stabilirea unor norme de performanta pentru instalatii si aparatura

8. Promovarea unei cresteri economice sustinute, deschisa tuturor si durabila, a ocuparii depline si productive a fortei de munca si asigurarea de locuri de munca decente pentru toti

- Pastrarea in continuare a unui ritm al cresterii PIB superior fata de media UE pentru a sustine efortul de reducere a decalajelor in comparatie cu tarile europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltarii durabile si imbunatatirea constanta a nivelului de trai al populatiei
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care sustin activitatile productive, crearea locurilor de munca decente, antreprenoriatul prin startup, creativitatea si inovatia, si care incurajeaza formalizarea si cresterea intreprinderilor micro, mici si mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare
- Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivitatii prin diversificare, modernizarea tehnologica si inovatie, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adaugata sporita si utilizarea intensiva a fortei de munca
- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear si cultural si imbunatatirea imaginii Romaniei ca destinatie turistica
- Consolidarea capacitatii institutiilor financiare interne pentru a incuraja si a Extinde accesul la servicii bancare, de asigurari si servicii financiare pentru toti

9. Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializarii durabile si incurajarea inovatiei

- Modernizarea si dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile si puternice, inclusiv infrastructura regionala si

transfrontaliera, pentru a sprijini dezvoltarea economica si bunastarea oamenilor, cu accent pe accesul larg si echitabil pentru toti

- Imbunatatirea sigurantei rutiere
- Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficienta sporita in utilizarea resurselor si adoptare sporita a tehnologiilor si proceselor industriale curate si ecologice, toate tarile luand masuri in conformitate cu capacitatile respective ale acestora
- Stimularea cu precadere a economiei digitale si investitiilor industriale care se situeaza in zona mai profitabila a lantului valoric, care fructifica si rezultatele eforturilor nationale de cercetare-dezvoltare-inovare si care se adreseaza unor pietele stabile si in crestere
- Intarirea cercetarii stiintifice, modernizarea capacitatilor tehnologice ale sectoarelor industriale; incurajarea inovatiilor si cresterea semnificativa a numarului de angajati in cercetare si dezvoltare si sporirea cheltuielilor publice si private pentru cercetare si dezvoltare
- Promovarea industrializarii incluzive si durabile si sporirea ratei de ocupare
- Cresterea accesului intreprinderilor mici industriale si de alta natura la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, si integrarea acestora in lanturi valorice si pietele externe

10. Reducerea inegalitatilor in interiorul tarilor si intre tari

- Adoptarea politicilor, in special fiscale, salariale si de protectie sociala, in scopul reducerii progresive a inegalitatilor, respectiv a proportiei grupurilor dezavantajate
- Aproprierea Romaniei de nivelul mediei UE, corespunzator anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltarii durabile
- Reducerea discriminarii prin acordarea de sprijin organizatiilor neguvernamentale care activeaza in domeniul drepturilor omului

11. Dezvoltarea oraselor si a asezarilor umane pentru ca ele sa fi deschise tuturor, sigure, reziliente si durabile

- Asigurarea accesului la conditii de locuire adecvate pentru toti cetatenii
- Reducerea semnificativa a pierderilor economice provocate de inundatii si alunecarile de teren, imbunatatirea raspunsului colectiv si intarirea capacitatii de adaptare si revenire la nivel functional in cel mai scurt timp dupa producerea evenimentului, reducerea impactului inundatiilor sau a poluarii generate de

inundatii si ale alunecarilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin imbunatatirea constanta a cadrului legislativ

- Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la preturi echitabile, accesibile si durabile pentru toti, in special prin Extinderea retelelor de transport public, acordand o atentie deosebita nevoilor celor aflati in situatii vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilitati si in etate
- Elaborarea si punerea in aplicare a unui program general de planificare spatiala si amenajare a teritoriului in corelare cu strategiile sectoriale la nivel national prin aplicarea conceptului de dezvoltare spatiala policentrica si echilibrata, care sa sustina coeziunea teritoriala
- Educarea si responsabilizarea populatiei pentru situatii de risc seismic
- Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferica le are asupra sanatatii umane si a mediului prin acordarea unei atentii deosebite calitatii aerului
- Reducerea substantiala a numarului deceselor si bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare si de contaminarea aerului, apei si a solului
- Consolidarea eforturilor de protectie si salvagardare a patrimoniului cultural si natural, a elementelor de peisaj din mediul urban si rural
- Implementarea prevederilor legale referitoare la productia, transportul, depozitarea, utilizarea si eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sanatatea oamenilor si animalelor si pentru integritatea mediului

12. Asigurarea unor modele de consum si productie durabile

- Trecerea etapizata la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rationala si responsabil a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs
- Injumatirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vanzare cu amanuntul si de consum si reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanturilor de productie si de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare
- Reciclarea in proportie de 55% a deseurilor municipale pana in 2025 si 60% pana in 2030
- Reciclarea in proportie de 65% a deseurilor de ambalaje pana in 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticla 70%, hartie si carton 75%) si 70% pana in 2030 (materiale plastice 55%; lemn

30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticla 75%, hartie si carton 85%) Colectarea separata a deseurilor menajere periculoase pana in 2022, a deseurilor biologice pana in 2023 si materialele textile pana in 2025

- Stabilirea de scheme obligatorii de raspundere Extinsa a producatorilor pentru toate ambalajele pana in 2024
- Implementarea practicilor durabile de achizitii publice verzi, in conformitate cu prioritatile nationale si politicile europene

13. Luarea unor masuri urgente de combatere a schimbarilor climatice si a impactului lor

- Consolidarea rezilientei si capacitatii de adaptare a Romaniei la riscurile legate de clima si dezastre naturale
- Imbunatatirea capacitatii de reactie rapida la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate
- Imbunatatirea educatiei, sensibilizarii si capacitatii umane si institutionale privind atenuarea schimbarilor climatice, adaptarea, reducerea impactului si alerta timpurie
- Intensificarea eforturilor Romaniei pentru a realiza tranzitia la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilienta la schimbarile climatice si pentru integrarea masurilor de adaptare la schimbarile climatice in sectoarele vulnerabile economice, sociale si de mediu, in conformitate cu politicile UE

14. Conservarea si utilizarea durabila a oceanelor, marilor si a resurselor marine pentru o dezvoltare durabila

- Prevenirea si reducerea semnificativa a poluarii marine de toate tipurile, in special de la activitatile terestre, inclusiv poluarea cu deseuri marine si poluarea cu nutrienti
- Minimizarea si gestionarea impactului acidificarii mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare stiintifica sporita la toate nivelurile
- Dezvoltarea responsabila si sustenabila a activitatilor de pescuit la speciile salbatice si de acvacultura cu respectarea cotelor si metodelor stabilite prin lege si mentinerea, in limite rezonabile, a viabilitatii indeletnicirilor traditionale in acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv si de agrement
- Atragerea celorlalte state riverane Marii Negre in actul de management durabil a resurselor acvatice vii

15. Protejarea, restaurarea si promovarea utilizarii durabile a

ecosistemelor terestre, gestionarea durabila a padurilor, combaterea desertificarii, stoparea si repararea degradarii solului si stoparea pierderilor de biodiversitate

- Dezvoltarea infrastructurii verzi si folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (in special in luncile Dunarii, afluentilor acesteia si in Delta) prin gestionarea integrata a bazinelor hidrografice si zonelor umede
- Conservarea si protejarea zonelor umede, intre care se afla si Rezervatia Biosferei Delta Dunarii, zona umeda unicat in Europa, ca parte a patrimoniului natural european si mondial
- Asigurarea conservarii ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversitatii acestora, in scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esentiale pentru dezvoltare durabila
- Sustinerea institutiilor si infrastructurilor de cercetare-dezvoltare de interes national si European pentru studierea, gestionarea, protejarea si conservarea diversitatii patrimoniului natural
- Gestionarea durabila a padurilor, eliminarea taierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatarei si transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontiera, asigurarea impaduririi si reimpaduririi terenurilor din fondul forestier si a celor degradate sau supuse desertificarii, desfasurarea plantarii programate a perdelelor forestiere pentru protectia culturilor agricole si a elementelor de infrastructura in scopul limitarii impactului schimbarilor climatice
- Tranzitia catre o economie circulara prin abordari complementare ce implica metode traditionale si tehnologii de ultima generatie pentru restabilirea/refacerea capitalului natural si reducerea dependentei de fertilizatorii sintetici si de pesticide, pentru combaterea degradarii solului
- Combaterea desertificarii, restaurarea terenurilor si solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de desertificare, seceta si inundatii

16. Promovarea unor societati pasnice si incluzive pentru o dezvoltare durabila, a accesului la justitie pentru toti si crearea unor institutii eficiente, responsabile si incluzive la toate nivelurile

- Administrarea justitiei in conditii de imparțialitate si celeritate, in conformitate cu legile si procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovatie
- Asigurarea si sustinerea dialogului cu minoritatile nationale in vederea imbunatatirii actului decizional, prin acces egal pentru toti cetatenii de a-si respecta si valorifica cultura, traditiile, limba materna si de a participa la viata economica, sociala si politica si pentru combaterea preconceptiilor, a prejudecatilor si a discriminarilor in toate formele sale si promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversitatii culturale si lingvistice
- Reducerea semnificativa a tuturor formelor de violenta si ratelor de deces conexe
- Stoparea abuzului, exploatarei, traficului si a tuturor formelor de violenta si torturii copiilor
- Reducerea semnificativa a fluxurilor ilegite financiare si de armament, consolidarea recuperarii si returnarii bunurilor furate si combaterea tuturor formelor de crima organizata
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ si reprezentativ la toate nivelurile Dezvoltarea institutiilor eficiente, responsabile si transparente la toate nivelurile

17. Consolidarea mijloacelor de implementare si revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabila

- Majorarea progresiva a cuantumului asistentei oficiale de dezvoltare acordate de Romania in cadrul programelor ODA, in functie de capacitatea de sustinere a economiei nationale, avand ca obiectiv tinta atingerea cifrei de 0,33% din venitul national brut la nivelul anului 2030
- Sporirea si diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe masura cresterii potentialului economic al Romaniei si incurajarea agentilor economici romani sa investeasca, pe baze competitive, in economia tarilor mai putin dezvoltate
- Aderarea Romaniei la Zona Euro, la spatiul Schengen si la Organizatia pentru Dezvoltare si Cooperare Economica
- Sustinerea angajamentelor internationale si implicarea proactiva pe plan european si international

UN BUGET UE PENTRU VIITOR

#EUBudget

II.5. PRIORITATI NATIONALE SI REGIONALE DE INVESTITII PENTRU FINANTAREA DIN FONDURILE EUROPENE 2021 - 2027

I. O EUROPA MAI INTELIGENTA

OP 1. CERCETARE SI INOVARE

Obiectiv Specific FEDR (i) Dezvoltarea capacitatilor de cercetare si inovare si adoptarea tehnologiilor avansate

1. Integrarea ecosistemului CDI National in Spatiu de Cercetare European (European Research Area)

1.1 Integrarea organizatiilor CDI romanesti in programe de colaborare transfrontaliere si internationale (Sinergii Horizon Europe, Piata Unica, Interreg etc.)

National

- Sinergii cu programe europene
- Suport pentru participarea in proiectele europene
- Sustinerea mobilitatii cercetatorilor
- Programe de cooperare bilaterala si transNationala

Regional

- Cooperare interregionala in domenii RIS3
- Acces in retele de inovare europene pentru IMM sau alte organizatii

1.2 Dezvoltare si utilizare infrastructuri CDI

National

- mari infrastructuri CDI prioritizate Roadmap actualizat: finantare constructia/modernizarea/Extinderea marilor infrastructuri CDI, inclusiv dotarea acestora cu echipamente si instrumente de cercetare;
- Infrastructuri de inovare (platforme tehnologice, open data, science park, Innovation hubs)
- Proiecte realizate de Consortii CDI pe teme majore - rezolvarea unor teme majore CDI definite de industrie (IMM,

intrep. Mari) si organizatii CDI, inclusiv pe teme de specializare inteligenta

Regional

- Proiecte CDI aferente specializarii inteligente la nivel regional (abordare integrata pe lantul valoric al inovarii - activitati CDI, valorizare produse/servicii)

2. Crearea unui sistem atractiv de inovare in industrie, pentru toate tipurile de inovare (de produs, de proces, organizationala si de marketing)

2.1 Consolidarea capacitatii CDI a intreprinderilor si promovarea colaborarii intre organizatiile CDI si mediul de afaceri

National

- "Business Driven Innovation" - Sustinerea activitatii de CDI in intreprinderi, pe toate fazele de la idee la piata, asociat domeniilor de specializare inteligenta nationale
- Solutii la provocarile mediului de afaceri oferite de organizatiile de cercetare (parteneriate organizatii CDI si intreprinderi)

Regional

- Sustinere servicii CDI de tip experiment desfasurate de catre o organizatie de CDI/intreprindere
 - Inovare in IMM-uri, inclusiv brevetare (proiecte cu grad ridicat de inovare, cu rezultate concrete si impact real pe piata)
 - Investitii in infrastructurile proprii de CDI ale organizatiilor de CDI/intreprinderilor
- 2.2 Sustinerea proceselor de transfer tehnologic pentru cresterea gradului de inovare a intreprinderilor**

National

- Transfer Tehnologic

- CDI inclusiv in ceea ce priveste economia circulara/reducerea emisiilor de carbon/adaptarea la schimbarile climatice

3. Sprijinirea crearii de noi companii inovative si cresterea ratei de supravietuire a acestora

3.1 Dezvoltarea unui ecosistem antreprenorial care favorizeaza aparitia si maturizarea start-up/spin-off inovative

Regional

- Investitii in active corporale si necorporale in legatura cu Modernizarea Industriala, pentru sectoarele de specializare inteligenta regionale
- Sprijin pentru trecerea de la proof of concept pana la produs minim valabil (MVP)
- Scalarea intreprinderilor cu potential mare de crestere (rata de crestere a cifrei de afaceri de peste 10% anual in ultimii doi ani)

3.2 Dezvoltarea serviciilor aferente infrastructurilor de sprijin a afacerilor (incubatoare, acceleratoare etc.)

Regional

- Infiintare si dezvoltare incubatoare si acceleratoare de afaceri

4. Consolidarea CDI in domeniul sanatatii

4.1 Dezvoltarea capacitatii de cercetare/inovare si adoptarea sistemelor SMART in sanatate

National

- Programe dedicate implementarii de solutii SMART in domeniului medical
- Cercetare medicala, inovare si digitalizare a sectorului medical public - utilizarea resurselor existente de cercetare si productie ale reactoarelor existente (Pitesti/Bucuresti) si ulterior ale ELI Magurele pentru cercetare in domeniul oncologiei si productia de trasori radioactivi cu rol diagnostic si/sau retapeutic in imagistica si oncologie
- Programe dedicate cercetarii clinice
- Cercetare si utilizare clinica -Productie de plasma si derivate
- Pregatirea/ perfectionarea resursei umane pentru cercetare medicala la toate nivelurile
- Cercetare in domeniul bolilor transmisibile

OP 1. DIGITALIZARE Obiectiv Specific FEDR (ii) Fructificarea avantajelor digitalizarii, in beneficiul cetatenilor, al companiilor si al guvernelor

5. Cresterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru societatea romaneasca

5.1 Implementarea masurilor pentru dezvoltarea serviciilor de e-guvernare (evenimente de viata) National

- Finantarea Infrastructurilor critice necesare asigurarii unor servicii publice esentiale (fiscalitate, pensii) Evenimente de viata cuprinse in SNADR care nu au fost finantate in 2014-2020 (ex, Pensionarea, Obtinerea cartii de identitate, Inscrierea la scoala primara/liceu/universitate, etc)
- Proiecte de digitalizare a serviciilor publice neincluse in evenimentele de viata identificate in SNADR 2020
- Securitate cibernetica, interoperabilitate la nivelul serviciilor publice digitale
- Proiecte care vizeaza procesul guvernamental de luare a deciziilor prin sisteme si solutii complexe (ex: Big Data, Inteligenta artificiala, solutii bazate pe cloud, Supercomputer, Blockchain, Quantum Computing etc.)

5.2 Digitalizare in administratia publica si competente digitale avansate

National

- Digitizare si interoperabilitate pentru educatie, cultura si ocupare (echipamente si infrastructura, baze de date, soft, platforme digitale - proiecte strategice)
- Dezvoltarea dotarii tehnice a universitatilor ca poluri de digital skills

5.3 Digitizarea serviciilor publice la nivel local

Regional

- Securitate cibernetica, interoperabilitate
- Smart-city (siguranta publica, servicii si utilitati publice, monitorizare mediu, retele de trafic si transport public,etc)
- Smart village pentru asociieri de UAT-uri (selectia unei comune pilot in fiecare regiune pentru conectivitatea Extinsa cu un hub urban - administratie, educatie, sanatate, utilitati, afaceri).

6. Digitizare pentru cresterea sigurantei si imbunatatirii serviciilor de mobilitate si transport

6.1 Dezvoltarea de instrumente de digitizare pentru imbunatatirea sigurantei si securitatii pentru toate modurile de transport si punerea in aplicare a strategiei adoptata privind siguranta traficului - interventii nationale

6.2 Finantarea instrumentelor de digitizare, inclusiv implementare sisteme ERTMS/

ETCS, RIS/VTMIS pentru toate modurile de transport - interventii nationale

7. Solutii IT si digitalizare in sanatate

7.1 Refacere si modernizare sistem informatic (CNAS) - interventii nationale

7.2 Observatorul National pentru date in sanatate - (Constructie, achizitie echipamente/dezvoltarea de sisteme informatice) - interventii nationale

7.3 Solutii digitale in infrastructura din sanatate (digitizare interna si externa a institutiilor medicale) - interventii Nationale

7.4 Uniformizarea fluxurilor informationale (up-grade soft, dezvoltarea sistemelor informatice/achizitie echipamente - interventii nationale

OP 1. COMPETITIVITATE

Obiectiv Specific FEDR (iii) Impulsionarea cresterii si competitivitatii IMM-urilor

8. Facilitarea accesului la finantare pt IMM-uri, inclusiv prin incurajarea finantarii initiale si timpurii a start-upurilor cu potential inovativ ridicat

8.1 Instrumente financiare pentru IMM - interventii Nationale

9. Consolidarea competitivitatii economiei romanesti

9.1 Facilitarea investitiilor in noi tehnologii
Regional

- Invest. Corporale si necorporale/ linii pilot, testare prototipuri, audit energetic, eficienta energetica, certificare produse/servicii

- Noi tehnologii (IoT, automatizare, robotica, inteligenta artificiala)

- Design industrial

- Customizare de masa (imprimare 3D, manufacturare digitala directa)

9.2 Sprijin pentru internationalizare
Regional

- Internationalizare

9.3 Sustinerea adoptarii tehnologiilor IT&C de catre intreprinderi
Regional

- Digitalizare la nivelul proceselor de productie

- Securitate cibernetica

- e-Commerce, inclusiv platforme care sa ofere gratuit accesul celor din mediul rural (de exemplu) interesati in a-si deschide o afacere online.

9.4 Sprijinirea clusterelor in vederea integrarii acestora in lanturi de valoare europene

9.5 Sustinerea implementarii mecanismelor economiei circulare in cadrul intreprinderilor romanesti

OP 1. Specializare inteligenta, tranzitie industriala si antreprenoriat

10. Sprijinirea crearii de noi companii si cresterea ratei de supravietuire a acestora

10.1 Sprijin pentru crearea de noi intreprinderi (start-up, scale-up)

Regional

- Crearea de noi intreprinderi (start-up), inclusiv servicii suport (asistenta juridica, elaborare plan de afaceri, etc)

- INVESTITII in active corporale si necorporale

- Scalarea intreprinderilor cu potential mare de crestere (rata de crestere a cifrei de afaceri de peste 10% anual in ultimii doi ani)

Obiectiv Specific FEDR (iv) Dezvoltarea competentelor pentru specializare inteligenta, tranzitie industriala si antreprenoriat

11. Dezvoltarea unor competente profesionale adecvate cerintelor mediului de afaceri in contextul unei economii bazate pe cunoastere

11.1 Dezvoltarea competentelor la nivelul intreprinderilor/organizatiilor de CDI/entitatilor

- Implicate in Mecanismul de descoperire antreprenoriala pentru specializare inteligenta, tranzitie industriala si antreprenoriat, inclusiv stagii de practica;

- Dotare licee pentru aplicare metode digitale de invatare

- Formare pentru implementarea standardului: sistem de Management a Inovarii in companii

12. Sustinerea capacitatii administrative a structurilor din cadrul mecanismului integrat regional si national de descoperire antreprenoriala

12.1 Dezvoltarea capacitatii administrative a actorilor implicati in implementarea, monitorizarea, revizuirea strategiilor de specializare inteligenta si a Mecanismului de Descoperire Antreprenoriala (MDA)

National

- capacitate administrativa a actorilor implicati in MDA (asa cum rezulta din Metodologia de desfasurare a procesului de descoperire antreprenoriala la nivel national)

- capacitate UEFISCDI pregătire proiecte
- Regional**
- capacitate administrativă a actorilor implicați în MDA (asa cum rezultă din Metodologia de desfășurare a procesului de descoperire antreprenorială la nivel regional)
 - capacitate administrativă ADR-uri
 - capacitate ADR sprijin beneficiari

II. O EUROPA MAI VERDE

DOMENIUL MEDIU

Obiectiv specific FEDR (iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor

Priorități de investiții identificate la nivel National:

- Managementul inundațiilor și reducerea impactului acestora și ale celorlalte fenomene naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbările climatice asupra populației, proprietății și mediului
- Dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidrometeorologice severe
- Reducerea impactului manifestării secetei și furtunilor asupra populației, proprietății și mediului
- Măsuri pentru sistemul de gestionare a riscurilor, inclusiv creșterea rezilienței la nivel național și adaptarea continuă la realitatea operațională
- Măsuri de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere

Obiectiv specific FEDR v) Promovarea managementului durabil al apei

Priorități de investiții identificate la nivel National:

- Continuarea acțiunilor integrate de dezvoltare a sistemelor de apă (reabilitarea și construcția de stații de tratare, transport și distribuție a apei destinate consumului uman) și apă uzată (construirea și reabilitarea rețelelor de canalizare și construirea/reabilitarea/modernizare (treapta terțiară) a stațiilor de epurare a apelor uzate care asigură colectarea și epurarea încărcării organice biodegradabile în aglomerări mai mari de 5.000 l.e., acordându-se prioritate aglomerărilor cu peste 10.000 l.e.), inclusiv prin consolidarea suplimentară și Extinderea operatorilor regionali
- Finantarea acțiunilor de consolidare a capacității de reglementare economică a sectorului de apă și apă uzată, astfel încât

sa se eficientizeze procesul de realizare a planurilor de investiții pentru conformare

- Continuarea investițiilor în managementul namolului rezultat în cadrul procesului de epurare a apelor uzate/tratare a apei potabile

Obiectiv specific FEDR (vi) Promovarea tranziției către o economie circulară

Priorități de investiții identificate la nivel National:

- Extinderea schemelor de gestionare a deșeurilor la nivel de județ, inclusiv îmbunătățirea sistemelor integrate existente de gestionare a deșeurilor, pentru a crește reutilizarea și reciclarea, pentru a preveni generarea deșeurilor și devierea de la depozitele de deșeurii, în conformitate cu nevoile identificate în Planul Național de gestionare a deșeurilor și PJGDuri
- Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deșeurii
- Investiții în consolidarea capacității partilor interesate fie publice sau private, pentru a susține tranziția la economia circulară și care să promoveze acțiuni/măsuri privind economia circulară, inclusiv conștientizarea publicului, prevenirea deșeurilor, colectarea separată, reciclarea și întoarcerea materialelor rezultate în circuitul de producție

Obiectiv specific FEDR (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Priorități de investiții identificate la nivel National:

- Investiții în rețeaua Natura 2000 - Elaborarea, revizuirea și implementarea Planurilor de management a siturilor Natura 2000/ Planuri de acțiune pentru specii; măsuri de mentinere și de refacere a siturilor Natura 2000 pentru specii și habitate, precum și a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor Naturale protejate. Acțiuni de completare a nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor și realizarea de studii științifice
- Măsuri și investiții în infrastructura verde
- Consolidarea capacității administrative a autorităților și entităților cu rol în managementul rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate

Obiectiv specific FEDR (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a

infrastructurii verzi in special in mediul urban si reducerea poluarii

Prioritati de investitii identificate la nivel National:

- Dotarea RNMCA cu echipamente noi, prin inlocuirea echipamentelor existente de masurare a poluantilor uzate din punct de vedere moral si tehnic, astfel incat sa se continue conformarea cu cerintele de asigurare si controlul calitatii datelor si de raportare a RO la CE
- Achizitia de echipamente pentru masurarea poluantilor in aerului ambiental cu respectarea prevederilor Directivei 2008/50/CE
- Implementarea masurilor care vizeaza cresterea calitatii aerului:
 - a) masuri legate de imbunatatirea sau inlocuirea instalatiilor individuale (casnice) de incalzire a locuintelor/ gospodariilor din mediul urban (in special cele care ard combustibil lemnos in sobe), acolo unde este posibil, cu instalatii mai performante (de ex. boilere), fiind necesara aplicarea unei strategii de control pentru sobele de lemne interne;
 - b) finantarea sistemelor de incalzire (instalatii noi sau inlocuirea celor existente cu unele performante) pentru scopuri de atenuare a schimbarilor climatice, atat la nivelul agentilor economici cat si la nivelul sistemelor de alimentare centralizata cu energie termica la nivelul autoritatilor publice si/ sau altor entitati publice (spitale, unitati de invatamant etc.) sau a instalatiilor individuale de incalzire a locuintelor/ gospodariilor, utilizand gaz Natural.

Obiectiv specific FEDR (vii) Imbunatatirea protectiei Naturii si a biodiversitatii, a infrastructurii verzi in special in mediul urban si reducerea poluarii

Prioritati de investitii identificate la nivel National:

- Masuri de remediere a siturilor Contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor
- Regenerarea spatiilor urbane degradate si abandonate, reconversia functionala a terenurilor virane degradate/ neutilizate/ abandonate si reincluderea acestora in circuitul social/ economic sau ca rezerva de teren pentru viitoare investitii la nivelul oraselor, in vederea crearii conditiilor necesare pentru o dezvoltare durabila urbana.

DOMENIUL ENERGIE Obiectiv specific 1.1

Promovarea eficientei energetice si reducerea emisiilor de gaze cu efect de sera

- Renovarea cladirilor publice si rezidentiale in vederea asigurarii/imbunatatirii eficientei energetice in functie de potentialul de reducere a consumului, respectiv reducerea a emisiilor de carbon
- Masuri de sprijin pentru industriile energointensive pentru a-si imbunatati performanta energetica
- Imbunatatirea eficientei energetice in domeniul incalzirii centralizate, alaturi de promovarea energiei din surse regenerabile pentru incalzirea si racirea centralizata
- Masuri de sprijin pentru ESCOs pentru ofera servicii ce contribuie la cresterea performantei energetice
- Consolidarea capacitatii AM, a dezvoltatorilor de proiecte si a autoritatilor

Obiectiv specific 1.2. Prevenirea si abordarea riscurilor legate de schimbarile climatice si riscurile naturale (inundatii, seceta, incendii forestiere, alunecari de teren, cutremure), conform prioritatilor stabilite la nivel national si in cadrul coordonarii si cooperarii transfrontaliere si transnationale

- Imbunatatirea eficientei energetice si consolidarea cladirilor publice, in functie de riscurile identificate, potentialul de reducere a consumului de energie si aportul acestora la serviciile administrative/sociale asigurate

Obiectiv specific 2. Promovarea energiei din surse regenerabile

- Cresterea ponderii de surse regenerabile in consumul de energie al cladirilor
- Masuri de crestere a adecvantei retelei nationale de energie electrica pentru a creste capacitatea de integrare a energiei provenite din surse regenerabile, de natura variabila

Obiectiv specific 3. Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, retele si stocare in afara TEN-E

- Echipamente si sisteme inteligente pentru asigurarea calitatii energiei electrice
- Implementarea de solutii digitale pentru izolarea defectelor si realimentarea cu energie in mediul rural si urban

- Digitalizarea statiilor de transformare si solutii privind controlul retelei de la distanta Trebuie decisa mutarea in OP1)
- Cresterea capacitatii disponibile pentru comertul transfrontalier

DOMENIUL MOBILITATE

Obiectiv specific 1. Mobilitate Nationala, regionala si locala sustenabila, rezilienta in fata schimbarilor climatice, inteligenta si intermodala, inclusive imbunatatirea accesului la TEN-T si a mobilitatii transfrontaliere

- Dezvoltarea retelelor regionale si locale de transport pe cale ferata si cu metroul si de acces la TEN-T centrala si globala de transport, inclusiv solutii combinate
- Reducerea emisiilor de carbon in municipiile resedinta de judet si zona lor functionala prin investitii bazate pe planurile de mobilitate urbana durabila
- Reducerea emisiilor de carbon in municipiile si orase in zona lor functionala prin investitii bazate pe planurile de mobilitate urbana durabila

III. O EUROPA MAI CONECTATA

DOMENIUL TRANSPORT

Obiectiv specific 1. Dezvoltarea unei retele TEN-T durabila, rezilienta in fata schimbarilor climatice, inteligenta, sigura si intermodala

- Dezvoltarea retelelor TEN-T centrala si globala de transport rutier
- Imbunatatirea serviciilor de transport pe calea ferata pe scurt si lung parcurs, prin cresterea capacitatii de transport si masuri de reforma
- Imbunatatirea sigurantei si securitatii pentru toate modurile de transport si punerea in aplicare a strategiei adoptata privind siguranta traficului, pentru reducerea numarului de decese din accidente rutiere si diminuarea
- Investitii in infrastructura si suprastructura portuara situate pe reseaua TEN-T centrala si globala, inclusiv acces in porturi, investitii multimodale in porturi si pentru imbunatatirea conectivitatii transfrontaliere
- Investitii in modernizarea punctelor de trecere transfrontaliere pe reseaua TEN-T centrala si globala si crearea de noi conexiuni de transport suplimentare peste Dunare, inclusiv masuri de imbunatatire a impilor de trecere, includerea de noi servicii si proceduri operationale.
- Asistenta tehnica acordata principalilor beneficiari din domeniul transportului, cu

precadere Compania Nationala de Cai Ferate si Compania Nationala de Administrare a Infrastructurii Rutiere, alte autoritati de transport si Ministerul Transporturilor

Obiectiv specific 2. Dezvoltarea unei mobilitati nationale, regionale si locale durabile, reziliente in fata schimbarilor climatice, inteligente si intermodale, inclusiv imbunatatirea accesului la TEN-T si a mobilitatii transfrontaliere

- Dezvoltarea retelelor rutiere nationale de acces la TEN-T centrala si globala de transport
- Dezvoltarea retelelor feroviare de acces la TEN-T centrala si globala de transport

BROADBAND

Obiectiv specific 1. Imbunatatirea conectivitatii digitale

Dezvoltarea infrastructurii de banda larga Broadband - Investitii in infrastructura de banda larga de foarte mare capacitate, conform rezultatelor "Planului National sau regional privind banda larga" (conditie favorizanta)

IV. O EUROPA MAI SOCIALA

DOMENIUL EDUCATIE

Obiectiv specific FSE+ iv. Imbunatatirea calitatii, eficacitatii si a relevantei sistemului de educatie si formare pentru piata muncii, pentru a sprijini dobandirea de competente cheie, inclusiv a competentelor digitale

Prioritati de investitii identificate la nivel National:

1. Actualizarea si adaptarea ofertei de educatie si formare profesionala la cerintele pietei muncii (prioritate de investitie comuna cu domeniul ocupare)
2. Corelarea dintre nevoile elevilor si studentilor, serviciile de consiliere, sprijin, companiere si tendintele manifestate pe piata muncii
3. Imbunatatirea formarii cadrelor didactice pentru cresterea calitatii si eficacitatii procesului educativ

Obiectiv specific FSE+ v. Promovarea accesului egal la educatie si formare de calitate si favorabile incluziunii, precum si completarea studiilor, precum si a absolvirii
Prioritati de investitii identificate la nivel National:

1. Cresterea accesului la educatie si formare de calitate si favorabile incluziunii
2. Formarea (initiala si continua) cadrelor didactice pentru o educatie incluziva

3. Proiectarea si furnizarea unor servicii suport pentru prevenirea si combaterea abandonului scolar si a parasirii timpurii a scolii

4. Cresterea accesului la educatie (la toate nivelurile) si formare de calitate pentru persoanele cu dizabilitati

Obiectiv specific FSE+ vi. Promovarea invatarii pe tot parcursul vietii, in special a unor oportunitati flexibile de perfectionare si reconversie profesionala pentru toti luand in considerare competentele digitale

1. Cresterea participarii la formare profesionala continua (sistem de educatie)

2. Sprijinirea tranzitiilor in educatie si pe piata muncii, in contextul participarii la formare pe tot parcursul vietii

3. Consolidarea participarii populatiei in procesul de invatare pe tot parcursul vietii si de reconversie profesionala pentru facilitarea tranzitiilor si a mobilitatii de pe piata muncii

DOMENIUL OCUPARE

Obiectiv specific FSE+ (ii) Modernizarea institutiilor si a serviciilor pietei muncii pentru a evalua si anticipa necesarul de competente si a asigura asistenta personalizata si in timp real urmarind asigurarea medierii/plasarii (matching), tranzitiei si a mobilitatii fortei de munca

1. Dezvoltarea unui mecanism coerent si sustenabil de agregare si integrare a informatiilor furnizate de diversele instrumente folosite in anticipare si de utilizare a rezultatelor pentru intampinarea nevoilor de competente pe piata muncii

Obiectiv specific FSE+ (iii) Promovarea participarii echilibrate dupa gen pe piata muncii si a asigurarii echilibrului dintre viata profesionala si cea privata

1. Crearea de oportunitati pentru integrarea femeilor pe piata muncii

Obiectiv specific FSE+ (iii) bis Promovarea adaptarii la schimbare a lucratorilor, intreprinderilor si antreprenorilor, a imbatranirii active si in conditii bune de sanatate, precum si a unui mediu de lucru sanatos si adaptat care sa reduca riscurile la adresa sanatatii

1. Crearea unui mediu de munca sanatos, sigur, accesibil si prietenos pentru angajati, in special pentru cei cu nevoi speciale (din grupul tinta)

DOMENIUL INCLUZIUNE SOCIALA

Obiectiv specific FSE+ (viii) Promovarea integrarii socio-economice a resortisantilor tarilor terte si a comunitatilor marginalizate, cum ar fi romii

1. Promovarea integrarii socio-economice a 700 comunitatilor marginalizate, inclusiv Roma, prin implementarea unor masuri integrate

2. Imbunatatirea conditiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuinte sociale, Infiintarea de adaposturi de noapte si centre de urgenta pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fara adapost, familii monoparentale sarace, victime ale traficului de persoane sau ale violentei domestice

3. Integrarea socio-economica a migrantilor
Obiectiv specific FSE+ (ix) Imbunatatirea accesului egal si in timp util la servicii de calitate, durabile si accesibile, modernizarea sistemelor de protectie sociala, inclusiv promovarea accesului la protectia sociala; imbunatatirea accesibilitatii, eficacitatii si rezilientei sistemelor de asistenta medicala si a serviciilor de ingrijire de lunga durata

1. Masuri pentru asigurarea asistentei juridice pentru persoanele bolnave mintal cu sau fara tutore legal

2. Cresterea interventiilor integrate pentru incluziunea sociala a persoanelor fara adapost

3. Pregatirea specialistilor din domeniul asistentei sociale

4. Dezvoltarea serviciilor integrate destinate copiilor si adolescentilor cu tulburari din spectrul autist

Obiectiv specific FSE+ (x) Promovarea integrarii sociale a persoanelor aflate in risc de saracie sau excluziune sociala, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate si a copiilor

1. Imbunatatirea accesului tuturor copiilor la servicii de calitate

2. Integrarea sociala a unor grupuri specifice aflate in risc de excluziune

3. Incurajarea incluziunii active a persoanelor in varsta prin masuri privind asigurarea imbatranirii active

4. Sprijinirea dezinstitutionalizarii

Obiectiv specific FSE+ (xi) Reducerea deprivarii materiale prin furnizarea de alimente si/sau asistenta materiala de baza persoanelor cele mai defavorizate, inclusiv prin masuri de acompaniere

1. Abordarea deprivarii materiale

DOMENIUL SANATATE

Obiectiv specific FSE+ (ix) Imbunatatirea accesului egal si in timp util la servicii de calitate, durabile si accesibile, modernizarea sistemelor de protectie sociala, inclusiv promovarea accesului la protectia sociala; imbunatatirea accesibilitatii, eficacitatii si rezilientei

rezilientei sistemelor de asistenta medicala si a serviciilor de ingrijire de lunga durata

1. Continuarea investitiilor in spitalele regionale/ judetene si spitale prioritare nationale (lista scurta MS in baza unor criterii de priorizare- Reabilitarea/ Constructia spitalelor judetene si spitale prioritare nationale si dotarea cu echipamente de specialitate, pregatire si perfectionare resursa umana

2. Cresterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor masuri care vizeaza prevenirea si controlul bolilor netransmisibile

3. Sprijinirea programelor dedicate de sanatate, de exemplu, programe pentru mama si copil, programe in domeniul transplantului de organe, tesuturi si celule, sanatate mintala, boli rare, prevenirea problemelor dentare

4. Cresterea accesului la servicii medicale primare la nivelul comunitatii/ Asistenta medicala de baza in comunitatile sarace/marginalizate/dezavantajate

5. Dezvoltarea si imbunatatirea sistemului de pregatire pentru personalul cu atributii in domeniul asistentei medicale de urgenta . Acordarea de prim ajutor calificat si asistenta medicala de urgenta

6. Dezvoltarea serviciilor de ingrijire la domiciliu, ingrijire pe termen lung si servicii si infrastructuri comunitare, in special pentru persoanele in varsta si pentru persoanele cu handicap; sprijinirea masurilor nationale eficiente de imbatranire activa

7. Cresterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor masuri care vizeaza imbunatatirea capacitatilor de

diagnostic si supraveghere a bolilor transmisibile, raportarea acestora si imbunatatirea masurilor de prevenire si control

V. O EUROPA MAI APROAPE DE CETATENII SAI

Turism, patrimoniu, cultura, securitate urbana

Obiectiv specific: Promovarea dezvoltarii integrate in domeniul social, economic si al mediului, a patrimoniului cultural si a securitatii in zonele urbane

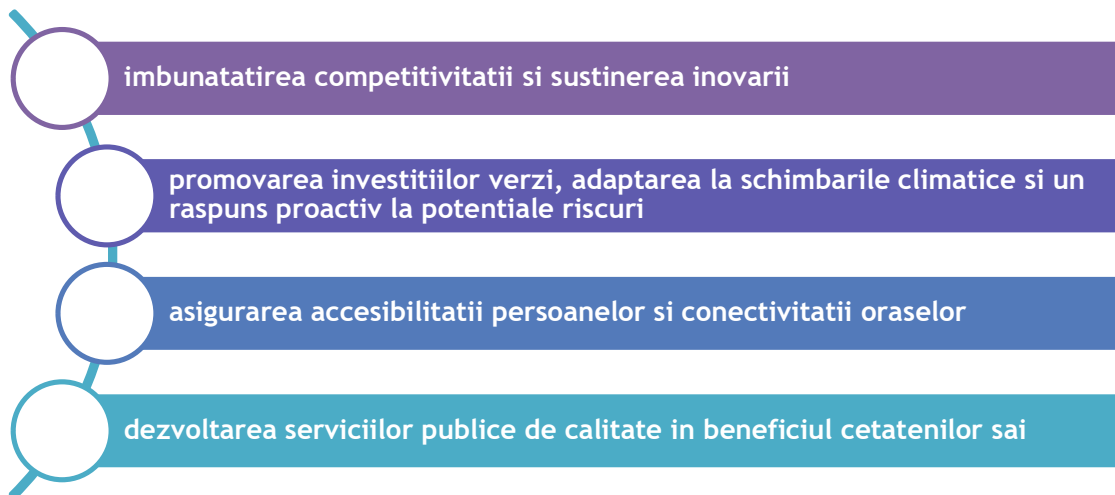
- Investitii in turism - statii turistice urbane de interes national
- Investitii in infrastructura din domeniul cultural
- Investitii in patrimoniul cultural
- Investitii pentru regenerarea urbana si securitatea spatiilor publice

Dezvoltare teritoriala integrata

Obiectiv specific: Promovarea dezvoltarii integrate in domeniul social, economic si al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural si a securitatii, inclusiv in zonele rurale si de coasta si inclusiv prin dezvoltarea locala plasata sub responsabilitatea comunitatii

- Sprijin pentru structurile de guvernanta ITI (Delta Dunarii si Valea Jiului) -sprijin pentru pregatirea si conceperea strategiilor teritoriale
- Sprijin pentru structurile de guvernanta CLLD (ZUM-uri) - pregatire, gestiune si animare
- Sprijin pentru SIDU - pregatire, gestiune si animare

VIZIUNEA PRIVIND POLITICA DE COEZIUNE IN PERIOADA 2021-2027

II.6. COERENTA CU POLITICILE EXISTENTE

Obiectiv strategic 1: Investițiile în infrastructura locală

Obiective specifice:

- ◆ Dezvoltarea infrastructurii de utilități;
- ◆ Modernizarea rețelei de drumuri.

Politici existente:

◎ **Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027:**

OP 3. CONECTIVITATE

Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală

Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OP 5. Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană

Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

OP 5 - Dezvoltare teritorială integrată

Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea

◎ **Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030**

Obiectiv general: dezvoltarea echilibrată a sistemului național de transport care să asigure o infrastructură și servicii de transport moderne și durabile, dezvoltarea

sustenabilă a economiei și îmbunătățirea calității vieții.

Obiectiv strategic 2: Creșterea calității serviciilor publice

Obiective specifice:

- ◆ îmbunătățirea serviciilor de învățământ și educație;
- ◆ Îmbunătățirea serviciilor de sănătate;
- ◆ Îmbunătățirea serviciilor sociale;
- ◆ Sprijinirea activităților culturale.
- ◆ Îmbunătățirea capacității de dezvoltare și de implementare proiecte;
- ◆ Implicarea cetățenilor și actorilor locali în dezvoltarea zonei.

Politici existente:

◎ **Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027**

OP 1. DIGITALIZARE

Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

◎ **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030**

Orizont 2030

Obiectiv Național: Aproximarea semnificativă de nivelul mediu al celorlalte state membre ale UE în privința performanței administrației publice centrale și locale în furnizarea serviciilor publice.

Obiectiv strategic 3: Sprijinirea mediului de afaceri local

Obiective specifice:

- ◆ Atragerea investitorilor români și străini;

- ◆ Creșterea productivității sectorului agrozootehnic;
- ◆ Îmbunătățirea colaborării dintre agenții economici și dintre aceștia și autoritățile publice.

© Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027:

OP 1. CERCETARE ȘI INOVARE

Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

OP 1. COMPETITIVITATE

Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

Politici existente:

© Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030

Orizont 2030

Obiectiv Național: Aproximarea de nivelul mediu realizat la acea dată de țările membre UE din punctul de vedere al producției și consumului durabile

Obiectiv strategic 4: Protecția mediului

Obiective specifice:

- ◆ Realizarea de lucrări de îmbunătățiri funciare;
- ◆ Îmbunătățirea managementului deșeurilor solide;
- ◆ Protecția solului, apei și cadrului natural;
- ◆ Utilizarea resurselor energetice regenerabile.

Politici existente:

© Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027

OP 2 - Energie

Promovarea energiei din surse regenerabile

OP 2. Schimbări climatice, riscuri, apă

Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor

Promovarea gestionării sustenabile a apei

OP 2. Biodiversitate

OP 2. Aer

OP 2. Situri contaminate

© Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene

Obiectiv principal: Protecția capacității Pământului de a menține viața în toată diversitatea ei, respectarea limitelor resurselor naturale ale planetei și asigurarea unui înalt nivel de protecție și îmbunătățire a calității mediului.

Prevenirea și reducerea poluării mediului și promovarea producției și consumului

durabile, pentru a determina distrugerea legăturii dintre creșterea economică și degradarea mediului.

© Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030

Orizont 2030

Obiectiv Național: Alinierea la performanțele medii ale Uniunii Europene privind indicatorii energetici și de schimbări climatice și îndeplinirea angajamentelor în domeniul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră în concordanță cu acordurile internaționale și comunitare existente și implementarea unor măsuri de adaptare la efectele schimbărilor climatice.

Eficiența energetică

Reducerea consumului și a risipei de energie este din ce în ce mai importantă pentru UE. În 2007, liderii UE au stabilit un obiectiv de reducere a consumului anual de energie al UE cu 20 % până în 2020. În 2018, în pachetul „Energie curată pentru toți europenii”, s-a stabilit un nou obiectiv de reducere a consumului de energie cu cel puțin 32,5 % până în 2030.

Măsurile de eficiență energetică sunt recunoscute tot mai mult nu doar ca un mijloc de a ajunge la aprovizionarea sustenabilă cu energie, de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, de a îmbunătăți securitatea aprovizionării și de a reduce costurile la import, ci și ca mijloc de promovare a competitivității UE.

Eficiența energetică este, prin urmare, o prioritate strategică pentru uniunea energetică, iar UE promovează principiul „eficiența energetică pe primul loc”. Cadrul de politici viitor pentru perioada de după 2030 este în curs de dezbateri.

Parlamentul României a adoptat în data de 18 iulie 2014 Legea 121/2014 privind eficiența energetică, lege care a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 574 din 1 august 2014. Legea transpune Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012.

Conform Legii nr. 121 / 2014 privind eficiența energetică, îmbunătățirea eficienței energetice este un obiectiv strategic al politicii energetice naționale, datorită contribuției majore pe care o are la realizarea siguranței alimentare și a energiei, dezvoltării durabile și competitivității, la economisirea resurselor energetice primare și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Politica nationala de eficienta energetica

defineste obiectivele privind imbunatatirea eficientei energetice, tintele indicative de economisire a energiei, masurile de imbunatatire a eficientei energetice aferente, in toate sectoarele economiei nationale, cu referiri speciale privind:

- introducerea tehnologiilor cu eficienta energetica ridicata, a sistemelor moderne de masura si control, precum si a sistemelor de gestiune a energiei, pentru monitorizarea, evaluarea continua a eficientei energetice si previzionarea consumurilor energetice;
- promovarea utilizarii la consumatorii finali a echipamentelor si aparaturii eficiente din punct de vedere energetic, precum si a surselor regenerabile de energie;
- reducerea impactului asupra mediului al activitatilor industriale si de productie, transport, distributie si consum al tuturor formelor de energie;
- aplicarea principiilor moderne de management energetic;
- acordarea de stimulente financiare si fiscale, in conditiile legii;
- dezvoltarea pietei pentru serviciile energetice.

Politica locala a comunei Tarcea include o serie de masuri pentru imbunatatirea eficientei energetice in fiecare sector de activitate:

1. Sectorul cladiri publice

- Elaborare documentatii de modernizare, crestere eficienta energetica si confort in cladiri publice;
- Reabilitarea termica a cladirilor publice;
- Implementarea sistemelor de monitorizare energetica (tip BMS);
- Trecerea delimitarii de la nivel de joasa tensiune la nivel de medie tensiune pentru un contur care cuprinde mai multe grupuri de cladiri publice, in vederea eliminarii tarifului de distributie de joasa tensiune si cresterea sigurantei in alimentarea cu energie electrica;
- Implementare proiecte pilot a sistemelor de ventilatie cu recuperare de caldura si monitorizarea calitatii aerului interior, in special in cladirile din sistemul de invatamant si sanitar;
- Implementare proiecte pilot sisteme inteligente de iluminat interior si exterior (senzori de prezenta, senzori de crepuscul, sisteme dimming si telegestiune).

2. Sectorul cladiri rezidentiale

- Reabilitarea termica a blocurilor de locuinte;

- Montarea de contoare termice la bransament (daca este cazul);
- Realizarea subcontorizarii (repartitoare si contoare de apa calda si rece) la blocurile care sunt supuse reabilitarii termice;
- Echilibrarea hidraulica a instalatiei interioare si inlocuirea instalatiilor vechi de apa si caldura.
- Implementare proiecte-pilot privind distributia energiei termice pe orizontala

3. Sectorul iluminat public

- Audit energetic la nivelul Sistemului de Iluminat Public;
- Retrofit aparate de iluminat exterior si interior;
- Introducerea Control IP - controlul aprinderii si stingerii sistemului de iluminat public, in functie de intensitatea luminii exterioare (ex: instalarea de senzori de crepuscul);
- Sisteme dimming si telegestiune;
- Implementare sisteme de conditionare a nivelului tensiunii de alimentare cu energie electrica.

4. Sectorul surse regenerabile de energie

- Introducerea panourilor fotovoltaice pentru producere energie electrica;
- Introducerea panourilor termo-solare pentru preparare apa calda menajera;
- Utilizarea pompelor de caldura pentru incalzire, acolo unde este posibil;
- Recuperarea si utilizarea energiei termice produse in exces din activitati rurale (din apele uzate, centre de calcul, alte surse de energie produse in exces).

5. Sectorul salubritate

- Ecologizare depozite de deseuri
- Punctele de pre-colectare
- Lucrari de reabilitare la Statiile de tratare, sortare, compostare
- Colectarea selectiva deseuri
- Utilizarea energetica a fractiunilor biodegradabile ale deseurilor

6. Sectorul alimentare cu apa si epurare ape uzate

- Reabilitarea sistemelor de alimentare de apa potabila
- Reabilitare infrastructura de canalizare si apa uzata
- Utilizarea energiei termice recuperate din apele uzate

II.7. SURSE DE FINANTARE

La nivelul administratiilor publice locale, exista o plaja variata de surse de finantare pentru proiectele de investitii de interes local. Alegerea surselor de finantare optime pentru un proiect de investitii dezvoltat la nivel local, implica o buna cunoastere a legislatiei nationale in vigoare, a legislatiei europene in materie de fonduri, a Programelor Operationale aferente fondurilor UE, precum si a nevoilor curente si viitoare ale comunitatii locale. Ca urmare, pentru un obiectiv de investitie local, puntem considera una sau mai multe surse de finantare:

- a. Bugetul local;
- b. Bugetul judetului Bihor;
- c. Bugetul de stat;
- b. Surse de finantare nerambursabila;
- c. Parteneriate de tip public privat;
- d. Creditarea.

Bugetul local reprezinta bugetul unitatilor administrativ-teritoriale. Veniturile bugetare locale se constituie din: venituri proprii, formate din: impozite, taxe, contributii, alte varsaminte, alte venituri si cote defalcate din impozitul pe venit; sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat; subventii primite de la bugetul de stat si de la alte bugete; donatii si sponsorizari; sume primite de la Uniunea Europeana si alti donatori in contul platilor efectuate si prefinantari.

Bugetul judetului Bihor este o alta sursa de finantare la nivel local, in care pot fi repartizate fonduri, pentru echilibrarea

bugetelor locale. Astfel, in conformitate cu articolul 33, alin. 3, din Legea nr. 273/2006 privind finantele publice locale, pot fi repartizate fonduri din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrarea bugetelor locale, aprobate anual prin legea bugetului de stat, si din din impozitul pe venit incasat.

Transferurile consolidabile de la **bugetul de stat** catre bugetele locale se acorda pentru investitii finantate din imprumuturi externe la a caror realizare contribuie si Guvernul, potrivit legii, si se aproba anual, in pozitie globala, prin legea bugetului de stat. Din bugetul de stat, prin bugetele unor ordonatori principali de credite ai acestuia (ministerele si agentiile), precum si din alte bugete, se pot acorda transferuri catre bugetele locale pentru finantarea unor programe de dezvoltare sau sociale de interes national, judetean ori local.

Surse de finantare rambursabila sunt instrumente financiare prin care Uniunea Europeana actioneaza pentru realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune prin implementarea Programelor Operationale. Instrumentele structurale ale Uniunii Europene au rolul de a stimula cresterea economica a statelor membre ale Uniunii si de a conduce la reducerea disparitatilor dintre regiuni. Ele nu actioneaza in sa singure, necesitand asigurarea unei contributii din partea statelor membre implicate. Ele sunt

co-finanțate în principal din resursele publice ale statului membru, însă în multe domenii este necesară și contribuția financiară privată, aceasta fiind încurajată în cele mai multe cazuri.

Instrumentele financiare cunoscute ca Fonduri Structurale pentru perioada 2021-2027 sunt:

Programe operationale aferente implementării politicii de coeziune la nivel National:

1. Programul Operational Dezvoltare Durabila (PODD)
2. Programul Operational Transport (POT)
3. Programul Operational Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)
4. Programul Operational Sănătate (multifond) (POS)
5. Programul Operational Capital Uman (POCU)
6. Programul Operational Combaterea Sărăciei (POCS)
7. Programele Operationale Regionale - implementate la nivel de regiune (8 POR)
8. Programul Operational Asistență Tehnică (multifond) (POAT)
9. Programul Operational pentru Tranzitie Echitabilă

Programe INTERREG:

1. Interreg VI- Un program România-Bulgaria
2. Interreg VI- Un program România-Ungaria
3. Interreg IPA III Programul România-Serbia
4. Interreg NEXT Programul România-Republica Moldova 2021-2027
5. Interreg NEXT Programul România-Ucraina 2021-2027
6. Interreg NEXT Programul pentru Bazinul Marii Negre 2021-2027
7. Interreg NEXT Programul Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2021-2027
8. Programul transnațional al Dunării 2
9. Programul Interreg Europa 2021-2027
10. Programul URBACT IV
11. Programul Interact IV
12. Programul ESPON

Programe afaceri interne:

1. Programul National Fondul azil, migrație și integrare
2. Programul National Fondul securitate internă

3. Programul National Instrumentul pentru gestionarea frontierelor și vize

Aceste instrumente sunt aplicate prin intermediul programelor operationale și sectoriale disponibile pentru o anumită perioadă de programare.

Fondurile nerambursabile prezintă dezavantajul costurilor financiare și temporale aferente documentațiilor pentru cererea de finanțare, raporturilor tehnice și financiare. În plus, este necesară cofinanțarea locală a proiectelor și finanțarea în totalitate a cheltuielilor neeligibile printre care și TVA-ul, ceea ce pentru administrația publică poate reprezenta o problemă, mai ales în cazul programelor de finanțare care prevăd cote mari ale contribuției locale. Dar marele avantaj al surselor de finanțare nerambursabile prin programe ale Uniunii Europene este că, pentru administrațiile publice locale, procentul de cofinanțare este mic sau chiar inexistent.

Parteneriatele de tip public-privat sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice. Apariția Legii nr. 178/2010 cu modificările și completările ulterioare care reglementează parteneriatul public-privat este privită drept o oportunitate reală de a implementa proiectele propuse.

La nivelul administrațiilor publice există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat în diverse domenii. În urma adoptării legii parteneriatului public-privat s-ar putea externaliza o serie de servicii și activități publice, partenerii locali putând fi atât mediul de afaceri, cât și sectorul non-profit.

Din punct de vedere procedural, **creditarea** este o modalitate relativ simplă, de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții. Costurile aferente creditelor sunt mari și implică un anumit grad de risc vis-à-vis de posibilitatea de rambursare a datoriei, mai ales într-o situație de incertitudine cum este cea generată de criza financiară. În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, cu atât mai mult cu cât o organizație cu datorii mari devine neeligibilă atât pentru accesarea altor credite, cât și pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

II.8. IMPLEMENTAREA SI MONITORIZAREA STRATEGIEI

Strategia de dezvoltare locala a comunei Tarcea pentru perioada 2021 - 2027 reprezinta un document legal de lucru al Consiliului Local, avand caracter normativ si prospectiv si este supus unui proces continuu de reevaluare si optimizare a optiunilor de dezvoltare in vederea adecvarii evolutiei realitatilor economice si sociale.

Implementarea Strategiei de dezvoltare locala consta in punerea in practica a planului de actiuni stabilit in cadrul strategiei, prin respectarea principiilor care au stat la baza fundamentarii acesteia pentru a garanta atingerea obiectivelor tintite in scopul ameliorarii gradului de dezvoltare a comunitatii locale. Responsabilitatea de a implementa strategia revine Primarului si Consiliului Local.

Monitorizarea strategiei de dezvoltare locala este procesul de colectare periodica si analiza a informatiei cu scopul de a fundamenta procesul de luare a deciziei de catre cei abilitati, asigurand transparenta in luarea deciziei si furnizand o baza pentru viitoarele actiuni de evaluare. Rolul monitorizarii:

- ◆ Permite supravegherea implementarii strategiei oferind posibilitatea revizuirii periodice a planificarii strategice;
- ◆ Actualizarea si corectarea termenilor avuti in vedere la momentul planificarii;
- ◆ Anticipeaza eventualele probleme prin efectuarea de corectii si ajustari.

Evaluarea Strategiei de dezvoltare locala este un proces in cadrul monitorizarii care presupune aprecierea activitatilor sau a rezultatelor implementarii Strategiei,

utilizand informatiile obtinute pe parcursul monitorizarii.

Evaluarea face o analiza a modului de implementare a Strategiei si eficientei acesteia.

In general, evaluarea poate fi realizata de catre aceeasi echipa care realizeaza si activitatea de monitorizare a strategiei.

Tipurile de evaluare sunt:

- a. Evaluarea continua (auto-evaluarea) pentru identificarea la timp a posibilelor riscuri;
- b. Evaluarea intermediara la interval de sase luni, pentru a introduce schimbarile necesare si actiuni corective atunci cand este necesar.

Evaluarea este un proces prin care pe baza feed-back-ului primit pe parcurs determina imbunatatirea continua a formei si continutului.

Evaluarea finala se realizeaza cu participarea tuturor factorilor interesati in strategie, pentru a urmari masura in care au fost realizate obiectivele.

Evaluarea ex-post este o activitate menita sa identifice efectele pe termen lung si sustenabilitatea efectelor pozitive.

Planificarea integrata este o solutie moderna pentru dezvoltarea initiatiilor si actiunilor institutionale, administrative si socio-economice, care duc la optimizarea folosirii resurselor, in scopul administrarii schimbarii si maximizarii impactului pozitiv al schimbarii, conform strategiei stabilite.

Planificarea integrata va ajuta autoritatile locale sa deruleze proiecte care au impact multiplu, coerenta inter-sectoriala si sunt justificate pentru finantarea si sprijinul oferit de fondurile judetene, guvernamentale sau europene.

Indicatori de evaluare a implementarii strategiei de dezvoltare a comunei Tarcea

1. Infrastructura	<ul style="list-style-type: none">▪ Lungimea drumurilor modernizate;▪ Lungimea trotuarelor modernizate;▪ Lungimea pistei de biciclisti create;▪ Lungimea rețelei de apă potabilă și canalizare create/modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de iluminat modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de electricitate modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de gaz create;▪ Numarul de locuitori deserviti;▪ Numarul institutiilor și a operatorilor economici deserviti;▪ Numarul de stații de transport, modernizate/nou create;
2. Educație și cultura	<ul style="list-style-type: none">▪ Numarul unitatilor de invatamant modernizate/extinse și dotate;▪ Numarul gradinitelor modernizate/extinse și dotate;▪ Numarul creșelor create;▪ Numarul asezamintelor culturale modernizate;▪ Evenimente culturale organizate;▪ Numarul obiectivelor cultural-religioase conservate;▪ Numarul obiectivelor cu valoare istorică conservate;
3. Sănătate și incluziune socială	<ul style="list-style-type: none">▪ Numarul unitatilor medicale modernizate și dotate;▪ Numarul de pacienți deserviti;▪ Numarul de copii proveniți din familii vulnerabile, deserviti;▪ Numarul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, deserviti;▪ Numarul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, recalificate profesional ca urmare a unui program. deserviti;▪ Numarul persoane varstnice care beneficiază de servicii de îngrijire personală, deserviti;
4. Dezvoltare economică și competitivitatea mediului de afaceri	<ul style="list-style-type: none">▪ Numarul întreprinderilor, deservite;▪ Numarul noilor investitori, deserviti;▪ Numarul de investiții noi înregistrate, deservite;▪ Numarul de producători, deserviti;▪ Numarul de parteneriate de tip public-privat dintre Primăria Tarcea și mediul de afaceri, deservite;▪ Numarul mediu al salariatilor, deserviti;
5. Dezvoltare și amenajare turistică	<ul style="list-style-type: none">▪ Rata de vizitare a comunei Tarcea;▪ Numarul turistilor care tranzitează zona;▪ Durata de cazare în zona;▪ Numarul de locuri de cazare;▪ Numarul de infrastructuri de agrement modernizate/create;▪ Procentul de ocupare al infrastructurilor de cazare;▪ Numarul de campanii de promovare;
6. Mediu	<ul style="list-style-type: none">▪ Numarul de obiective naturale revitalizate;▪ Numarul de acțiuni de protejare sau de revitalizare a patrimoniului natural;▪ Suprafața reimpadurită.▪ Numarul de spații verzi amenajate;
7. Servicii publice	<ul style="list-style-type: none">▪ Numarul de clădiri create;▪ Numarul echipamentelor și utilajelor;▪ Numarul de angajați din administrația locală specializați;▪ Fermierii locali deserviti.

II.9. ANALIZA FACTORILOR INTERESATI

Stakeholderii sau factori interesati sunt indivizii sau grupurile care pot influenta o anumita politica, ori care pot fi afectati de aceasta. Un factor interesat poate fi o persoana, un cetatean, o institutie, aici incluzand diferitele departamente ale administratiei, grupuri specifice sau categorii de persoane: tineri, batrani, bogati, saraci, un cartier sau chiar intreaga comunitate.

Populatia este unul dintre principalii stakeholderi ai *Strategiei de dezvoltare* a Comunei Tarcea, atat datorita numeroaselor domenii in care vor avea beneficii in urma acestei strategii, cat si datorita capacitatii de a influenta anumite resurse pentru implementarea ei.

In ansamblu, interesul populatiei in urma strategiei este de a avea conditii mai bune de viata, locuri de munca diversificate si bine remunerate si servicii publice de calitate. Si, intr-adevar, principalii beneficiari ai tuturor planurilor de actiune sunt locuitorii comunei, acestia urmand a se bucura de parcuri si spatii de joaca pentru copii amenajate, zone de agrement, drumuri modernizate, infrastructura tehnico-edilitara reabilitata, siguranta si ordine publica, locuri de munca, servicii educationale si de sanatate mai eficiente, mediu mai curat, activitati culturale mai frecvente. Pe de alta parte, populatia poate avea un impact fundamental asupra bunei implementari a strategiei, gradul de acceptabilitate al populatiei cu privire la masurile si actiunile propuse fiind determinant. Mai mult decat atat, implicarea populatiei este necesara pentru crearea unei societati civile puternice, un pion esential in deciziile luate la de autoritatile publice nivel local.

Un alt stakeholder cheie este **mediul de afaceri**. Interesul principal al antreprenorilor locali este de a fi rezolvate obstacolele si

dificultatile intampinate de acestia in prezent: infrastructura rutiera si tehnico-edilitara, colaborarea dintre mediul de afaceri si autoritatile publice, birocratia. De asemenea, mediul de afaceri va beneficia de infrastructura de afaceri mai dezvoltata in urma implementarii strategiei.

Mediul de afaceri joaca un rol cheie in *Strategia de dezvoltare* si datorita capacitatii de a mobiliza anumite resurse financiare pentru implementarea planurilor de actiune propuse in acest document. O serie de actiuni se pot realiza prin parteneriate de tip public-privat, autoritatile publice locale neavand capacitatea de a le implementa prin resurse proprii. Spre exemplu, dezvoltarea zonelor si centrelor de agrement sunt activitati pretabile a fi realizate prin colaborarea mediului de afaceri cu autoritatile publice locale.

Autoritatile publice locale reprezentate de Consiliul Local si Primaria comunei Tarcea reprezinta unul dintre cei mai importanti stakeholderi in implementarea *Strategiei de dezvoltare*. Aceasta presupune realizarea unor investitii majore care pot fi demarate doar de autoritatile publice locale. De altfel, pentru realizarea investitiilor din fonduri europene este necesara implicarea autoritatilor publice ca principal beneficiar si contributor financiar (pentru co-finantare).

Mai mult decat atat, autoritatile publice locale detin nu doar resursele financiare, ci si cele de legitimitate pentru implementarea strategiei de dezvoltare, intre atributiile Consiliului Local fiind urmatoarele elemente:

- avizeaza sau aproba studii, prognoze si programe de dezvoltare economico-sociala, de organizare si amenajare a teritoriului, documentatii de amenajare a teritoriului si

urbanism, inclusiv participarea la programe de dezvoltare;

- aproba bugetul local, imprumuturile, virarile de credite si modul de utilizare a rezervei bugetare; stabileste impozite si taxe locale, precum si taxe speciale, in conditiile legii.

Primarul are, de asemenea, competente ce pot influenta implementarea Strategiei de dezvoltare locala avand rolul de a intocmi proiectul bugetului local si contul de incheiere a exercitiului bugetar si de a le supune spre aprobare consiliului local. Astfel, prin atributiile detinute, atat Consiliul Local cat si Primarul joaca un rol cheie in implementarea actiunilor propuse in cadrul strategiei. Pe de alta parte, autoritatile publice locale vor avea si o serie de beneficii directe ca urmare a implementarii strategiei, precum dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea serviciilor de administratie ori dezvoltarea si modernizarea infrastructurii in care isi desfasoara activitatea.

Prefectura este un alt stakeholder al *Strategiei de dezvoltare*, Prefectul fiind reprezentantul Guvernului pe plan local care asigura legatura operativa dintre fiecare ministru, respectiv conducator al organului administratiei publice centrale din subordinea Guvernului si conducatorul serviciului public deconcentrat din subordinea acestuia. De altfel, una dintre atributiile Prefecturii este actionarea pentru realizarea in judet a obiectivelor cuprinse in Programul de guvernare si dispunerea masurilor necesare pentru indeplinirea lor, in conformitate cu competentele si atributiile ce ii revin, potrivit legii.

Consiliul Judetean este un alt stakeholder in implementarea Strategiei de dezvoltare. Una dintre modalitatile prin care aceasta institutie poate influenta dezvoltarea comunei Tarcea este prin includerea in strategia judeteana a unor investitii in comuna Tarcea.

Institutiile publice de invatamant vor avea o serie de beneficii in urma implementarii strategiei, aceasta presupunand dezvoltarea si modernizarea infrastructurii in scopul imbunatatirii serviciilor de educatie. Acestea pot participa ca parteneri in cadrul investitiilor ce se vor realiza la nivelul comunei.

Institutiile publice de cultura reprezinta un alt factor interesat in Strategia de dezvoltare a comunei Tarcea, perioada 2021 - 2027. Prin implementarea strategiei, se va dezvolta si moderniza infrastructura in care

isi desfasoara activitatea in prezent institutiile culturale si se va recurge la sprijinirea activitatilor culturale. Pe de alta parte, institutiile publice culturale pot contribui la dezvoltarea comunei Tarcea prin co-participare la proiectele de finantare si prin furnizarea de informatii privind situatia din teren.

Institutiile publice de sanatate vor avea, de asemenea, o serie de beneficii in urma implementarii strategiei, aceasta presupunand dezvoltarea si modernizarea infrastructurii de sanatate in scopul imbunatatirii serviciilor de sanatate. De imbunatatiri la capitolul infrastructura vor avea parte si institutiile publice de invatamant. Atat acestea, cat si institutiile din domeniul sanatatii pot participa ca parteneri in cadrul investitiilor ce se vor realiza la nivelul comunei Tarcea.

Mass-media este un alt stakeholder important in dezvoltarea comunei Tarcea. Principalul rol al sau este de a promova comuna atat pentru a atrage investitori, cat si pentru a creste numarul turistilor din localitate. Ca mediator - informator intre autoritatile publice locale si populatie, mass-media are un rol esential in influentarea opiniei publice si a acceptabilitatii acesteia privind investitiile din comuna. In acest fel, mass-media poate determina aparitia unor presiuni la nivelul administratiei publice locale si introducerea unor probleme pe agenda publica.

Furnizorii de utilitati reprezinta un alt stakeholder al Strategiei de dezvoltare, acestia urmarind reducerea costurilor proprii, aceasta putandu-se realiza prin modernizarea si Extinderea infrastructurii de utilitati din comuna. In caz contrar vor oferi o calitate slaba a serviciilor, cu preturi ridicate. Pe de alta parte, oferind informatii specifice, ar putea contribui la implicarea in calitate de parteneri in proiecte de infrastructura, acorda sprijin financiar si facilita obtinerea de avize, acorduri, autorizatii.

Asociatiile de proprietari urmaresc cresterea productivitatii si implicit imbunatatirea conditiilor de trai si schimbarea in bine a mentalitatii prin participarea activa.

Organizatiile non-guvernamentale pot contribui la dezvoltarea serviciilor sociale din comuna Tarcea prin efectuarea de parteneriate cu autoritatile publice locale ori prin dezvoltarea unor proiecte finantate prin fonduri nerambursabile.

II.10. PORTOFOLIUL DE PROIECTE

I. Proiectele de dezvoltare a infrastructurii

1. Proiectele de dezvoltare a infrastructurii rutiere

Titlul proiectului		Imbunatatirea infrastructurii rutiere de baza prin modernizarea drumurilor si strazilor de interes local din comuna Tarcea, judetul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei		1.000.000 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Modernizarea drumului de legatura intre localitatile Galospetreu si Otomani, Judetul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei		1.000.000 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Modernizare drumurilor comunale din comuna Tarcea, judetul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
3.482.454,30 lei		714.496 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Modernizare DC8 sat Adoni, comuna Tarcea, județul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei		1.000.000 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Imbunatatirea infrastructurii rutiere agricole din comuna Tarcea, Judetul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei		1.000.000 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Amenajare pista de biciclisti in comuna Tarcea, Judetul Bihor	
Estimarea financiara a proiectului			
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
9.748.000 lei		2.000.000 euro	
Sursele de finantare			
Fonduri Europene, nationale sau buget local			

Titlul proiectului		Construirea de trotuare pietonale pe marginea drumurilor si strazilor din Comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Amenajarea santurilor si rigolelor pentru colectarea apei meteorice din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Imbunatatirea serviciilor de transport prin construirea de statii de autobus in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

2. Proiectele de dezvoltare a infrastructurii retelelor

Titlul proiectului		Infiintare, extindere si modernizare retele de alimentare cu apa si apa uzata in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
29.244.000 lei	6.000.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare retea de distributie gaze naturale in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
29.244.000 lei		6.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea si extinderea retelei electrice in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
9.748.000 lei		2.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea si extinderea sistemului de iluminat public in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
9.748.000 lei		2.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

II. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii educationale si culturale

1. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii educationale

Titlul proiectului		Imbunatatirea infrastructurii educationale in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comuni cat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare si dotare centru After School in localitatea Adoni comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene sau nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare si dotare centru After School in localitatea Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Construire Baza sportiva in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene sau nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea, extinderea si dotarea gradinitelor din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Construire si dotare cresa in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

2. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii culturale

Titlul proiectului		Conservarea, protejarea, promovarea si dezvoltarea patrimoniului natural si cultural din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea asezamintelor culturale din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 euro	
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

III. Proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii în sănătate și incluziune socială

1. Proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii în sănătate

Titlul proiectului	Modernizarea dispensarelor medicale din comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene sau naționale sau buget local	

Titlul proiectului	Crearea unor programe de formare vocatională și reconversie profesională pentru romii și revalorizarea meseriilor tradiționale ale romilor din comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
243.700 lei	50.000 euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene sau naționale sau buget local	

IV. Proiecte de dezvoltare economică a comunei

1. Proiecte de dezvoltare economică a comunei

Titlul proiectului	Inițierea pieței agroalimentare și amenajarea de depozite prevăzute cu sisteme proprii de răcire pentru păstrarea produselor agroalimentare în comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului		Construire locuințe de serviciu pentru specialiști din sănătate și învățământ din comuna Tarcea judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
24.370.000 lei		5.000.000 de euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

V. Proiecte de dezvoltare si amenajare turistica

1. Proiecte de dezvoltare si amenajare turistica a zonei

Titlul proiectului		Diversificarea economiei locale prin dezvoltarea durabila a turismului, in comuna Tarcea judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
24.370.000 lei		5.000.000 de euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare infrastructura de agrement in zona lacului din localitatea Galospetreu, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

VI. Proiecte de investitii pentru protectia mediului si a arealului inconjurator
1. Proiecte de investitii pentru protectia mediului si a arealului inconjurator

Titlul proiectului		Conservarea, protejarea, promovarea si dezvoltarea patrimoniului natural din comuna in comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
24.370.000 lei		5.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Amenajarea spatiilor verzi situate langa trotuare din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Cresterea gradului de protectie si conservare a biodiversitatii si refacerea ecosistemelor degradate din comuna Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor din comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul gunoierului de grajd și a altor deșeuri agricole compostabile din comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Cresterea eficientei energetice si gestionarea inteligenta a energiei in cladirile publice din comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
3.000.000 lei		615.511 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi prin instalarea stațiilor de reîncărcare pentru vehicule electrice în comuna Tarcea, județul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
3.000.000 lei		615.511 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Productie de energie din surse regenerabile in comuna Tarcea
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Program de promovare a educatiei pentru protectia mediului
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
243.700 lei		50.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea parcului monument din localitatea Galospetreu
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
974.800 lei		200.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare si amenajare spatii verzi si parcuri in localitatea Tarcea
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei		Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
974.800 lei		200.000 euro
Sursele de finantare		
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Infiintare si amenajare spatii verzi si parcuri in localitatea Adoni
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	974.800 lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
Sursele de finantare		200.000 euro
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Construire fantani arteziene in comuna Tarcea
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	974.800 lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
Sursele de finantare		200.000 euro
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

VI. Proiecte de dezvoltare a serviciilor publice si a capacitatii administrative

1. Proiectele de investitii pentru dezvoltare a serviciilor publice

Titlul proiectului		Dotarea cu utilaje a comunei Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	243.700 lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
Sursele de finantare		50.000 euro
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului		Dotarea cu microbuze nepoluante - electrice/hidrogen a comunei Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului		
Buget orientativ al proiectului in lei	974.800 lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
Sursele de finantare		200.000 euro
Fonduri Europene, nationale sau buget local		

Titlul proiectului	Cursuri de perfectionare pentru personalul din administratia publica a comunei Tarcea, judetul Bihor
Estimarea financiara a proiectului	
Buget orientativ al proiectului in lei	Buget orientativ al proiectului in euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalenta lei/euro, este cel comunicat de Banca Nationala a Romaniei in data de 18.01.2021.
97.480 lei	20.000 euro
Sursele de finantare	
Fonduri Europene, nationale sau buget local	

II.11. PLAN DE ACTIUNE LOCALA DE INCLUZIUNE A CETATENILOR ROMI

Plan de actiune locala pentru aplicarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor

Nr. crt.	Domeniu sectorial	Obiective	Activități	Responsabil	Indicatori/ Surse de indicatori	Termen	Alte surse
1	EDUCAȚIE	Construirea și dotarea unui centru tip after school	Se vor desfășura activități didactice în domeniul mediului, sanitar, familiei și comportamentului în societate	Primar Consiliul Local	Nr. de persoane care urmează să frecventeze centrul	Permanent	Fonduri Europene
		Luarea unor măsuri de reducere a abandonului școlar și stimularea participării școlare, din familiile sărace de romi.	Urmărirea anuală a nr. de elevi romi înscriși la toate nivelele și formele de învățământ	Director școli și Primar	Reducerea abandonului școlar	Permanent	
		Urmărirea situației școlare a copiilor proveniți din familiile de romi și	Consilierea familiei și a copilului, sprijin acordat familiei și	Director școli și Primar	Nr. copiilor care au abandonat școala la sfârșitul fiecărui an	Permanent	

		stimularea lor în vederea prevenirii abandonului școlar	copilului		școlar		
		Organizarea trimestrială de întâlniri între liderii comunităților de romi, părinții elevilor și cadrele didactice în vederea încurajării participării școlare a tinerilor romi	Întâlniri trimestriale între factorii responsabili	Director școli	Nr. întâlnirilor anuale	Permanent	
2	OCUPARE	Stimularea creșterii ocupării forței de muncă a persoanelor aparținând minorității romilor și creșterea atractivității pentru investiții	Activități de consiliere a tinerilor romi în vederea pregătirii găsirii și ocupării unui loc de muncă	Asistent social AJOFM	Nr. persoanelor de etnie romă angajate	Permanent	
		Identificarea și sprijinirea tinerilor absolvenți romi în vederea angajării și monitorizării evoluției profesionale a tinerilor romi cu studii medii și superioare	Activitate de consiliere și monitorizare	Asistent social	Nr. tinerilor angajați	Permanent	
		Acordarea serviciilor de consiliere profesională	Activități de consiliere	Asistent social	Nr. persoanelor consiliate	Permanent	

		persoanelor aflate în dificultate, inclusiv membrii minorității romilor, în vederea reintegrării sociale					
3	SĂNĂTATE	Stimularea măsurilor de promovare a sănătății care să contribuie la creșterea accesului cetățenilor aparținând minorității romilor la serviciile de sănătate publică și la creșterea speranței de viață	Activități specifice promovării modului de păstrare a sănătății și a unei vieți ordonate	Medicii de familie	Nr. campanii efectuate Nr. participanți	Permanent	
		Cooperarea cu organizațiile neguvernamentale și facilitarea accesului la informații de specialitate precum și asigurarea mediatizării acțiunilor, activitate necesară la implementare a unor programe de informare sanitară, consultanță medicală și planing familial pentru femei în cadrul comunităților de romi, cu	Activități specifice de mediatizare și informare sanitară, consultanță medicală și planing familial	Medicii de familie	Nr. campanii mediatizare si informare Nr. participanță	Permanent	

		accent pe protecția copilului și mamei					
		Cresterea accesului romilor la serviciile medicale prin includerea lor în sistenu de asigurări de sănătate	Cresterea nr. de romi asigurați la sănătate	Primar Medicii de familie	Nr. de romi asigurați	Permanent	
		Campanii de educare sanitară a comunității de romi	Activități specifice de consiliere și informare sanitară	Medicii de familie	Nr. campanii participanți	Permanent	
		Campanii de curățenie organizate în coloniile de romi din satele aparținătoare comunei	Activități specifice de colectare a deșeurilor de orice fel	Primar Asistent social	Nr. campanii de curățenie	Permanent	
4	LOCUIRE	Obiectiv:Asigurarea de către instituțiile centrale, locale și partenerii sociali, a condițiilor de locuit decente în comunitățile defavorizate din punct de vedere economic și social, precum și asigurarea accesului la servicii publice și mică infrastructură	Asigurarea infrastructurii necesare unei locuiri decente	Primar Consiliul local	Creșterea nr. familiilor care locuiesc decent	31.12.2027	Fonduri europene, Guvernamentale și locale
		Definitivarea problemelor legate de dreptul de proprietate asupra terenurilor și locuințelor deținute de romi care nu sunt rezolvate deloc, precum	Începerea activităților de cartare a coloniilor de romi. Punerea în posesie a tuturor familiilor.	Primar Compartiment agricol	Nr. familiilor puse în proprietate și care au CF pe teren și casă	31.12.2027	Fonduri Europene, Guvernamentale și locale

		și acordarea de locuri de casă în zonele cu populație preponderentă romă.					
		Asigurarea condițiilor normale de locuit în zonele populate de romi (energie electrică, apă potabilă, salubritate) prin întreținerea rețelei existente și extinderea ei	Întreținerea rețelei de apă canal la parametri normali de funcționare și asigurarea cu apă potabilă a comunității din coloniile de romilor din satele aparținătoare comunei	Primar Consiliul local	Asigurarea pentru toate familiile a energiei electrice, apă, canal	Permanent	Fonduri locale Guvernamentale
		Întreținerea de căi de acces în comunitate	Activități specifice de întreținere a drumurilor atât vara cât și iarna	Primar Consiliul local	Căi de acces curate și circulabile	Permanent	
5	CULTURĂ	Păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale (limba, obiceiuri, patrimoniu) a minorității romilor	Dezvoltarea activităților culturale specifice minorității romi	Asistent social		Permanent	Fonduri Europene Județene Locale
		Conceperea și implementarea, în colaborare cu organizațiile romilor, a unui plan de desfășurare a evenimentelor culturale cu specific inspirat din folclorul și cultura romilor	Identificarea evenimentelor și fixarea datelor calendaristice de desfășurare	Primar Asistent social	Calendar evenimente	Permanent	
6	INFRA-STRUCTURĂ	Întocmirea dosarelor în conformitate cu Legea nr. 277/2010, privind alocația de	Îmbunătățirea situației socio-economice	Asistent social	Nr. de dosare	Permanent	

	SOCIALĂ	sustinere a familiei.					
		Organizarea burselor de muncă și cursuri de calificare pentru romi	Scăderea numărului de persoane fără loc de muncă din rândul romilor.	Consiliul local AJOFM	Nr. de persoane care urmează a fi angajate	Semestrial	
		Intocmirea dosarelor de ajutoare sociale în conformitate cu prevederile Legii nr. 416/2001, privind venitul minim garantat	Imunătarea situației socio-economice	Asistent social	Nr. de dosare	Permanent	
		În vederea revitalizării meseriilor tradiționale pe plan local se vor identifica meseriile cu ajutorul liderilor comunității de romi și se va elabora un proiect în acest sens	Identificare a meseriilor tradiționale și a persoanelor care știu și doresc să le promoveze	Primar	Identificare a meseriilor tradiționale și a meseriașilor	Permanent	Fonduri Europene Guvernamentale Consiliul Județean Alte fonduri
		Prevenirea abandonului, a abuzului și a neglijării copilului precum și a tuturor fenomenelor care determină intrarea copilului în dificultate	Identificarea familiilor cu probleme	Reducerea numărului de copii abandonati	Consiliul local Fundația Sf. Francisc Centrul Sfânta Treime din Galoșpetreu	Permanent	
7	COMUNICARE ȘI PARTICIPARE CIVICĂ	Sprrijinirea organizațiilor de romi care au ca scop informarea și educarea intelectuală, cu		Consiliul local Fundația Ruhama	Nr. campanii de informare	Permanent	

		participarea etnicilor romi					
		Identificarea , prevenirea și rezolvarea operativă a stărilor conflictuale susceptibile să genereze violența familială , comunitara sau interetnică	Monitorizare a familiilor și persoanelor cu probleme	Postul de Poliție Tarcea Lider comunitate romi.	Reducerea cazurilor de încălcare a legii	Permanent	

BIBLIOGRAFIE

EUROPA 2020 - principii, valori, directii de actiune	http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF
DEZVOLTAREA DURABILA - principii, valori, directii de actiune	http://strategia.ncsd.ro/docs/sndd-final-ro.pdf
Strategia Nationala pentru Dezvoltare Durabila a Romaniei Orizonturi 2013-2020-2030	http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinalromana2008.pdf
PLANUL DE DEZVOLTARE AL REGIUNII NORD-VEST 2021-2027	https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2021/02/PDR-NV-2021-2027-versiunea-feb-2021.pdf
Strategia de dezvoltare a judetului Bihor 2021 - 2027	http://www.cjbihor.ro/pdf/Strategia%20pentru%20dezvoltarea%20durabila%20a%20judetului%20Bihor%202021 - 2027.pdf
Planul National de Actiune pentru Ocuparea Fortei de Munca	http://www.anofm.ro/files/3/Introducere.pdf
Ministerul Investitiilor si Proiectelor Europene - Perioada 2021-2027	https://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/
Departamentul pentru dezvoltare durabila	http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/despre/
Monografia comunei Cherechiu, judetul Bihor	
	https://www.tarcea.ro/galerie-foto
	https://www.tarcea.ro/informatii/informatii-generale
	https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Tarcea,_Bihor
	https://ghidulprimariilor.ro/ro/businesses/view/city_hall/PRIM%C4%82RIA-TARCEA/17434
	http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Comuna_Tarcea
	https://www.tarcea.ro/informatii/sate/adoni-1
	https://www.tarcea.ro/informatii/sate/galospetreu-1
	www.listafirme.ro/
	http://statistikak.erdelystat.ro/adatlapok/ertarcsa/442
	https://ermelleki.ro/telepulesek/ertarcsa/
	https://www.biharmegye.ro/index.php?oldal=telepules&id=30
	https://provinciacrisana.wordpress.com/2017/02/08/biserica-romano-catolica-sfanta-treime-adoni-judetul-bihor-provincia-crisana/
	https://provinciacrisana.wordpress.com/2016/05/05/castelul-haller-din-adoni-judetul-bihor-provincia-crisana/
	http://www.firme.info
	http://www.upm.ro
	https://kastelyerdelyben.ro/castle/conacul-draveczy-galospetreu-draveczy-kuria-galospetri-draveczy-manor-galospetreu/
	http://www.monumenteromania.ro/index.php/monumente/detalii/ro/Conacul%20Draveczy/4689
	https://provinciacrisana.wordpress.com/2016/04/14/conacul-draveczy-galospetreu-judetul-bihor-provincia-crisana/
	https://provinciacrisana.wordpress.com/2016/05/15/conacul-frater-din-galospetreu-judetul-bihor-provincia-crisana/
	https://kastelyerdelyben.ro/castle/conacul-frater-galospetreu-frater-kuria-galospetri-frater-manor-galospetreu/